

ਵਾਰਡਾਲਾਪ

ਜੁਆਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ

52 ਕਵੀ

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਪ੍ਰਿਤ ਨਿਖਿ ਭੈਟੀ

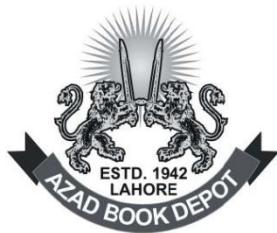
ਵਰਤਾਲਾਪ
ਜੁਆਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ 52 ਕਵੀ

ਵਰਤਾਲਾਪ

ਜੁਆਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ 52 ਕਵੀ

ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ

ਆਜ਼ਾਦ ਬੁੱਕ ਡੀਪੂ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

Vartalap

Jwaba Vich Swaal 52 Kavi

by

Preet Singh Bhaini

Daulo Nangal, Beas

Baba Bakala, Amritsar.

(Punjab, India)

Email:- preetsinghbhaini@gmail.com

Instagram:- [@preetsinghbhaini](https://www.instagram.com/preetsinghbhaini)

Mob:- +919779324826

ISBN : 978-81-947569-0-3

© Preet Singh Bhaini

All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or any information storage and retrieval system, without permission in writing from the owner and the publishers.

First Edition : 2020

Price : 300/-

Published in India by :

Azad Book Depot

Hall Bazar, Amritsar

0183-2292513, 94631-70369, 93562-92513

E-mail : KD_Singh180@hotmail.com

Printed in India by :

D. K. Fine Art Press, Pvt. Ltd. Delhi.

੧੮ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਦਿਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸੁਲਝ ਗਏ ਕੁਝ ਉਲਝ ਗਏ,
ਮਹਿਰਮ ਮਿਲਿਆ ਜਿਉਂ ਪਰਛਾਈ ਤਾਈ,
ਕੱਟ ਕਸੀਦਾ ਰੁਠਿਆ ਮੈਂ ਕੁਝ ਟੁੱਟਿਆ ਮੈਂ,
ਆਣ ਖਲੋਤੀ ਸੂਈ ਫਿਰ ਤਨਹਾਈ ਤਾਈ,
ਰੱਖ ਸਬਰ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪਾਵਾਂ ਕੁਝ ਕਰਾਂ ਦੁਆਵਾਂ,
ਕੀ ਫਰਿਆਦ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਹਰਜਾਈ ਤਾਈ,
ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਓ ਅੱਲਾ ਪਲਟਦੇ ਮੇਰਾ ਥੱਲਾ,
ਲਾ ਦੇ ਕੋਈ ਕਿਨਾਰਾ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ

ਸ੍ਰੀ: ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ: ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ

ਕਵੀਸ਼ਰ ਸ੍ਰੀ: ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ

ਸ੍ਰੀ: ਜਗਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ/JP Filmz.

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਤਤਕਰਾ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ	10
ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ	12
ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਕਵੀ	
1. ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ/ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ	15
2. ਅੱਖ ਤੋਂ ਓਹਲੇ/ਸੁਮਨ ਕਸ਼ਮੀਰ	17
3. ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ/ਦੀਪ ਗਗਨ	19
4. ਭੇਦ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਪਾਇਆ/ਮਨਦੀਪ ਤੰਬੂਵਾਲਾ	21
5. ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ/ਸਹਿਬਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ	23
6. ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿਥੇ ਹੁੰਦਾ/ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ	25
7. ਵਿੱਚਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ/ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ	27
8. ਚਾੜਣ ਸੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ/ਅਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਸੰਧੂ	29
9. ਸੱਚੀਆਂ ਕਲਮਾਂ/ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀਰ	30
10. ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਵੈ/ਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੰਧੜ	32
11. ਬੇ-ਫਜ਼ੂਲੀ ਇਸ਼ਕ/ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭੀ	34
12. ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ/ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਮੌਰਿੰਡਾ	36
13. ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ/ਸੁਖ ਸਿੰਘ ਮੱਟ	38
14. ਰੂਹ ਦਾ ਮੂਲ/ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਿੰਦੇ	40
15. ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ/ਹਨੀ ਰਾਮਪੁਰਾ	42
16. ਮਾਪੇ ਪਹਿਲਾ ਪਿਆਰ/ਰਜਨਦੀਪ ਕੌਰ	44
17. ਹਮਸਫਰ ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਦਰੀ ਅਧੂਰੀ/ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ	46
18. ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ/ਰਜਨੀਤ ਕੌਰ	48
19. ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ/ਬੇਅੰਤ ਸੱਧਰ	50
20. ਵਕਤ ਬਦਲ ਗਏ/ਖੁਸ਼	52

21. ਮਾਪੇ ਕਾਹਤੋਂ ਰੁਲਦੇ/ਕਰਨ	54
22. ਸਹੁਰੇ ਮਾਪੇ/ਆਜ਼ਾਦ ਪਰਿੰਦਾ	56
23. ਨੂੰਹ ਰੱਖੇ ਪਰਦਾ/ਅੰਕੂ ਪਾਤੜਾਂ	58
24. ਦਿਲ ਉੱਡਵਾਂ ਪਰਿੰਦਾ/ਰੀਤ ਸੰਧੂ	60
25. ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ/ਗੁਰਸ਼ਰੀਹ	62
26. ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼/ਰੁਪਿੰਦਰ ਸੋਢੀ	64
27. ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ/ਜਸ਼ਨ ਸੰਤੋਸ਼	66
28. ਲੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ/ਦੀਪ ਚਰਨ	68
29. ਕਸੂਰਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੈ/ਸੋਨੂੰ	70
30. ਹਾਂ, ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ/ਜਥੋਤੀ ਪਲਵਿੰਦਰ	72
31. ਨਾ ਅੱਲਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਡਰਦਾ/ਜੱਗੀ ਜੀ	74
32. ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਭਟਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ/ਸਿਮਰਨ	76
33. ਧਰਮ ਸਮਝ ਵਿੱਚ/ਸਾਹਬ	78
34. ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ/ਸੁੱਖ ਅਮੀਨ	80
35. ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਰੁਸ਼ਦ ਮੰਨ ਲਵਾਂ/ਪਵਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਜੱਖੂ	81
36. ਕਦਮ ਤਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੇਖ/ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	83
37. ਕੀ ਕਰੂੰ ਮੈਂ/ਪਿੰਸ ਫੱਲੇਵਾਲ	85
38. ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ/ਅਮਨ ਪੰਧੇਰ	87
39. ਔਰਤਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ/ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ	89
40. ਧੰਨੇ ਵਾਂਗ ਜੇ ਅੜੀਅਲ/ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	91
41. ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ/ਕੁਲਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ	93
42. ਪੰਜ ਲੁਟੇਰੇ/ਗੁਮਨਾਮ ਗੁਸਤਾਖ	95
43. ਇਸ਼ਕ ਹਰੀ ਨਾਲ/ਕੁਦਰਤ	97
44. ਦੂਜਾ ਇਸ਼ਕ/ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ	99
45. ਜਿਸਮਾਨੀ ਹੱਦ/ਅਵਜੀਤ ਬਾਵਾ	101
46. ਤਨ ਦੇ ਉਭਾਰ/ਕੋਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	103
47. ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ/ਹਰਮਨ ਸਿੱਧੂ	105
48. ਕਦਰ ਰਹੀ ਨਾ/ਅਕਸ਼ ਕੌਰ ਪੁਰੇਵਾਲ	107
49. ਦਿਲ ਤੋਂ ਆਣ/ਪਰਮੀਤ ਸੋਮਲ	109

50. ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ/ਸੰਦੀਪ ਰਾਣੀ ਕਾਤਰੋਂ	111
51. ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ/ਪਰਮਿੰਦਰ	112
52. ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ/ਗੁਲਾਫਸਾ ਬੇਗਮ	114
53. ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ/ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ	116
54. ਬੇੜਾ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ/ਦੀਪ ਚਰਨ	118
55. ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਲੁੱਟੇਰਿਆਂ/ਜਸ਼ਨ ਸੰਤੋਸ਼	120
56. ਕੀ ਦੌਸ਼ ਦੇਈਏ/ਜਯੋਤੀ ਪਲਵਿੰਦਰ	122
57. ਬਦਲਾਵ ਬਦਲਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ/ਸੋਨੂ	124
58. ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਿਪਾਹੀ/ਸਿਮਰਨ	126
59. ਮਤਲਬਖੇਰ/ਜੱਗੀ ਜੀ	128
60. ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿਆਸਤੀ ਲਾਭ ਬਣੀਆਂ/ਸੁੱਖ ਅਮੀਨ	130
61. ਭਾਰ ਸੁੱਟੇ ਨਾ/ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ	132
62. ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ/ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	134
63. ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ/ਪਵਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਜੱਖ	136
64. ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਭਾਅ/ਅਮਨ ਪੰਧੇਰ	138
65. ਰੋਸ਼ਨੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ/ਪਿੰਸ ਫੱਲੇਵਾਲ	140
66. ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨੇ/ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	142
67. ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ/ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ	144
68. ਪਰਵਾਜ਼ ਨਿੱਕੇ ਸੋਭਦੇ ਨਾ/ਗੁਮਨਾਮ ਗੁਸਤਾਖ	146
69. ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ/ਕੁਲਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ	148
70. ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ/ਖੁਸ਼	150
71. ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਲਸਾ/ਕੁਦਰਤ	152
72. ਨਜ਼ਾਇਜ ਮੰਗਾਂ/ਕੋਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	154
73. ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ/ਅੰਕੂ ਪਾਤੜਾਂ	156
74. ਜਾਇਜ਼ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ/ਅਕਸ਼ ਕੌਰ ਪੁਰੇਵਾਲ	157
75. ਮੋਹਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ/ਹਰਮਨ ਸਿੱਧੂ	159
76. ਆੜ ਜਹਾਦ ਦੀ/ਸੰਦੀਪ ਰਾਣੀ ਕਾਤਰੋਂ	161
77. ਭਾਈ ਭਾਈ/ਪਰਮੀਤ ਸੋਮਲ	163
78. ਗਲਤ ਰਾਹ ਫੜ ਲਏ/ਗੁਲਾਫਸਾ ਬੇਗਮ	165

79. ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀਏ/ਪਰਮਿੰਦਰ	167
80. ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲੇ/ਰੁਪਿੰਦਰ ਸੋਢੀ	169
81. ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ/ਗੁਰਸ਼ਰੀਹ	171
82. ਫਾਇਦਾ ਘੱਟ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ/ਰੀਤ ਸੰਯੂ	173
83. ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾ/ਅਵਜ਼ੀਤ ਬਾਵਾ	175
84. ਕੀ ਸੱਚ ਮੰਨੀਏ/ਆਜ਼ਾਦ ਪਰਿੰਦਾ	177
85. ਸੋਚ ਦੇ ਮਿਆਨ/ਕਰਨ	179
86. ਕੀ ਸਿੱਖੀਏ ਇਤਿਹਾਸ ਕੋਲੋਂ/ਰਜਨਦੀਪ ਕੌਰ	180
87. ਦੁੱਧ 'ਤੇ ਬੁੱਧ/ਬੇਅੰਤ ਸੱਧਰ	182
88. ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ/ਰਜਨੀਤ ਕੌਰ	184
89. ਮੁੜ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਜੀਅ/ਸਾਹਬ	186
90. ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ/ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ	188
91. ਇਸ਼ਕ, ਐਸ਼ ਤੇ ਸੌਹਰਤ/ਹਨੀ ਰਾਮਪੁਰਾ	190
92. ਭਾਰ ਢੋਣਾ ਪੈਣਾ/ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਿੰਦੇ	192
93. ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਉਣੀ/ਸੁੱਖ ਸਿੰਘ ਮੱਟ	194
94. ਗੱਲ ਮੌਤ ਤੇ ਨਾ ਮੁੱਕਣੀ/ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਮੋਰਿੰਡਾ	196
95. ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ/ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭੀ	198
96. ਲੱਖ ਚਰਾਸੀ ਜੂਨਾਂ/ਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੰਧੜ	200
97. ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਪਹਿਚਾਣ/ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀਰ	202
98. ਕੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ/ਅਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਸੰਯੂ	204
99. ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ/ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ	206
100. ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰੀਏ/ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ	208
101. ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ/ਸਹਿਬਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ	209
102. ਚੱਕਰ ਸੂਰਜ ਦੇ/ਮਨਦੀਪ ਤੰਬੂਵਾਲਾ	210
103. ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ/ਦੀਪ ਗਗਨ	212
104. ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ/ਸੁਮਨ ਕਸ਼ਮੀਰ	214
105. ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ/ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ	216

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੁਦ ਉੱਦਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉੱਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਕੋਈ ਸਮਾਜਕ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸਕਸ਼ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਚੇਤ ਲੋਕਾਂ (ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕਾਂ) ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸਟੇਜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੁੱਖਦੀ ਰਗ ਤੇ ਉੱਗਲੀ ਧਰਨ ਦਾ ਜੇਗਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 52 ਕਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਉਸੇ ਰੀਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ 52 ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੀਤ ਨੂੰ ਰੀਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੀਤ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੀਤ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭੈਣੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੀਤਾ 52 ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀਆਂ ਔਰਤਾਂ/ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ, ਇੰਝ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰੀਤ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਾਨ ਪੈ ਗਈ ਹੈ, ਰੀਤ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਛੱਲਿਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਇੱਜਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਭੈਣੀ ਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮਰਦ ਔਰਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂਗੀ ਹੈ ਸੋ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਵਿਸਰੇ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਛੰਦਾਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਤਾਦਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਛੰਦਾਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੀ

ਹਿੰਮਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਿੱਚ ਬੈਂਤ, ਲੈਹਰੀਆ, ਬੰਬ, ਭਵਾਨੀ, ਕੋਰੜਾ, ਅਤੇ ਚੁਗਾਨਵੇਂ ਕਲੀਆ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਖੁਬਸੂਰਤ ਰਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਭੁੱਲੇ ਵਿਸਰੇ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵੀ ਸਾਡੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਧ ਗੋਸ਼ਟਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਾਹਿਤ ਇਸੇ ਤਰਜ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ, ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ, ਸਿਰਫ ਜਿਸਮਾਨੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪਿਆਰ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ, ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਜਿਸਮਾਨੀ ਖਿੱਚ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾਂ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਵੀ ਜਾਂ ਕਵਿਤਰੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰਾ ਕਵੀ ਜਾਂ ਕਵਿਤਰੀ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੰਝ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਵੀ ਜਿੱਥੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰੂਪ ਵੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ 51 ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ, ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੀਆ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਡਾ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ

ਕੀ ਹਰ ਜੁਆਬ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਹੈ? ਹਾਂ, ਹੈ। ਫਿਰ ਕੀ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਹੈ? ਹਾਂ, ਬੋਸ਼ਕ ਹੈ। ਅਗਰ ਸਵਾਲ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵੀ ਨੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵਿਵਾਦ ਕਿਉਂ? ਸਵਾਲ ਕਰੋ ਤੇ ਜੁਆਬ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਹੋਣਗੇ। ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਸੁਣੋ ਤੇ ਜੁਆਬ ਘੜੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਸਲਾ ਕੀ ਹੈ ਫਿਰ?

ਮਸਲਾ ਹੈ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਹੁਮਤ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਕਿਸੇ ਸੂਝਵਾਨ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਹੁਮਤ ਤੇ। ਉੱਝ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਦੇਣੇ ਜੋਖਿਮ ਭਰਪੂਰ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਲੱਭੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਪੱਖਿਆਂ ਯਾਤਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਲਾਰਡਨਸ ਬਰੂਨਸ ਨੇ ਜਦ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਅਸੀਮਤ ਹੋਣ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੜਨਾ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਲੂਸੀਆਸ ਜੂਨੀਆਸ ਗੈਲਿਓ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਰਨ ਤੇ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਣਗਣਿਤ ਹੀ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਆਲ-ਜੁਆਬ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੜੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਬੱਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਕਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਂ, ਵਕਤ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਸ਼ਮ ਹੈ। ਪਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵਕਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸਬਰ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਉਲਝਦੇ ਤੇ ਮਨ ਚਿੜਚਿੜਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਿਲ ਰਹੇ ਜੁਆਬਾਂ ਤੇ ਕਿੰਤੂ-ਪੰਤੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜੁਆਬ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਠੀਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਜਗਨਨਾਬਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪੰਡਤਾਂ

ਨੂੰ ਆਰਤੀ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਖੰਡਾਂ-ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਪਰ ਸੀਮਤ ਸੌਚ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਤੇ ਸੰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ। ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹਨ। ਇੱਕ ਜੋ ਸੱਚ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਜੋ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਉਂਝ ਜੀਵਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਪੈਰੋਕਾਰ ਦਾ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸਵਾਲ-ਜੁਆਬ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੁਆਬ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜੋਤਿ ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਮਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਬਹਿਤਰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਸੀਮਤ ਕਰੀਏ ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਹਾਸਿਲ ਕਰੀਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਖ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੀਏ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਵਾਲ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਯੋਗ ਜੁਆਬ ਲੱਭਣੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਭਾਵ ਜੋ ਨਾਸਤਿਕ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਨਰੀਖਣ ਕਰ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕਠਿਨ ਕਾਰਜ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਓਵੇਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਜੁਆਬ ਸੁਣਨੇ ਚਾਹੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੱਬ ਦੇ ਰੂਪ-ਰੰਗ, ਰੇਖ-ਭੇਖ ਆਦਿ ਉੱਪਰ ਸਵਾਲ ਕਰੇਗਾ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਸਦੇ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਦਿਦਾਰ ਪ੍ਰਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀਆਂ ਤਰਫ ਹੋਣਗੇ। ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਘਰ ਦੇ ਜਲ-ਪਾਣ ਪ੍ਰਤੀ, ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਤੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ, ਆਦਿ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜੋ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੁਆਬ ਦੇਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ-ਜੁਆਬਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ “ਵਾਰਤਾਲਾਪ”। “ਵਾਰਤਾਲਾਪ” ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਗੱਲ ਬਾਤ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ

ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਗਲੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਸੁਆਲ-ਜੁਆਬ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੋ ਬਿਆਨ ਬਾਜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੋ-ਚਾਰ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੂਰੇ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦੇ ਹੁਨਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤੇ ਸੋਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਾਵਿ ਰੂਪੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ 26 ਕਵੀ ਤੇ 26 ਕਵਿਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਵਿਤਾ ਪਿਛਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਜੁਆਬ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਕਵਿਤਾ ਦੂਸਰੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸਵਾਲਾਂ-ਜੁਆਬਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਖਬਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੋ ਜੁਆਬ ਮਿਲ ਰਹੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ-ਜੁਆਬਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ਼ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ-ਜੁਆਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜੁਆਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਸਵਾਲ ਮਿਲਣ। ਇਹ ਲੋੜ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਧੰਨਵਾਦ ਜੀ।

ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ

ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ

ਮੈਂ ਵੱਸਦਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਤੇ
ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਕੀੜਾ,
ਸੁੱਖ ਹੀ ਨਾ ਬਸ ਭੋਗਦਾ,
ਕਦੇ ਭੋਗਾਂ ਪੀੜਾਂ,
ਪਾਉਣ ਕਈ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਸਲੇ
ਮੇਰੇ ਤੇ ਭੀੜਾਂ,
ਨਾ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ
ਇਹ ਸਭ ਝੱਲਾਂ
ਨਾ ਭੁਖਦਾ ਏ,
ਰੱਬ ਸਭ ਦੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਦਾ ਏ।

ਦੇਖ ਅੰਰਤ ਨੂੰ ਅੰਰਤ ਦੀ
ਇੱਕ ਥਾਂ ਟਿਕਾਇਆ,
ਸੌਂਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਰਦ ਨੂੰ
ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਲਾਇਆ,
ਵਿੱਚ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਹਿਜੜੇ ਦੀ
ਇੱਕ ਵੰਡਾ ਪਾਇਆ,
ਸੋਚ ਗੰਭੀਰ
ਬਦਲੇ ਸਰੀਰ
ਹਰ ਵੱਖਦਾ ਏ,
ਰੱਬ ਸਭ ਦੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਦਾ ਏ।

ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਲੁਕਣ ਲਈ ਖੁੱਡ
ਸੈਰ ਨੂੰ ਜੰਗਲ,
ਅਜ਼ਾਦ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਅਸਮਾਨ

ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਸੰਗਲ,
 ਜਿਉਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਚੰਨ
 ਸੂਰਜ ਲਈ ਮੰਗਲ,
 ਦੇਖ ਸੋਹਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ
 ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਬਿਰਤੀ
 ਦਿਲ ਮੱਖਦਾ ਏ,
 ਰੱਬ ਸਭ ਦੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਦਾ ਏ।

ਅੰਨਿਆਈ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਲਈ
 ਇੱਕ ਅੰਨਾ ਰਾਜਾ,
 ਕੁਤਬਦੀਨ ਬਖਤਿਆਰ ਦਾ
 ਗੁਰੂ ਹਸਨ ਖਵਾਜਾ,
 ਹਿੰਦ ਢੁੱਬਦਾ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਲਈ
 ਗੋਬਿੰਦ ਸ਼ਹਿਜਾਦਾ,
 ਮਸਲਾ ਧਰਮ ਦਾ
 ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਦਾ
 ਹਰ ਪੱਖ ਦਾ ਏ,
 ਰੱਬ ਸਭ ਦੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਦਾ ਏ।

ਹੈ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਚੋਚਲੇ
 ਕੀ ਕੀ ਗਿਣਾਵਾਂ,
 ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਭੇਦ ਲੁਕੇ ਨੇ
 ਕਿਵੇਂ ਖੇਲ੍ਹ ਸੁਣਾਵਾਂ,
 ਰੱਬ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗਦਾ
 ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂ,
 ਬੜਾ ਝੋਲ ਏ
 ਲੱਗੇ ਅਣਮੋਲ ਏ
 ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਖ ਦਾ ਏ,
 ਰੱਬ ਸਭ ਦੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਦਾ ਏ।

ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ

ਅੱਖ ਤੋਂ ਉਹਲੇ

ਜੀ ਮੈਂ ਹਾਂ ਇੱਕ ਬੁਝਾਰਤ, ਸੁਲਝਾਏ ਕੋਈ ਨਾ।
ਉਹ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਜੋ, ਗਲ ਪਾਏ ਕੋਈ ਨਾ।
ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਘਰ ਮੇਰੇ ਦੋ, ਅਪਣਾਏ ਕੋਈ ਨਾ।
ਦੇ ਕੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਦੁੱਖ ਮੇਰਾ ਖੋਲੇ ਹਾਂ,
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹਾਂ?
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ।

ਕਾਂ ਦਰ-ਦਰ ਉੱਤੇ ਭਟਕਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਦਿੱਤਾ ਨਾ।
ਛੁੱਲ ਹਰ ਮਨ ਸੋਭਦੇ, ਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਨਾ।
ਜੋ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜੀਵਨ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਿੱਤਾ ਨਾ।
ਕੈਸੀ ਹੈ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਮੋਹਲੇ ਹਾਂ,
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹਾਂ?
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ।

ਦੋਸ਼ੀ ਜੇ ਦੁਨੀਆ ਸਾਰੀ, ਕਿਉਂ ਰਾਜੇ ਸਿਰ ਮੜਿਆ ਏ।
ਇਕਲਵਯਾ ਦਿੱਤੀ ਦਕਸ਼ਣਾ, ਦਰੋਨਾ ਨਾ ਖੜਿਆ ਏ।
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ, ਦੇਸ਼ ਕੀ ਕਰਿਆ ਏ।
ਧਰਮ ਕਰਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿਉਂ ਗਾਵਾਂ ਸੋਹਲੇ ਹਾਂ,
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹਾਂ?
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ।

ਫਿਟਕਾਰੇ ਦੁਨੀਆ ਹਰ ਕੋਈ, ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਮਾਰੇ ਨਾ।
ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਜਾਣਨਾ, ਆਪਾ ਵਿਚਾਰੇ ਨਾ।
ਕਿੰਨਾ ਜੁਲਮ ਕਿੰਨਾ ਸੋਸ਼ਣ, ਚੁੱਭਦੇ ਅੰਗਿਆਰੇ ਨਾ।

ਐਸੀ ਚੰਦਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸੌਂਹ ਲੇ ਹਾਂ,
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹਾਂ?
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ।

ਨਾ ਬੁਰੀ ਲੱਗੇ ਕੁਦਰਤ, ਨਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੋਸ ਏ।
ਰੱਬ ਹੈ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਾਡਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਏ।
ਕੈਸਾ ਬਖੇੜਾ ਕਰਮ ਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਹੋਸ਼ ਏ।
ਰੱਬ ਨਾਲ ਰੱਬ ਹੈ ਲੜਦਾ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਟੋਹ ਲੇ ਹਾਂ,
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹਾਂ?
ਸਭ ਦੇ ਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ।

ਸੁਮਨ ਕਸ਼ਮੀਰ

ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ

ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਫਰਕ ਨਾ ਰੱਖਿਆ,
ਐਰਤ ਮਰਦ ਬਰਾਬਰ ਦੱਸਿਆ,
ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਤੱਕਿਆ,
ਕੁਦਰਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਨੇ,
ਕੀਤੀ ਵੰਡ ਜਾਤ ਧਰਮ ਦੀ ਬੰਦੇ,
ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ ਨੇ।

ਅੰਦਰ ਰੱਬ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ,
ਰੱਬ ਦੀ ਰੱਬ ਨਾ ਕਿਉਂ ਲੜਾਈ,
ਬੰਦੇ ਖੁਦ ਹੀ ਖੇਡ ਬਣਾਈ,
ਨਾ ਭੇਦ ਕਿਸੇ ਠਹਿਰਾਏ ਨੇ,
ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਹੀ ਲੜਦਾ ਬੰਦਾ,
ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ ਨੇ।

ਜੋ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇਰੀ ਕਰਨੀ,
ਇਥੇ ਹੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਰਨੀ,
ਤੂੰ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਟੋਕਰੀ ਭਰਨੀ,
ਜੋ ਪਾਪੀ ਘਰ ਬਣਾਏ ਨੇ ,
ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਾਰੇ ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਬੰਦਿਆ,
ਹੋਰ ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ ਨੇ।

ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਫਰਤ ਬਹਿ ਗੀ,
ਮੁੱਹਬਤ ਬਣ ਕੇ ਹਵਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗੀ,
ਮਤਲਬ ਲਈ ਸਭ ਝੂਠ ਹੀ ਕਹਿ ਗੀ,
ਗੀਤ ਝੂਠੇ ਹੀ ਗਾਏ,
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਬਣਦਾ ਕੋਈ ਨਾ,
ਹੋਰ ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ ਨੇ।

ਭੁੱਖ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਇਹ ਮਜਬੂਰੀ,
ਵੇਖ ਅਮੀਰੀ ਵੱਟਦੇ ਘੂਰੀ,
ਪਾਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਭਸੂੜੀ,
ਸਭ ਪੈਸੇ ਨੇ ਸਿਖਾਏ,
ਇਹ ਤਾਂ ਵਕਤ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਕਾਰੇ,
ਹੋਰ ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ ਨੇ।

ਕਸੂਰ ਨਾ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ,
ਕਸੂਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ,
ਜੋ ਖੁਦ ਦੇ ਪਾਏ ਭਾਰ ਦਾ,
ਇਹ ਬੋਝ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ,
ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਗਵਾਏ ਖੁਦ ਹੀ ਬੰਦਿਆ,
ਹੋਰ ਫਰਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ ਨੇ।

ਦੀਪ ਗਗਨ

ਭੇਦ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਪਾਇਆ

ਇਹ ਭੇਦ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਹੈ ਪਾਇਆ,
ਕਿੱਥੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜਾਇਆ?
ਔਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੋਚੇ ਤੇ ਕੁੱਟੇ ਮਾਰੇ,
ਸਤੀ ਬਣਾ ਉਸਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਜਲਾਇਆ।
ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਰੱਬ ਹੈ ਵੱਸਦਾ,
ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਾਣਾ ਵੀ ਰੱਬ ਨੇ ਵਰਤਾਇਆ।
ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਦਰਤ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਮਨ ਨੂੰ,
ਇਸ ਆਪਣਾ ਕਹਿਰ ਵੀ ਖੂਬ ਦਿਖਾਇਆ।
ਜੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੈ ਰੱਬ ਨਾਲ ਲੜਾਈ,
ਤਾਂ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ।
ਕਰਮ ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਏਥੇ ਹੀ ਹੈ ਕਰਨੇ,
ਲੇਖਾ ਹੈ ਦੇਣਾ ਜਦ ਰੱਬ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ।
ਨਫਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਝੂਠਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਹੀ,
ਲੈਲਾ ਮਜਨੂੰ ਨੇ ਸੱਚਾ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਇਆ।
ਸੱਚ ਝੂਠ ਤਾਂ ਬਸ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਬਿਆਨਾ,
ਆਪਣਾ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਜਿੰਦੇ ਤੌੜ ਕੇ ਆਇਆ।
ਖੁਸ਼ ਬਥੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਵੱਸਦੇ ਨੇ,
ਬਹੁਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ ਕੇ ਲੰਘਾਇਆ।
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤਾਂ ਹੈ ਇੱਕ ਢੰਗ ਸਿਆਸੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾ ਅਮੀਰਾਂ ਤੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਇਆ।
ਭਬੂਤੀ ਖਾ-ਖਾ ਏ ਮੁੰਡੇ ਭਾਲਦੀਆਂ ਨੇ,
ਲੱਗ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈਸਾ ਖੂਬ ਲੁਟਾਇਆ।
ਸਤਯੁੱਗ ਤੋਂ ਫਿਰ ਕਲਯੁੱਗ ਆ ਗਿਆ ਏ,

ਕੁੱਖੀਂ ਮਾਰ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਵਧਾਇਆ।
ਇਹ ਭੇਦ ਹੀ ਸਭ ਹੈ ਰੱਬ ਨੇ ਪਾਇਆ,
ਕਿੱਥੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜਾਇਆ ।
ਔਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੋਚੇ ਤੇ ਕੁੱਟੇ ਮਾਰੇ,
ਸਤੀ ਬਣਾ ਉਸਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਜਲਾਇਆ।

ਮਨਦੀਪ ਤੰਬੂਵਾਲਾ

ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ

ਜਦੋਂ ਐਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲੂ ਹੱਕ ਓਸਦੇ,
ਮਿਲੂ ਸਜਾ ਜਿਹੜੇ ਕੁੱਟਦੇ ਤੇ ਨੌਚਦੇ,
ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਬੰਦੇ ਝੋਕਦੇ,
ਤਾਂਹੀ ਕੁਦਰਤ ਰੰਗ ਹੈ ਦਿਖਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ,
ਹੁਣ ਬਣੋ ਬੱਸ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਜੇ ਪੈਂਦੀ ਅੱਜ ਮਾਰ ਐ,
ਕਸੂਰ ਆਪਣਾ ਆ ਏ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ ਜਾਹਰ ਐ,
ਨਾ ਕੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪੜਾਈ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਐ,
ਕਰ ਬਾਹਰਵੀਂ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਆਣੀ ਦੋਸਤੋਂ,
ਹੁਣ ਬਣੋ ਬੱਸ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ।

ਜੇ ਗਰੀਬੀ ਦਿਨ ਜਰ ਜਰ ਕੱਟੀਏ,
ਹੋਣ ਪੈਸੇ ਫਿਰ ਬਹੁਤਾ ਨਾਂਹੀ ਨੱਚੀਏ,
ਲੱਭੋ ਸੱਚਾ ਗੁਰ ਪਖੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੀਏ,
ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ 'ਚ ਫਰਕ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ,
ਹੁਣ ਬਣੋ ਬੱਸ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਮੁੱਲ ਅਕਲਾਂ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਏ,
ਬੰਦਾ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲ ਸਭ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦਾ ਏ,
ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹਰ ਹੱਸ ਕਹਿੰਦਾ ਏ,
ਸਮੇਂ ਅੰਖੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰਮਜ਼ ਪਛਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ,
ਹੁਣ ਬਣੋ ਬੱਸ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ।

ਨਸੇ ਲੁੱਟ ਲਈ ਜਵਾਨੀ ਸੀ ਜੋ ਗੱਜਦੀ,
ਨਾਲੇ ਆਸ਼ਕੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਈ ਹੈ ਭੱਜਦੀ,
ਕਚਹਿਰੀ ਹੁੰਦੇ ਵਿਆਹ ਰਸਮ ਨਹੀਂ ਫੱਬਦੀ,
ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਪਈ ਉਲੜੀ ਹੈ ਤਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ,
ਹੁਣ ਬਣੋ ਬੱਸ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ।

ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੁੰਦਾ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਜੀ,
ਇੱਕ ਡੁਬੇ ਦੂਜਾ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਵੇ ਜੀ,
ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਨਾ ਮਨੁੱਖ ਕੀ ਹੈ ਚਾਹਵੇ ਜੀ,
ਅੱਗੇ ਉੱਘਰੇਗੀ ਨਵੀਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ,
ਹੁਣ ਬਣੋ ਬੱਸ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਦੋਸਤੋਂ।

ਸਹਿਬਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ

ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ

ਗੱਲ ਐਰਤ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਪਏ ਓ ਕਰਦੇ,
ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਜੇ ਕਮਾਵੇ ਫੇਰ ਕਿੱਥੇ ਜਰਦੇ?
ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਜਮਾਨਾ ਜਾਣਦਾ,
ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣਦਾ!

ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਾਹਦੀ ਬਸ ਪੈਸਾ ਬੋਲਦਾ,
ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਪੜਾਈ ਕੋਈ ਕਦੋਂ ਗੋਲਦਾ,
ਕੋਈ ਹੱਲ ਨੀ ਸਮਾਜੀ ਭੈੜੀ ਏਸ ਕਾਣ ਦਾ,
ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣਦਾ!

ਠੇਡੇ ਰੋਟੀ ਪਿੱਛੇ ਖਾਂਵਦਾ ਗਰੀਬ ਵੇਖਿਆ,
ਖਾਣਾ ਨਾਲੀ 'ਚ ਬਹਾਂਵਦਾ ਅਮੀਰ ਵੇਖਿਆ,
ਏਸ ਫਰਕ ਤਾਈਂ ਰੱਬ ਹੋਵੇ ਜਾਣਦਾ,
ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣਦਾ!

ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਨਾ ਛੱਡੀ ਕਸਰ ਏ,
ਮਨੋਬੱਲ ਵਾਲਾ ਗਾਇਕਾਂ ਕੀਤਾ ਬੁਰਾ ਹਸ਼ਰ ਏ,
ਮਾਵਾਂ ਬਿਨ ਨਾ ਕੋਈ ਰਮਜ਼ ਪਛਾਣਦਾ,
ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣਦਾ!

ਪੁੱਤ ਆਵੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਫਿਕਰਾਂ ਜਤਾਉਣਗੇ,
ਧੀ ਆਵੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀ ਸਣਾਉਣਗੇ,
ਪੀੜ੍ਹੇ ਏ ਅਵੱਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨੀ ਜਾਣਦਾ,
ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣਦਾ।

ਅੱਜ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਕੱਲ ਮੇਰੀ ਸੱਚਾ ਕਹਿਣਾ ਏ,
ਪਹੀਆ ਵਕਤਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਏ,
ਬੰਦਾ ਓਹੀ ਸੱਚਾ ਰੱਬ ਜੋ ਪਛਾਣਦਾ,
ਸੱਚੀ! ਬਣ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣਦਾ!

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ

ਗੱਲ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਓ, ਕੋਈ ਰਾਜ ਨਾ ਦਿੰਦਾ,
ਹੈ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ, ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਖੜ੍ਹਨਾ,
ਵਾਂਗ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਹਿੰਮਤ ਦਿਖਾਵੋ,
ਇੰਝ ਹੋਣੇ ਧੱਕੇ ਨੇ, ਖਿੱਚ ਭਵਾਨੀ, ਆਓ ਮੈਦਾਨੀ,
ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਕਲਮ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਕੇ
ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਵੋ।

ਹੱਲ ਹੋਣਗੇ ਸਭ ਮਸਲੇ, ਗਰੀਬੀ ਵਾਲੇ,
ਜੋ ਪਏ ਜੰਜਾਲੇ, ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਹੋਕੇ, ਜਾਤਾਂ ਦਿਲੋਂ ਕੋਹ ਕੇ,
ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਤਾਈਂ ਜਾ ਆਪ ਸਿਖਾਵੋ,
ਵੇਖ ਨੀਵੀਂਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ, ਘੂਰੀ ਨਾ ਵੱਟੋ, ਮੈਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਕੱਟੋ,
ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਕਲਮ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਕੇ,
ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਵੋ।

ਘਟ ਘਟ ਦੀ ਜਾਣਦਾ ਏ, ਜੋ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ,
ਕਿਉਂ ਬੰਦਿਆ ਖਹਿੰਦਾ, ਆਦਰ ਤੂੰ ਕਰਨਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਉ ਭਰਨਾ,
ਚੰਗਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਤਾਈਂ ਕਮਾਵੋ,
ਧੀ ਧਨ ਕੀਮਤੀ ਏ, ਹੈ ਚਾਦਰ ਚਿੱਟੀ, ਪੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿੱਠੀ,
ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਕਲਮ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਕੇ,
ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਲਾਜ ਬਚਾਵੋ।

ਗੱਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕਰੀਏ, ਪਿਉ ਜੇ ਪੀਂਦਾ,
 ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ, ਅੱਖਿਂ ਜੋ ਦਿਖਣਾ,
 ਏ ਗੱਲ ਮਨ ਆਪਣੇ ਸਮਝਾਵੈ,
 ਘਰ ਆਪਣੇ ਸੋਧ ਲਵੋ, ਉਂਗਲਾਂ ਨਾ ਚੁੱਕੋ, ਅੰਬਰੀ ਨਾ ਥੁੱਕੋ,
 ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਕਲਮ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਕੇ,
 ਤੋਹਮਤਾਂ ਨਾ ਹੋਰਾਂ ਤੇ ਲਾਵੈ।

ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਬਣ ਗਿਆ ਧੰਦਾ,
 ਗਿਆਨ ਲਈ ਫੰਦਾ, ਮੁੱਕੀ ਉਸਤਾਦੀ, ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ,
 ਮੁਰਸ਼ਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾ ਸਮਝਾਵੈ,
 ਜੇ ਇੰਝ ਈ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਭਵਿੱਖ ਨਾ ਘੜਨਾ,
 ਪੈਣੀਆਂ ਮਾਰਾਂ, ਹੋਣੀਆ ਹਾਰਾਂ,
 ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਕਲਮ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਕੇ,
 ਗੱਲ ਏ ਸਮਝਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੈ।

ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ

ਚਾੜ੍ਹਣ ਸੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ

ਗੱਲ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਜੇ ਕਰੀਏ, ਸਲਾਖਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਨੇ ਦਿੰਦੇ,
ਜੇ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਵਾਂਗ ਲੜੀਏ, ਸਾਡੀ ਸਿਰੀ ਨੱਪ ਨੇ ਦਿੰਦੇ,
ਜ਼ਜਬਾਤਾਂ ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੇ, ਕਹਿਣ ਮਮੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ,
ਫੜ ਕਲਮ ਸੱਚ ਜੋ ਲਿਖਦੇ, ਚਾੜ੍ਹਣ ਸੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ।

ਇਹ ਮਸਲੇ ਵੱਡੇ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੱਲ ਨੀ ਹੋਣੇ,
ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਗਰੀਬੀ ਨਸੇ, ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਪਾ ਤੇ ਰੌਣੇ,
ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜੋ ਲੁੱਟਦੇ, ਹੈ ਜਨਤਾ ਭੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ,
ਫੜ ਕਲਮ ਸੱਚ ਜੋ ਲਿਖਦੇ, ਚਾੜ੍ਹਣ ਸੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ।

ਕਰ ਡਿਗਰੀ ਬੈਠੇ ਵਿਹਲੇ, ਕਿਉਂ ਰੋਸ ਮਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਦੇ,
ਸਰਕਾਰੀ ਲੀਡਰ ਕਿਉਂ, ਦਲੀਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ,
ਬੇਹੁਜ਼ਗਾਰੀ ਬੰਨ੍ਹ ਤੀ ਪੱਲੇ, ਡਿਗਰੀ ਲੱਗੇ ਫਜ਼ੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ,
ਫੜ ਕਲਮ ਸੱਚ ਜੋ ਲਿਖਦੇ, ਚਾੜ੍ਹਣ ਸੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ।

ਪੈਰ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਦਾ, ਏਨਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਉਂ ਏ ਡਰਦਾ,
ਹਰ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨ ਏਥੇ, ਕਿਉਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਏ ਕਰਦਾ,
ਸਵਾਲ ਜੋ ਚੁੱਕਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਕਰਨ ਕਬੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ,
ਫੜ ਕਲਮ ਸੱਚ ਜੋ ਲਿਖਦੇ, ਚਾੜ੍ਹਣ ਸੂਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ।

ਅਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਸੰਯੁ

ਸੱਚੀਆਂ ਕਲਮਾਂ

ਓਹ ਲਿਖਣਾ ਵੀ ਕੀ ਲਿਖਣਾ,
ਜੋ ਲਿਖੀਏ ਡਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ,
ਸੱਚੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਡਰਦੀਆਂ,
ਹਾਕਮ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੋਂ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਘੁਣ ਬਣਕੇ,
ਭਾਵੇਂ ਖਾ ਰਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ,
ਏਨੇ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ,
ਘੁੱਟ ਲਈਏ ਅਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ!
ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੇ ਮੁੱਲ ਸਾਨੂੰ,
ਲੈਣੇ ਆਉਂਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ!
ਸੱਚੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਡਰਦੀਆਂ,
ਹਾਕਮ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੋਂ!

ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਹੈ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ,
ਜੋ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ,
ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁੱਕਦਾ ਜਾਂਦਾ,
ਐਸਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਲਿਆਈ,
ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ,
ਕਿਸਾਨ ਮਰਦਾ ਕਰਜੇ ਦਿਆਂ ਭਾਰਾਂ ਤੋਂ!
ਸੱਚੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਡਰਦੀਆਂ,
ਹਾਕਮ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੋਂ।

ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ,
 ਅਕਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ,
 ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਆੜ ਦੇ ਵਿੱਚ,
 ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਜ਼ੀਰ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ!
 ਸਾਡੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ,
 ਉਮੀਦ ਕੀ ਰੱਖਦੇ ਓ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ!
 ਸੱਚੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਡਰਦੀਆਂ,
 ਹਾਕਮ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੋਂ।

ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ,
 ਭਿੱਸਟਾਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਬਰਬਾਦੀ ਏ,
 ਜੋ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ,
 ਕੀ ਇਹ ਓਹੀ ਅਜਾਦੀ ਏ!
 ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ, ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਜਹੀਆਂ,
 ਰੋਜ਼ ਸੁਰਖੀਆਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ!
 ਸੱਚੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਡਰਦੀਆਂ,
 ਹਾਕਮ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੋਂ।

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀਰ

ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਵੋ

ਸੁਣੋ ਗੱਲ ਪਿਆਰੇ ਸੱਜਣ ਜੀ,
ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਮਸਲੇ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਨੇ,
ਸੋਚ, ਕਲਮ ਤਾਂ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ,
ਪਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਰੀਰ ਨੇ,
ਬੈਠ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ,
ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਮੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ,
ਉਠੋਂ ਫਿਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਵੋ,
ਬਸ ਲਿਖਿਆਂ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ।

ਸਿਰਫ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ,
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਵੀ ਭਟਕਾਉਂਦੀ ਏ,
ਦੋਸ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਏ ਸਾਰਾ ਹੀ,
ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਲਾਲ ਵੀ ਟਪਕਾਉਂਦੀ ਏ,
ਕਹਿ ਕੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਹਰ ਵਾਰ,
ਹੁਣ ਹੋਰ ਦੁੱਖੜੇ ਤਾਂ ਝੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ,
ਉਠੋਂ ਫਿਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਵੋ,
ਬਸ ਲਿਖਿਆਂ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ।

ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਹੀ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ,
ਅਸੀਂ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ,
ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਮੀਦ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰੱਖੀਏ,
ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ,
ਚੁੱਕ ਉਂਗਲੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ,

ਇੰਝ ਤਾਂ ਤੂਢਾਨ ਠੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ,
ਉੱਠੋ ਫਿਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋਵੋ,
ਬਸ ਲਿਖਿਆਂ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ।

ਹਾਂ ਇਹ, ਉਹ ਅਜਾਦੀ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ,
ਜਿਸ ਲਈ ਕਈ ਭਗਤ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਏ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਜੁਲਮਾਂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ,
ਓਹੀ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਤੋੜ ਤਾਂ ਉਹ ਤੂਢਾਨ ਹੋਏ
ਫਿਰ ਲੋੜ ਹੈ ਅਜਾਦ, ਭਗਤ ਬਣਨੇ ਦੀ,
ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਖੜ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਛੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ,
ਉੱਠੋ ਫਿਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋਵੋ,
ਬਸ ਲਿਖਿਆਂ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ।

ਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੰਧੜ

ਬੇ-ਫਜ਼ੂਲੀ ਇਸ਼ਕ

ਆਉ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵਾਂ,
ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮੈਂ ਦਵਾਵਾਂ,
ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਅੱਖ ਦੀ ਸੈਤਾਨੀ ਨੂੰ,
ਬੇ-ਫਜ਼ੂਲੀ ਇਸ਼ਕ ਗਾਲ ਰਿਹਾ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ।

ਹੁਣ ਰੀਤਕਾਰੀ, ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਬੱਚੇ,
ਉੱਤਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਵਿੱਚ ਛੁੰਘੇ ਖੱਚੇ,
ਅੱਲੜੜ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਕਰਨ ਮਨਮਾਨੀ ਨੂੰ,
ਬੇ-ਫਜ਼ੂਲੀ ਇਸ਼ਕ ਗਾਲ ਰਿਹਾ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ।

ਇਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਘਰ ਘੁੱਸ-ਘੁੱਸ ਮਾਰਨ,
ਨਵੇਂ ਪੁੰਗਰਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਨ,
ਤਰਲੇ ਪਾਉਂਦੀ ਮੁਹੱਬਤ, ਇਸ਼ਕ ਆਸਾਨੀ ਨੂੰ,
ਬੇ-ਫਜ਼ੂਲੀ ਇਸ਼ਕ ਗਾਲ ਰਿਹਾ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ,

ਟਕੇ-ਟਕੇ ਪਿੱਛੇ ਵੋਟ ਵਿੱਕ ਜਾਵੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ,
ਦਿੰਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆ ਡੋਰ ਲੀਡਰ ਹਰਾਮ ਨੂੰ,
ਚੰਗੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇਈਏ ਬੰਦੇ ਦਾਨੀ ਨੂੰ,
ਬੇ-ਫਜ਼ੂਲੀ ਇਸ਼ਕ ਗਾਲ ਰਿਹਾ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਂਝੇ ਦੌਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਜਾਤਾਂ ਦਾ,
ਮਾਪੇ ਫਿਟਕਾਰਨ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਣ ਬਾਤਾਂ ਦਾ,
ਰੋਜ਼ ਹੀਰਾਂ ਬਦਲਣ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਜੁਬਾਨੀ ਨੂੰ,
ਬੇ-ਛੂਲੀ ਇਸ਼ਕ ਗਾਲ ਰਿਹਾ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ।

ਸਾਂਭ ਲਉ ਪਨੀਰੀ ਕਿਤੇ ਸੜ ਜਾਵੇ ਨਾ,
ਰਹਿੰਦੀ ਜੋ ਕਸਰ ਸਿਰੇ ਚੜ ਜਾਵੇ ਨਾ,
ਪਾ ਦਿਉ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਭੂਤਰੀ ਦਿਵਾਨੀ ਨੂੰ,
ਬੇ-ਛੂਲੀ ਇਸ਼ਕ ਗਾਲ ਰਿਹਾ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭੀ

ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਦਿੱਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾ।
ਕਦੇ ਗੋਦੀ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੀਤਾ ਪਿਆਰ ਨਾ।
ਸਦਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਕਰਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਾ।
ਸਦਾ ਰੱਖਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਲਾ ਕੇ ਗੋਸ਼ ਜੀ।
ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਚੱਲੇ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਨਿਸ਼ਗ ਜੀ।
ਟੱਬਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਬੈਠ ਸੰਗ ਜੀ।
ਵੇਖ ਵੇਖ ਚੜ੍ਹੇ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਰੰਗ ਜੀ।
ਨਸ਼ਾ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਕਰਦਾ ਜੇ ਮਦਹੋਸ਼ ਜੀ।
ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਬੜਾ ਜਹਿਰ ਫੈਲਾਇਆ ਏ।
ਵੈਲੀ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਏ।
ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਰਾ ਲਗਾਇਆ ਏ।
ਸੁਣ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਜੋਸ਼ ਜੀ।
ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਨੇਤਾ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਲਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਲਾ ਜੀ।
ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀਂ ਜਾਂਦੇ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਜੀ।
ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਭਰਮਾ ਜੀ।
ਅਸੀਂ ਘੁੱਟ ਪੀ ਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਮਦਹੋਸ਼ ਜੀ।

ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਜਵਾਨੀ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ।
ਮਿਲੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਫਿਰਦੇ ਬੇਕਾਰ ਨੇ।
ਚੰਗੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਬਾਹਰ ਨੇ।
ਨਿੱਤ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਬੈਠ ਖਾਮੋਸ਼ ਜੀ।
ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਚੱਲੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਫਿਕਰਾਂ ਦਾ ਘੋਲ ਜੀ।
ਹਾਸਾ ਜਾਪੇ ਜਿਵੇਂ ਵੱਜੇ ਪਾਟਾ ਢੋਲ ਜੀ।
ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਦਿੱਤੀ ਰੋਲ ਜੀ।
ਕੋਹੀ ਜਾਂਦੇ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜੀ।
ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਸਾਨੂੰ ਵੰਡ ਰਾਜ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਚਲਾ ਰਹੇ।
ਜਹਿਰ ਈਰਖਾ ਦੀ ਸਾਡੇ 'ਚ ਫੈਲਾ ਰਹੇ।
ਜਾਤਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਹੀ ਲੜਾ ਰਹੇ।
ਲੋਕ-ਮੰਗਾਂ ਵੇਲੇ ਆਖ ਦੇਣ ਖਾਲੀ ਕੋਸ਼ ਜੀ।
ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਕੱਲਾ ਤੰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਲਝਿਆ ਤਾਣਾ ਏ।
ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਿਹਾ ਲੋਟੂਆਂ ਦਾ ਲਾਣਾ ਏ।
ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਰੱਬ ਦਾ ਇਹ ਭਾਣਾ ਏ।
ਜੇ ਨਾ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਭਾਲੋ ਹੋਸ਼ ਜੀ।
ਦੱਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਕੀ ਏ ਦੋਸ਼ ਜੀ!

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਮੌਰਿੰਡਾ

ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ

ਕੱਚੀ ਉਮਰੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਬੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ,
ਅੱਡ ਪਛਾਣ ਬਣਾਲੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲਿਖਾ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ,
ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਸਮਾਂ ਇੱਕਠਿਆਂ ਸੋਂਹਾਂ ਖਾ ਕੇ ਜੀ ,
ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੇ ਜਿਸਮ ਤੇ ਕੱਚ ਨਾਲ ਲੀਕਾਂ ਵਾਹ ਕੇ ਜੀ,
ਕਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਕਿਤਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਕਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਏ,
ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕਲੁ ਕੀਤਾ ਬੜਿਆਂ ਏ।

ਕੋਈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਰਹੀ ਕਾਹਦਾ ਰੱਖਦੇ ਗੱਲ ਦਾ ਓਹਲਾ ਨੇ,
ਇੱਕ ਅਰਥ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਬਣਾਤੇ ਜੁਬਾਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ,
ਕੀ ਹੈ ਕਹਿਣਾ ਕਦ ਹੈ ਕਹਿਣਾ ਏ ਕੋਈ ਨਾ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜੀ,
ਤਾਈਆ, ਚਾਚਾ ਬਣ ਗਿਆ ਅੰਕਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾ ਰਹੇ ਪਿਆਰੇ ਜੀ,
ਜੀਆਂ ਬਿਨ ਹੋਗੇ ਘਰ ਖਾਲੀ ਜਿਵੇਂ ਬੂਟਾ ਕਾਈ ਦਾ ਝੜਿਆ ਏ,
ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲੁ ਕੀਤਾ ਬੜਿਆਂ ਏ।

ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਓ ਚੰਗਾ ਕੁੱਝ ਲਿਖਕੇ ਵਧੀਆ ਤਰਜ ਉਚਾਰ ਦਿਉ ,
ਆਵੇ ਪਸੰਦ ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਦੱਸੀਏ ਏਦਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਖਲਾਰ ਦਿਉ ,
ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਰਗੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗੇ ਜੀ ,
ਸੰਗ ਲੱਗੇ ਨਾ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਬੈਠੈ ਨਾਲੇ ਦੱਸੇ ਹੱਸਕੇ ਅੱਗੇ ਜੀ ,
ਨੋਟਾਂ ਪਿੱਛੇ ਗੰਦ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਤੂੰ ਆ ਕੇ ਖੜਿਆ ਏ,
ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕਲੁ ਕੀਤਾ ਬੜਿਆ ਏ।

ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵੇਚਤਾ ਨਿੱਕਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ,
 ਆਖਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲਉ ਵਿਰਸਾ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਅਰਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ,
 ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜਵਾਨੀ ਢਲ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਟੁੱਟਿਆ ਛੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਹੋਵੇ,
 ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਦ ਉਹ ਸੂਗਮੇ ਆਉਣੇ ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਸੌਚ ਪੰਜਾਬ ਰੋਵੇ,
 ਕਿੱਥੇ ਛੁੱਲਿਆ ਲਹੂ ਯਾਦ ਨਾ ਕੌਣ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਚੜਿਆ ਏ।
 ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕਲੁ ਕੀਤਾ ਬਚਿਆਂ ਏ।

ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿਲਕੇ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੱਬਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਰਹਿ ਗਿਆ,
 ਇੱਕੋ ਛੱਲਾ ਲਾਹ ਕੇ ਉਂਗਲ 'ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ,
 ਬਦਲਦੇ ਸੱਜਣ ਹੁਣ ਤਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇ,
 ਰੋਜ਼ ਸਕੀਮਾਂ ਧਰਕੇ ਸੋਂਦੇ ਲੋਕੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਬਣਾਕੇ ਸਰਾਹਣੇ ਵੇ,
 ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਵਣ ਲਈ ਕਿੰਨਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਤੂੰ ਫੜਿਆ ਏ।
 ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕਲੁ ਕੀਤਾ ਬਚਿਆਂ ਏ।

ਸੁਖ ਸਿੰਘ ਮੱਟ

ਰੂਹ ਦਾ ਮੂਲ

ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਨਾ ਅਣਜਾਣ ਏ,
ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਏ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਜਿਸਮਾਨੀ ਮੀਆਂ,
ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਤਾਂ ਤੱਕ ਲਿਆ ਕਰ,
ਜੋ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਿਆਰ ਰੂਹਾਨੀ ਮੀਆਂ।

ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ,
ਭਲਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁੱਝ ਛੁਪਿਆ ਏ,
ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰ ਜਿਸ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ,
ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਗਲਾਨੀ ਮੀਆਂ।

ਅਸਲ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ,
ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਮੀਆਂ,
ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਜਹਿਨ 'ਚ ਰੱਖ ਲਈ,
ਪੜ੍ਹ ਹੀਰ ਨੂੰ ਬਣ ਗਿਆ ਅਸਲ ਨਮਾਜ਼ੀ ਮੀਆਂ।

ਕੱਚੀ ਉਮਰੇ ਜੇ ਭਟਕ ਜਾਣ ਬੱਚੇ,
ਕਮੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕਾਰਾਂ,
ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਚਿੱਕੜ ਸੁੱਟਦਾ ਏ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਰੂਹ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਮੀਆਂ।

ਬੁੱਲੇਸ਼ਾਹ ਜਦ ਬਣ ਕੰਜਰੀ ਨੱਚ ਪਿਆ,
ਇਨਾਇਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਦ ਕਬੂਲ ਮੀਆਂ,
ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਰੱਬ ਆਪ ਹੀ ਕਰਿਆ,
ਤੇ ਮਸੂਕ ਬਣਾਈ ਸੀ ਨਬੀ ਰਸੂਲ ਮੀਆਂ।

ਕਿਉਂ ਉਲਝਦਾ ਏ ਬਹੁਤੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ,
ਲੱਭ ਮਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ,
ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸ਼ਕ ਇੱਥੇ,
ਸੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਹੈ ਰੂਹ ਦਾ ਮੂਲ ਮੀਆਂ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਿੰਦੇ

ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਗੱਲਾਂ,
ਪਰ, ਜੋ ਮੈਂ ਆਖਾਂ ਓਹਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਕਰੋ,
ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਹੀਰਾਂ ਵਾਰਿਸਾਂ ਤੋਂ,
ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰੋ।

ਦੇਖ ਬੇਬੇ ਤੇਰੀ ਕਿੰਨਾ ਫਿਕਰ ਕਰੋ,
ਉਸਤੋਂ ਵੱਧਕੇ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ?
ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕਿੰਝ ਧੁੱਪਾਂ ਸੇਕੇ,
ਹੋਰ ਕੌਣ ਤੇਰੇ ਲਈ ਧੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਸੜ ਸਕਦਾ!

ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਅੱਟਣ ਕਦੇ ਟੋਹ ਕੇ ਵੇਖੀਂ,
ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਸਖਤ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ,
ਜੇ ਫੁਰਸਤ ਮਿਲੇ ਤੈਨੂੰ ਚੰਦਰੇ ਇਸ਼ਕੇ ਤੋਂ,
ਪੁੱਛੀ ਰਾਜ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਪਾਟੀਆਂ ਬਿਆਈਆਂ ਦਾ।

ਕਦੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਝਲਕ ਮਾਰੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਘੱਟਾ ਝੋਕਿਆ ਏ,
ਤੂੰ ਜੋ ਕਹੀਆਂ ਓਹਨਾਂ ਸੱਭੇ ਮੰਨੀਆਂ,
ਦੱਸ, ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਟੋਕਿਆ ਏ!

ਭਲੇ ਵੇਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਕ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸੀ,
ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਨੰਗੇ ਨੇ,
ਕੋਈ ਭੈਣ ਭਰਾ ਦੀ ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਰਹੀ,

ਫੇਰ ਦੱਸੋ, ਕਿਹੜੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ਼ਕ ਚੰਗੇ ਨੇ।

ਕਿਉਂ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਐਂਵੇਂ ਰੈਲਾ ਪਾਇਆ,
ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਤੇ ਨਾ ਬਹੁਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰੋ,
ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਹੀਰਾਂ ਵਾਰਿਸਾਂ ਤੋਂ,
ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰੋ।

ਹਨੀ ਰਾਮਪੁਰਾ

ਮਾਪੇ ਪਹਿਲਾ ਪਿਆਰ

ਨੱਚੇ-ਬੇਡੇ ਬਚਪਨ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ,
ਜਿਵੇਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਟਣ ਤੇ ਬੁੰਦੇ।

ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਭਾਵੇਂ ਜੱਗ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਸੱਜਣਾ,
ਪਰ ਮਾਪੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦੇ।

ਛੁੱਲ ਇਸ਼ਕੇ ਦੇ ਰੰਗ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਹੋਣ ਅਵੱਲੇ,
ਪਰ ਪਿਆਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਤੋਂ ਸਦਾ ਬੱਲੇ।

ਕੋਸੀ ਜਿਹੀ ਧੁੱਪ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਜਿਹੀ ਛਾਂ,
ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਤੰਦ ਪਾਉਂਦੀ ਮਾਂ।

ਮਾਂ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਲਾਡ ਲੁਡਾਉਂਦੀ ਆ,
ਕੱਟ ਉਨੀਂਦਰਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਂਦੀ ਆ।

ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਆ ਮਾਂ,
ਪੱਖੀਆਂ ਚਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਝੁਲਾਉਂਦੀ ਆ ਮਾਂ।

ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਪੈਰ ਬਾਪੂ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਾਵੇ,
ਬਿਨਾਂ ਮੰਗਿਆਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੌਂਕ ਪੁਗਾਵੇ।

ਹੋਰਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ,
ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵਣ ਪਿਆਰ ਦੀ ਛੱਲਾਂ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਿਸਵਾਰਬ ਯਾਰਾ,
ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਫਰੇਬੀ ਨੇ ਕੱਢਦੇ ਸਵਾਰਬ ਯਾਰਾ।

ਇਹ ਛੁੱਲ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜਨਾ,
ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪੂਰਾ ਮੋੜਨਾ।

ਰੀਝਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਹੋਵਣ,
ਜਿਵੇਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਤੀ ਪਰਾਂਦੇ ਗੁੰਦੇ।

ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਭਾਵੇਂ ਜੱਗ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਸੱਜਣਾ,
ਪਰ ਮਾਪੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦੇ।

ਰਜਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਹਮਸਫਰ ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ

ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਪਿਆਰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ,
ਪਰ ਗਰਭ ਜੂਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਵਲ ਅੱਲਾ ਮਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ,
ਇਸ਼ਕ ਮਿਜਾਜ਼ੀ ਪਾਸੋਂ ਬਚਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ,
ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਆਉਂਦਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ,
ਕੋਈ ਨਾ ਕਰਨੋਂ ਹੱਟਦਾ ਚਾਹੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਟਦੀ ਘੂਰੀ ਏ,
ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਦਗੀ ਕਟਣ ਲਈ ਮਾਪੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ,
ਬਿਨਾਂ ਹਮਸਫਰ ਵੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ ਏ।

ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਬਾਪ ਜੀ ਆਪੇ ਤੋਂ ਹੋ ਗਏ ਜੋ ਬਾਹਰ ਨੇ,
ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਧੀਆਂ ਦਾ ਕਰਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨੇ,
ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਐਸੀਆਂ ਨੇ ਮਾਵਾਂ ਜੀ,
ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਦੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਛਾਵਾਂ ਸੀ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਲੇਖਾ ਹੋਣਾ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਏ,
ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਦਗੀ ਕਟਣ ਲਈ ਮਾਪੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ,
ਬਿਨਾਂ ਹਮਸਫਰ ਵੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ ਏ।

ਜੀਹਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਮਾਪੇ ਉਹੋ ਭਾਲੇ ਜੀਵਨਸਾਬੀ,
ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਸਾਬ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਵੇ ਤਾਈ ਚਾਚੀ,
ਮੈਂ ਨਈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਰੋ ਨਾ ਕਦਰ ਮਾਂ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ,
ਪਰ ਲੋੜ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦੀ ਇੱਕ ਸਾਬਣ ਦੇ ਸਾਬ ਦੀ,
ਸੱਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਈ ਕਾਹਨੂੰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿਉੜੀ ਏ,
ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਦਗੀ ਕਟਣ ਲਈ ਮਾਪੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ,
ਬਿਨਾਂ ਹਮਸਫਰ ਵੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ ਏ।

ਵੈਰ, ਨਫਰਤ ਛੱਡ ਪਰੇ ਸੁੱਟ ਤਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ,
ਆਜੋ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕਰੀਏ ਪਿਆਰਾਂ ਨੂੰ,
ਹੋਰ ਬੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ,
ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਰੱਬਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਘਰਾਂ ਦੇ,
ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਈ ਜਿਹੜੀ ਦੂਰੀ ਏ,
ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟਣ ਲਈ ਮਾਪੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ,
ਬਿਨਾਂ ਹਮਸਫਰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ ਏ।

ਰਾਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ

ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਨਾ ਪਛਾਣੇ, ਪਿਓ ਧੀ ਨਾ ਪਛਾਣੇ,
ਨਾ ਪਾਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੁੱਖ ਨੇ ਵੰਡਾਣੇ,
ਲੋੜ ਹਮਸਫਰ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਜਦ ਪੈਸਾ ਹੋਵੇ ਬੋਲਦਾ,
ਮਾਇਆ ਦਾ ਦੌਰ ਏ, ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋੜ ਦਾ,
ਤਕੜੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਨੇ ਬਹਿੰਦੇ,
ਸਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵੇ ਮਾਹੀਆ,
ਕਈ ਹਮਕਦਮ ਦੋ ਕਦਮ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

ਜੇ ਹਨ੍ਹੇਗਾ ਏ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ, ਦਿਨ ਵੀ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਏ,
ਕੋਈ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਜੇ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹਨਾ ਏ,
ਜਿੱਥੇ ਕਦਰ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਦਾ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪਿਆਰ ਬਸ ਰਹਿ ਗਿਆ ਚੰਮ ਦਾ,
ਇੱਥੇ ਜਿਸਮਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਸਾਰੇ ਸਵਾਦ ਨੇ ਲੈਂਦੇ,
ਸਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵੇ ਮਾਹੀਆ,
ਕਈ ਹਮਕਦਮ ਦੋ ਕਦਮ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਮੁੱਕ ਹੀ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਝੂਠ ਪਏ ਨੇ ਖਿਲਾਰਦੇ,
ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ, ਫਿਰਨ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ,
ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਨਾ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕੱਸਣੀ ਲਗਾਮ ਏ,
ਇੱਕ ਛੱਡ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਜਾਣਾ, ਤਲਾਕ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਆਮ ਏ,
ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰੇ ਨੇ ਢਹਿੰਦੇ,
ਸਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵੇ ਮਾਹੀਆ,
ਕਈ ਹਮਕਦਮ ਦੋ ਕਦਮ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

ਕਲਯੁਗ ਦਾ ਦੌਰ ਏ, ਬਸ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਦਰੋਬਾਜ਼ੀਆਂ,
ਖਸਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਘਰਵਾਲੀ, ਹੋਰ ਥਾਂ ਖੇਡੇ ਬਾਜ਼ੀਆਂ,
ਰੂਹੀ ਪਿਆਰ ਮੁੱਕ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੂੰਹ ਨੇ ਮਾਰਦੇ,
ਜੇ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨੀ, ਤਾਂ 365 ਚਰਿੱਤਰ ਨਾਰ ਦੇ,
ਉੱਡ-ਪੁੱਡ ਗਈਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਬੋਝ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨੇ ਸਹਿੰਦੇ,
ਸਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵੇ ਮਾਹੀਆ,
ਕਈ ਹਮਕਦਮ ਦੋ ਕਦਮ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

ਜੋ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੀਜੇਗਾ, ਓਹੀ ਵੱਢਣਾ ਏ ਪੈਣਾ,
ਫਲ ਇੱਥੇ ਮਿਲ ਜਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਭੁੱਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹਿਣਾ,
ਕਰ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ, ਘੜਾ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਘਟਾ ਲੈ,
ਆਪਣੇ ਐਬ ਤੂੰ ਨਿਖਾਰ, ਨਿਗੂਹ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਲੈ,
ਤੇਰੇ ਸੁੰਨੇ ਪਏ ਵਿਹੜੇ 'ਚ, ਦੇਖੀਂ ਦਰਿਆ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿੰਦੇ,
ਸਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵੇ ਮਾਹੀਆ,
ਕਈ ਹਮਕਦਮ ਦੋ ਕਦਮ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

ਰਜਨੀਤ ਕੌਰ

ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਚੰਦ ਲੱਗਦਾ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਹਾਂਦੇ ਤਾਰੇ ਅੜੀਏ,
ਢੁੱਕਦੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਗੱਲ ਇੱਕ ਤੇ,
ਕਿਵੇਂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਅੜੀਏ!
ਕਿਵੇਂ! ਲਾ ਦਈਏ ਦੋਸ਼ ਹਰ ਇਕ ਤੇ,
ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅੜੀਏ।

ਦਿਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਤ ਜੁੜੀ ਇਹ,
ਤੇ ਚੰਗੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਾੜਾ ਬਈ,
ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਰੇ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ,
ਤੇ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾੜਾ ਬਈ।

ਕਈਆਂ ਕੋਲੇ ਅੱਗ ਲਾਇਆ ਮੁੱਕਦਾ ਨੀ,
ਕਈ ਕਰਦੇ ਅੱਖੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਅੜੀਏ,
ਕਿਵੇਂ! ਲਾ ਦਈਏ ਦੋਸ਼ ਹਰ ਇਕ ਤੇ,
ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅੜੀਏ।

ਕਈ ਡਿੱਗੇ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇ ਉਠਾਂਦੇ,
ਕੁੱਝ ਲੱਤਾਂ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਟਲਦੇ ਨਾ,
ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ,
ਬਿਨ ਇਤਥਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਚਲਦੇ ਨਾ।

ਸੱਚ ਸਿਦਕ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਚੱਲਦੇ ਜਿਹੜੇ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਨਾ ਹਾਰੇ ਅੜੀਏ,
ਕਿਵੇਂ! ਲਾ ਦਈਏ ਦੋਸ਼ ਹਰ ਇਕ ਤੇ,
ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅੜੀਏ।

ਸੋਚ ਸਮਝਕੇ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ,
ਦੁਨੀਆ ਦੋ ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਜਿਹੀ ਏ,
ਕਰਮ ਲੇਖ ਤਕਦੀਰ ਤੇ ਕਿਸਮਤ,
ਯੁੱਗ ਵਿਗਿਆਨਿਕ 'ਚ ਗੱਲ ਬੇਕਾਰ ਜਿਹੀ ਏ।

ਕਈਆਂ ਲਈ ਜੋ ਕੰਮ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ,
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਓ ਹੁੰਦੇ ਮਾੜੇ ਅੜੀਏ,
ਕਿਵੇਂ! ਲਾ ਦਈਏ ਦੋਸ਼ ਹਰ ਇਕ ਤੇ,
ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅੜੀਏ।

ਹਰ ਇੱਕ ਗੱਲ, ਵਸਤੂ ਤੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ,
ਸਭ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੁੰਦਾ,
ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਕੋਈ,
ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੁੰਦਾ।

ਸੁਪਹਿਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਡ ਲੈਣ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ,
ਕਿਉਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਖੁੱਡੇ ਤਾੜੇ ਅੜੀਏ!
ਕਿਵੇਂ! ਲਾ ਦਈਏ ਦੋਸ਼ ਹਰ ਇਕ ਤੇ,
ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅੜੀਏ।

ਬੇਅੰਤ ਸੱਧਰ

ਵਕਤ ਬਦਲ ਗਏ

ਚੰਨ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ,
ਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਓਸੇ ਬਾਵੇਂ ਏ,
ਪੁੱਤ ਬਰਾਬਰ ਧੀ ਹੈ ਸਾਡੀ,
ਇਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਦਿਖਾਵੇ ਨੇ,
ਦਿਸਦੀਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਭੁੱਖਾਂ,
ਅੱਜ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਕਤਲ ਨੇ ਕੁੱਖਾਂ,
ਪਹੁੰਚੀ ਕੁੜੀ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ,
ਪਰ ਨਿਕੰਮੀ ਸੋਚ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਨੇ,
ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਡਾ ਬਦਲਿਆ ਨਾ,
ਕੁੜੀਆਂ ਜਹਾੜਾ ਤੱਕ ਉਡਾ ਲਏ ਭਾਵੇਂ ਨੇ,
ਵਕਤ ਬਦਲ ਗਏ ਭਾਵੇਂ ਨੇ,
ਪਰ ਦੁੱਖ ਸਭ ਦੇ ਹੀ ਸਾਵੇਂ ਨੇ।

ਚਾਹੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਬਹੁਤ ਕਰ ਲਈਆਂ,
ਵੱਡੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਅਸੀਂ ਘੜ ਲਈਆਂ,
ਬਿਰਧ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ,
ਵੱਡੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਜੜ ਲਈਆਂ,
ਕਿੰਝ ਰਾਸ ਆਉਣੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਜੀ,
ਜਦ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਸਾੜੇ ਨੇ,
ਕਿਉਂ ਪਿਆਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੁੱਲ ਗਏ,
ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਹਾਰੇ ਨੇ,
ਵਕਤ ਬਦਲ ਗਏ ਭਾਵੇਂ ਨੇ,
ਪਰ ਦੁੱਖ ਸਭ ਦੇ ਹੀ ਸਾਵੇਂ ਨੇ।

ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ ਹੈ ਪੱਕਾ,
 ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰਦੀ ਧੱਕਾ,
 ਪਰ ਸਾਡੀ ਸੋਚ 'ਚ ਨਿਰੇ ਛਲਾਵੇ ਨੇ,
 ਵੱਢ ਜੰਗਲ ਮਹਿਲ ਬਣਾਲੇ ਨੇ,
 ਸੋਚਿਆ ਨੀ ਉਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਬਾਰੇ,
 ਜੋ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਰੱਬ ਆਸਰੇ ਪਾਲੇ ਨੇ,
 ਕਿਹੜੀ ਵਿਗਿਆਨ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਗਈ!
 ਐਵੇਂ ਸੋਚ ਦੀ ਰੀਗਲ ਢਾਲੇ ਨੇ,
 ਵਕਤ ਬਦਲ ਗਏ ਭਾਵੇਂ ਨੇ,
 ਪਰ ਦੁੱਖ ਸਭ ਦੇ ਹੀ ਸਾਵੇਂ ਨੇ।

ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾਂ ਹੋਣ ਬਰਕਤਾਂ,
 ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਆਣੇ ਨੇ,
 ਹੁਣ ਨਾ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕੱਠੇ,
 ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚੁੱਲੇ ਥਾਵੇਂ ਥਾਵੇਂ ਨੇ,
 ਮਾਪੇ ਕੁੜੀਆਂ ਰੁੱਖ ਜੀਵ ਤੇ ਸਾਂਝਾਂ,
 ਸਭ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਏ,
 ਖੁਦਗਰਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਕਰੋ,
 ਇਹੀ ਇੱਕ ਸਿਆਣਪਤਾ ਏ,
 ਨਿਆਮਤਾ ਵੀ ਸਾਂਭਦਾ ਹੈ ਕੋਈ,
 ਕਈ ਬੰਦੇ ਟਾਂਵੇ ਟਾਂਵੇ 'ਏ,
 ਵਕਤ ਬਦਲ ਗਏ ਭਾਵੇਂ ਨੇ,
 ਪਰ ਦੁੱਖ ਸਭ ਦੇ ਹੀ ਸਾਵੇਂ ਨੇ।

ਖੁਸ਼

ਮਾਪੇ ਕਾਹਤੋਂ ਰੁਲਦੇ

ਹੋਈ ਮਾੜੀ ਏ ਹਾਲਤ ਸਮਾਜ ਦੀ,
ਰਹੀ ਫਿਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲਾਜ ਦੀ,
ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਦੋ ਘਰ ਦੀ ਨਾ,
ਦੁੱਖ ਇਹੀ ਜਹਾਨ ਕੁਲ ਦੇ ਨੇ,
ਜੇ ਧੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨੂੰਹ ਵੀ ਚੰਗੀ,
ਫਿਰ ਮਾਪੇ ਕਾਹਤੋਂ ਰੁਲਦੇ ਨੇ!

ਲੱਗਦੇ ਮਾਪੇ ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਝ ਨੇ,
ਲਾਉਂਦੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਰੋਜ਼ ਨੇ,
ਧੀਆਂ, ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ,
ਕਿਉਂ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਨੇ,
ਜੇ ਧੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨੂੰਹ ਵੀ ਚੰਗੀ,
ਫਿਰ ਮਾਪੇ ਕਾਹਤੋਂ ਰੁਲਦੇ ਨੇ!

ਪੁੱਤ ਵੀ ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਣ ਕਪੁੱਤ ਨੀ,
ਮਾਪੇ ਫਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਵਾਂਗ ਬੁੱਤ ਨੀ,
ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਛੱਡਕੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ,
ਪੁੱਤ, ਧੀ ਦੌਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਢੁੱਲਦੇ ਨੇ,
ਜੇ ਧੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨੂੰਹ ਵੀ ਚੰਗੀ,
ਫਿਰ ਮਾਪੇ ਕਾਹਤੋਂ ਰੁਲਦੇ ਨੇ।

ਲੋੜ ਨੀ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਦੀ,
ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਗ੍ਹਾ ਪਿਉ ਮਾਂ ਦੀ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੈ ਲਾਡ ਲਡਾਇਆ,
ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਬੱਚੇ ਭੁੱਲਦੇ ਨੇ,
ਜੇ ਧੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨੂੰਹ ਵੀ ਚੰਗੀ,
ਫਿਰ ਮਾਪੇ ਕਾਹਤੋਂ ਰੁਲਦੇ ਨੇ!

ਕਰਨ

ਸਹੁਰੇ ਮਾਪੇ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਜਤਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਕਰਾਂ,
ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਾ ਸੋਚਦਾ,
ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ,
ਧੰਨ ਪਰਾਏ ਕਹਿ ਸਾਡੀ ਛੱਟੀ ਪੋਚਦਾ,
ਇੱਕ ਘਰ ਮਾਪੇ ਇੱਕ ਘਰ ਸਹੁਰੇ,
ਸੁਣਿਆ ਦੋ ਘਰ ਧੀਆਂ ਦੇ,
ਫਿਰ ਵੀ ਬੇਘਰ ਬਣ ਜਾਵਣ,
ਦੋਸ਼ ਕੀ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਤੇ,
ਜੇ ਸਹੁਰੇ ਮਾਪੇ ਬਣ ਜਾਵਣ!

ਰੀੜਾਂ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੀ ਸੀ,
ਬਾਬਲ ਦਾ ਘਰ ਕਰ ਕੇ ਖਾਲੀ,
ਦਿਲ ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਵਿਆਹੀ ਹੋਊ,
ਲਾਡ ਦੁਲਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਸੀ ਪਾਲੀ,
ਸੱਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਮੜੀ ਲੋਚਦੀ,
ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਾਬਲ,
ਪਰ ਬਿਨ ਦਾੜ ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਮੰਨ ਜਾਵਣ,
ਦੋਸ਼ ਕੀ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਤੇ,
ਜੇ ਸਹੁਰੇ ਮਾਪੇ ਬਣ ਜਾਵਣ!

ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਜਿਸਦੇ ਸੀ ਆਈ,
ਉਸਨੇ ਵੀ ਸੀ ਬੜਾ ਸਤਾਇਆ,
ਬਸ ਜਿਸਮ ਨੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਰਾਤ ਦਿਨ,

ਕਦੇ ਸਮਝਿਆ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਹਮ ਸਾਇਆ,
ਐਕੜਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕਦੇ ਨਾ ਸਮਝੇ,
ਉਂਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ,
ਕਾਸ਼ ਕਦੇ ਰੱਬ ਹੋ ਉਹ ਤਣ ਜਾਵਣ,
ਦੋਸ਼ ਕੀ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਤੇ,
ਜੇ ਸਹੁਰੇ ਮਾਪੇ ਬਣ ਜਾਵਣ!

ਅਸਾਨ ਬਹੁਤ ਹੈ ਕਹਿਣਾ ਇਹ,
ਨੂੰਹਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਧੀਆਂ,
ਧੀ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਵਣ,
ਸਦਾ ਲੱਗਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਤੀਆਂ,
ਛੱਡੋ ਫਰਕ ਕਰਨੇ ਮਾਪੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ,
ਟੁੱਟਦੇ ਘਰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ,
ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਵੋ ਵਿੱਚ ਰਣ ਜਾਵਣ,
ਦੋਸ਼ ਕੀ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਤੇ,
ਜੇ ਸਹੁਰੇ ਮਾਪੇ ਬਣ ਜਾਵਣ!

ਆਜਾਦ ਪਰਿੰਦਾ

ਨੂੰਹ ਰੱਖੇ ਪਰਦਾ

ਘਰ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਇਹ ਬਣਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਦੁੱਖ ਹੰਦਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ,
ਜੇ ਨਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰ ਦੀਆਂ,
ਤਾਂ ਹਾਸੇ ਤਹਾਡੇ ਕਦੇ ਲੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਜੇ ਨੂੰਹ ਰੱਖੇ ਪਰਦਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ,
ਫਿਰ ਘਰ ਕਦੇ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਹਰ ਗੱਲ ਪੇਕੇ ਦੱਸਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ,
ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਮਜਬੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ,
ਸਹੁਰੇ ਸਮਝਣ ਆਪਣਾ ਤਾਂਹੀ ਰੋਕਦੇ ਟੋਕਦੇ ਨੇ ,
ਨਗਮੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਲਈ ਛੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਜੇ ਨੂੰਹ ਰੱਖੇ ਪਰਦਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ,
ਫਿਰ ਘਰ ਕਦੇ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਬਣ ਜਾਏ ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਘਰ ਬਣਾਉ,
ਪਿਆਰ ਦੇ ਵੱਟੇ ਪਿਆਰ ਮਿਲ੍ਹ ਜੇ ਤੰਦ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪਾਉ,
ਲੇਖੇ ਲਾਉ ਜਾਨ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰੂ ਪੂਰੇ ਸਾਰੇ ਅਰਮਾਨ,
ਬੰਨ੍ਹ ਕੁਝ ਐਸੇ ਪਾ ਲਾਉ ਜੋ ਕਦੇ ਛੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਜੇ ਨੂੰਹ ਰੱਖੇ ਪਰਦਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ,
ਫਿਰ ਘਰ ਕਦੇ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਗੁੱਸੇ ਗਿਲੇ ਨਹੀਂ ਮਿਟਣੇ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਮਿਟ ਜਾਣਾ,
ਰੱਖ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਗੂੜੇ ਰੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਟ ਜਾਣਾ,
ਬੋਹੜਾਂ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਮਾਪੇ ਸੱਜਣਾ,
ਬਿਨ ਇਹਨਾਂ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਜੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਜੇ ਨੂੰਹ ਰੱਖੇ ਪਰਦਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ,
ਫਿਰ ਘਰ ਕਦੇ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਅੰਕੂ ਪਾਤੜਾਂ

ਦਿਲ ਉੱਡਵਾਂ ਪਰਿੰਦਾ

ਚੀਂ ਚੀਂ ਚਿੜੀਆਂ ਚਹਿਕਦੀਆਂ,
ਮੱਬਾ ਚੁੰਮ-ਚੁੰਮ ਅਸਮਾਨ ਦਾ,
ਜਕੜਿਆ ਮੈਨੂੰ ਜੰਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ,
ਕੱਢਿਆ ਘੁੰਡ ਵੀ ਤਾਹਨੇ ਮਾਰਦਾ,
ਨਾ ਲਾਓ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ,
ਇਹ ਦਿਲ ਉੱਡਵਾਂ ਪਰਿੰਦਾ ਬਣਨਾ ਮਾਣਦਾ।

ਸ਼ੱਕੀ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਸਾਹ ਨਿਚੋੜ ਤਾ,
ਓਪਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਈਂ,
ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿੰਜਰੇ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੋਲਤਾ,
ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਸਿੰਗਾਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾੜਦਾ,
ਨਾ ਲਾਓ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ,
ਇਹ ਦਿਲ ਉੱਡਵਾਂ ਪਰਿੰਦਾ ਬਣਨਾ ਮਾਣਦਾ।

ਮੇਰੀ ਸੀਰਤ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਆ ਗਿਆ,
ਪੇਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਵੀ ਤੁੜਵਾਤਾ,
ਛਰਕ ਰੱਖ ਕੇ ਧੀ-ਨੂੰਹ 'ਚ,
ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਗਲਾ ਹੀ ਦਬਾਤਾ,
ਨਾ ਲਾਓ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ
ਇਹ ਦਿਲ ਉੱਡਵਾਂ ਪਰਿੰਦਾ ਬਣਨਾ ਮਾਣਦਾ।

ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਪੈਰ ਪੁੱਟਣਾ ਨਹੀਂ,
ਪਤੀ ਸਹੁਰੇ ਮੂਹਰੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣਾ ਨਹੀਂ,
ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਔਰਤ ਨੂੰ,
ਕੁੱਜੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਾਰਤਾ,
ਨਾ ਲਾਓ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ,
ਇਹ ਦਿਲ ਉੱਡਵਾਂ ਪਰਿੰਦਾ ਬਣਨਾ ਮਾਣਦਾ।

ਦੇਖੋ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਛੀ ਜਾਨਵਰ,
ਹਰ ਇੱਕ ਢੂਜੇ ਦੇ ਹਾਣਦਾ,
ਮੇਰੇ ਸਾਹ ਤਾਂ ਕੈਦ ਨੇ ਅੜਿਆ,
ਕੌਣ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ,
ਨਾ ਲਾਓ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ,
ਇਹ ਦਿਲ ਉੱਡਵਾਂ ਪਰਿੰਦਾ ਬਣਨਾ ਮਾਣਦਾ।

ਰੀਤ ਸੰਧੂ

ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ

ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨੇ ਤੇ ਕੋਈ ਉੱਡਦਾ ਆਜ਼ਾਦ,
ਕੋਈ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕੇ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਰਾਗ,
ਜੇ ਕਿਸਮਤ ਮਾੜੀ ਹੋਵੇ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤਾ,
ਕਦੇ ਨਹੁੰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਮਾਸ,
ਚਾਰ ਦਿਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੈਦ ਇਹ,
ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੱਚਦੀ,
ਇਹ ਸਭ ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ,
ਨਾ ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ ਨਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ।

ਬੋਏ ਬੀਜਾਂ 'ਚੋਂ ਜੇ ਬੂਟਾ ਨਾ ਬਣਿਆ ਕੋਈ,
ਹੋਈ ਬਰਸਾਤ ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਛੱਤ ਚੋਈ,
ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਸਭ ਦੇਖਣ ਸਾਗਰ,
ਦੇਵਤਾ ਤੇ ਦਾਨਵ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੀ ਕੋਈ ਕੋਈ,
ਸਵਾਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ,
ਗੱਡੀ ਚੱਲਦੀ ਹੋਵੇ ਜੇ ਸੱਚ ਦੀ,
ਇਹ ਸਭ ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ,
ਨਾ ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ ਨਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ।

ਮੇਰ ਸੁੰਦਰ ਪੰਛੀ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਂਦਾ,
ਫਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਦੋਵੇਂ ਸਭ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਉਂਦਾ,
ਜੇਕਰ ਕੋਇਲ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ,
ਉਹਦੇ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ,
ਕਾਂ ਬਗਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ,

ਉਨਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰਸ ਦੀ,
ਇਹ ਸਭ ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ,
ਨਾ ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ ਨਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ।

ਤੇਰੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਤੇਰੇ ਤੇ ਜੁਲਮ ਹੈ ਹੋਇਆ,
ਕਦੇ ਬੁਰਕਾ ਤੇ ਕਦੇ ਤੂੰ ਘੁੰਡ ਹੈ ਢੋਇਆ,
ਤੇਰੀਆਂ ਸਧਰਾਂ ਉੱਡਣਾ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ,
ਦੌਨੋਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਭਾਂਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਹੈ ਦਬੋਇਆ,
ਚਕੋਰ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ ਚੰਨ ਤੋਂ,
ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਦੂਰੀਆਂ 'ਚ ਮੱਚਦੀ,
ਇਹ ਸਭ ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ,
ਨਾ ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ ਨਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦੀ।

ਗੁਰਸ਼ਰੀਹ

ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼

ਰੁੱਖ ਵੱਦੇ ਲੋਕਾਂ ਏ, ਦੱਸਣਾ ਦਰਦ ਅੰਖਾ ਏ,
ਕਿਉਂ ਨੀਤਾਂ ਵਿਚ ਧੋਖਾ ਏ, ਨਾ ਕੀਤਾ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਹਾਂ,
ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ,
ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼ ਕਿਸਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਬਰਬਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜੀ, ਜਦ ਰੂਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਿੱਟੀ ਜੀ,
ਹੁਣ ਪਈ ਪਹਿਚਾਣ ਮਿੱਟੀ ਜੀ, ਕਿਉਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਦਕਾਰ ਹਾਂ,
ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ,
ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼ ਕਿਸਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ!

ਰੱਬ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਪੀ ਬਣਾਈ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਰਵਾਈ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜਾਈ, ਮਰਦੀ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਹਾਂ,
ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ,
ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼ ਕਿਸਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ!

ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੋਈ, ਲੋਕ ਜ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬੋਈ,
ਕਈ ਵਾਰ ਸਤੀ ਵੀ ਹੋਈ, ਢਿੱਡ ਭਰਦੀ ਸੀਨਾ ਪਾੜ ਹਾਂ।
ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ,
ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼ ਕਿਸਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ!

ਪਸੂ ਪੰਛੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦੁੱਖੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਮੁੱਖੀ,
ਫਾਇਦਾ ਜਾਵੇ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਚੁੱਕੀ, ਛੱਡੇ ਵਿਚ ਵਿਚਕਾਰ ਹਾਂ,
ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ,
ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼ ਕਿਸਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ!

ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹਰ ਵਾਰ ਡਰਾਂ, ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਿਉਂ ਭੇਟ ਚੜਾਂ,
ਦਾੜ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਢਿੱਡ ਭਰਾਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ,
ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ,
ਮੈਂ ਨਾ ਚੀਜ਼ ਕਿਸਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ!

ਗੁਪਿੰਦਰ ਸੌਢੀ

ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ

ਪੌਣਾਂ ਚੱਲਣ ਠੰਢੀਆਂ,
ਹਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਵੰਡੀਆਂ,
ਉੱਡਣ ਪਰਿੰਦੇ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਾਂ
ਕਹਿਣ ਕਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਜਾਵਾਂ,
ਵਾਹ ਓ ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ,
ਤੇਰੇ ਤੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾਂ।

ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਸਾਰੇ,
ਇਨਸਾਨ, ਜਾਨਵਰ, ਤੂੰ ਹੀ ਤਾਰੇ,
ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਬਰਬਾਦ ਨੇ ਕਰਦੇ,
ਤੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਖੇਂ ਹਾਰ ਜਾਵਾਂ,
ਵਾਹ ਓ ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ,
ਤੇਰੇ ਤੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾਂ।

ਕਣ ਕਣ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਂਦਾ,
ਪੱਥਰਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਪਾਣੀ ਆਉਂਦਾ,
ਝਰਨੇ ਟੁੱਟ ਕੇ ਦਿਸਦੇ ਸੋਹਣੇ,
ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਏ ਪਾਰ ਜਾਵਾਂ,
ਵਾਹ ਓ ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ,
ਤੇਰੇ ਤੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾਂ।

ਸੁਮੰਦਰ ਆਪਣਾ ਰੋਹਬ ਦਿਖਾਉਂਦਾ,
ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਸੁਨਾਮੀ ਗਾਊਂਦਾ,
ਹੜ੍ਹ ਬਰਸਾਤਾਂ ਬਰਫਾਂ ਡਿੱਗਣ,
ਕਰਦੀਆਂ ਕਈ ਤਕਰਾਰ ਰਾਹਵਾਂ,
ਵਾਹ ਓ ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ,
ਤੇਰੇ ਤੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾਂ।

ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਛੁੱਲ ਖੁਸ਼ਬੋਈ,
ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਾਇਨਾਤ ਖਲੋਈ,
ਚੱਕਰ ਲਾਊਂਦੇ ਤੇਰੇ ਬੱਚੇ ਸਾਰੇ,
ਸੂਰਜ ਚੰਨ ਦਾ ਸਾਰ ਜਾਵਾਂ,
ਵਾਹ ਓ ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ,
ਤੇਰੇ ਤੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾਂ।

ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਕੀ ਏ ਮਸਲਾ,
ਕੰਡੇ, ਪੱਥਰ ਲੱਗਣ ਅਸਲਾ,
ਗਿੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਰੁੱਖਾਂ,
ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤੇ ਧੁੱਪੇ ਸਾੜ ਜਾਵਾਂ,
ਵਾਹ ਓ ਸੋਹਣੀ ਕੁਦਰਤ,
ਤੇਰੇ ਤੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਵਾਂ।

ਜਸ਼ਨ ਸੰਤੋਸ਼

ਲੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ

ਸੋਚੋ ਖਾਂ,
ਜ਼ਰਾ ਉਸ ਕੁਦਰਤ ਬਾਰੇ,
ਜਿਹਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਹਾਰੇ,
ਏਨੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਭਿਖਾਰੇ,
ਤੁਹਾਡੇ ਮੁੱਕਦੇ ਕਿਉਂ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ,
ਲੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਓ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ,
ਕੀ ਫਰਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ!

ਦੇਖੋ ਖਾਂ,
ਕਿੰਝ ਛੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਰਸ ਨਿਚੋੜੇ,
ਸੜਕਾਂ ਲਈ ਪਹਾੜ ਨੇ ਤੋੜੇ,
ਜਾਨਵਰ ਮਾਰ ਚਮ ਉਧੇੜੇ,
ਕੀ ਕੁਦਰਤ ਹੁੰਦੀ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ,
ਲੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਓ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ,
ਕੀ ਫਰਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ।

ਵੇਖੋ ਕਿਵੇਂ,
ਬੰਨ੍ਹ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮੋੜੇ,
ਮਾਂ ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਖਣਿਜ ਨਿਚੋੜੇ,
ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਤੇ ਮੌਤੀ ਜੋੜੇ,
ਬਚੀ ਕੋਈ ਐਸੀ ਖਾਦ ਨਹੀਂ,
ਲੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਓ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ,
ਕੀ ਫਰਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ!

ਕਿਉਂ ਐਵੇਂ,
ਵੱਡ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸੰਦ,
ਮਾਰੋ ਹਾਬੀ ਲਈ ਮੋਤੀ ਦੰਦ,
ਹਿਰਨ ਮਾਰੇ ਕਸਤੂਰੀ ਸੁਗੰਦ,
ਪੰਛੀ ਅੱਜ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ,
ਲੁਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਓ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ,
ਕੀ ਫਰਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ!

ਰੋਕੋ ਖਾਂ,
ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਇਸ ਮਾਰ ਨੂੰ,
ਪਾਣੀ ਵਿਚਲੀ ਜਾਰ ਨੂੰ,
ਪੌਦੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ,
ਹੋਣੀ ਕੁਦਰਤ ਅਬਾਦ ਨਹੀਂ,
ਲੁਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਓ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ,
ਕੀ ਫਰਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ।

ਦੀਪ ਚਰਨ

ਕਸੂਰਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੈ?

ਕਦੇ ਹਲਚਲ ਹੁੰਦੀ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਦੇ,
ਕਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ,
ਜਦੁ ਡਰਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਚਾਲ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ,
ਅਨੇਕਾਂ ਜਾਨਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸੂਲੀ ਚਾੜ੍ਹਦੀਆਂ,

ਬੁਰੇ ਕਿੰਨੇ ਜੀਵ ਖਾਧੇ ਮਿੱਟੀ ਨੇ,
ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾ ਇਹਦੀ ਭੁੱਖ ਹੈ,
ਇਹ ਸਭ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ,
ਕੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੈ?

ਕੋਈ ਗ੍ਰਹਿ ਆ ਡਿੱਗੇ ਅੰਬਰੋਂ ਕਦੇ,
ਤਾਂ ਜੰਗਲ ਹੱਥੇ ਅੱਗ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੇ,
ਭਾਜੜਾਂ ਪੈ ਜਾਣ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ,
ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਧੂੰਏਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਰਲਦੇ ਨੇ,

ਓਦੋਂ ਵੀ ਖਣਿਜ ਨੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ,
ਉਜੜਦੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਹੈ,
ਇਹ ਸਭ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ,
ਕੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੈ?

ਸੁੰਢੀਆਂ ਕਦੇ ਕੀੜੇ ਪੈਣ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ,
ਤੇ ਕਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾੜ ਪਵੇ,
ਖਰਾਬ ਹੋਵੇ ਜਦੁ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸਾਰੀ,

ਤਦ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜੇ ਸਾੜ ਪਵੇ,

ਰੋਵੇ ਕੁਰਲਾਵੇ ਕਦੇ ਫਾਹੇ ਲਾਵੇ,
ਨਾ ਸਮਝੇ ਕੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ,
ਇਹ ਸਭ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ,
ਕੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੈ?

ਖਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣ ਦਾ,
ਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਮੋੜਨੇ ਪਏ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ,
ਪਹਾੜ ਛਿੱਗਦੇ ਖਿਸਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ,
ਤਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਰਾਵਾਂ ਦੇ,

ਬੇਖੌਫ ਰਹਿਣਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਧਰਤੀ ਨੂੰ,
ਨਾਲੇ ਨਿਖਾਰ ਦਿੱਤਾ ਇਹਦਾ ਮੁੱਖ ਹੈ,
ਇਹ ਸਭ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ,
ਦੱਸੋ!
ਕੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੈ?

ਸੋਨ੍ਹ

ਹਾਂ! ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ।

ਰੱਬ ਦੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ, ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਰਚਾਇਆ।
ਉੱਚੇ ਪਰਬਤ, ਹਰੇ-ਭਰੇ ਮੈਦਾਨ, ਝੀਲਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ,
ਜੜੀਆਂ-ਬੂਟੀਆਂ ਤੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਛੁੱਲਾਂ ਨਾਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੈ ਖੂਬ ਸਜਾਇਆ,
ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਕਹਿਲਾਇਆ,
ਕਰ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜਿਸ ਨੇ, ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਹਿਲਾਇਆ,
ਹਾਂ! ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਪਰਪੰਚ ਰਚਾਇਆ।

ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜੰਗਲ ਕੱਟ, ਹੈ ਭੂ-ਬੋਰ ਵਧਾਇਆ,
ਲਾ-ਲਾ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਗੰਦਾਂ ਧੂਆਂ ਖੂਬ ਫੈਲਾਇਆ,
ਮੇਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਵਾਹਨਾਂ, ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ,
ਧਰਤੀ ਗੰਦੀ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਚੜ ਅਸਮਾਨੇ ਓੜੋਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਇਆ,
ਕਰ ਮਘੇ ਉਸ ਕਵਚ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਰਨਾਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲਿਆਇਆ,
ਹਾਂ! ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਾਇਆ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਝਾੜ ਪਾਣ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਕੀਤੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ,
ਕਰ ਸਪਰੇਆਂ ਫਸਲਾਂ ਉੱਤੇ, ਜ਼ਹਿਰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਚ ਪਾਇਆ,
ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲੱਭਦੇ, ਉੱਚੇ ਪਰਬਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਗਿਰਾਇਆ,
ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੇ ਵੀ, ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬੰਜਰ ਬਣਾਇਆ,
ਹਾਂ! ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ।
ਰੋਂਦੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ।

ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਕਰ ਸੋਂਕ ਪੂਰੇ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਬਣਾਇਆ,
ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਦੀ ਕਾਢ ਨੇ ਤਾਂ, ਕਈ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ,
ਕਾਗਜ਼ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਤਾਈਂ, ਗਲਤ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਣਾਇਆ,
ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਕਰ ਇਕੱਠਾ, ਨਦੀਆਂ, ਝੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਹਾਇਆ,
ਹਾਂ! ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ,
ਜਿਸ ਪਵਿੱਤਰ ਆਬ ਨੂੰ ਅਪੀਵਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ।

ਬੰਦਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਬਣੇਗਾ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਧਿਆਨ ਟਿਕਾਇਆ,
ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ, ਲੋਭੀ ਮਨ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਾਇਆ,
ਸੋਹਣੀ ਹਵਾ ਤੇ ਉਪਜਾਊ ਧਰਤੀ, ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜੇ ਨਾ ਬਚਾਇਆ,
ਮਹਾਂਮਾਰੀਆਂ ਠੱਲ ਪਾਊਣਰੀਆਂ, ਜੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਪਾਕ ਤੋਂ ਡਰ ਨਾ ਆਇਆ,
ਹਾਂ! ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ,
ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਮੁਕਾਇਆ।

ਜਯੋਤੀ ਪਲਵਿੰਦਰ

ਨਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਡਰਦਾ।

ਤੂੰ ਮੰਨੇ ਨਾ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤੇ,
ਹੁਕਮ ਸਾਰੇ ਨੇ ਟਾਲ ਤੂੰ ਦਿੱਤੇ,
ਤੋੜ ਕੇ ਰੁੱਖ ਮਹਿਲ ਬਣਾ ਲਏ,
ਘਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਉਜਾੜ ਤੂੰ ਦਿੱਤੇ,
ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟ ਕੇ,
ਕਿਉਂ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਬੰਦਿਆ,
ਨਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਡਰਦਾ ਬੰਦਿਆ,
ਰਹੇ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀਆਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਬੰਦਿਆ।

ਪਹੁੰਚ ਉੱਚ ਮੁਕਾਮ ਜੇ ਹਾਂਸਿਲ ਕਰਲੇ,
ਬੋੜਾ ਰੱਬ ਦੇ ਵੱਲ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰੀ,
ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੈ ਚੱਲਦਾ ਉਹ,
ਤੂੰ ਪੈਰ ਰੱਬ ਦੀ ਪੈੜ 'ਚ ਧਰੀ,
ਤੇਰਾ ਰਾਖਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਲਕ ਤੇਰਾ,
ਕਿਉਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਗੌਰ ਨਾ ਕਰਦਾ ਬੰਦਿਆ,
ਨਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਡਰਦਾ ਬੰਦਿਆ,
ਰਹੇ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀਆਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਬੰਦਿਆ।

ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਮਰਾਇਆ,
ਹੈ ਚਾਨਣ ਜੱਗ ਦਾ ਤੂੰ ਬੁਝਾਇਆ,
ਨਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਬੰਦਿਆ,
ਦੇਖ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਵਾਇਆ,
ਏਨੇ ਪਾਪ ਕਿਉਂ ਯਾਰਾ ਕਰਦਾ ਜਿਆਦਾ,

ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਫੜਦਾ ਬੰਦਿਆ,
ਨਾ ਅੱਲਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਡਰਦਾ ਬੰਦਿਆ ,
ਰਹੇ ਮਨ ਮਰਜੀਆਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਬੰਦਿਆ ।

ਲੱਗੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਪਿਆਰੀ,
ਗਲ ਪਾ ਲਈ ਜੋ ਕੋਹੜ ਬਿਮਾਰੀ,
ਧਰਮ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੁਣਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ,
ਪੜ੍ਹ ਵਿਚਾਰ ਪਾ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਯਾਰੀ,
ਰੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰੁਝਿਆ,
ਕਿਉਂ ਰੱਬ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਾ ਫੜਦਾ ਬੰਦਿਆ,
ਨਾ ਅੱਲਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਡਰਦਾ ਬੰਦਿਆ,
ਮਨ ਮਰਜੀਆਂ ਰਹੇ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਬੰਦਿਆ।

ਜੱਗੀ ਜੀ

ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਭਟਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ

ਖੁਦਾ ਨੇ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਇਆ,
ਬੰਦੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੰਡਾ ਪਾਇਆ,
ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਤੇ ਬਸ ਧਿਆਨ ਟਕਾਇਆ,
ਗਲ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੰਗਲ ਪਾ ਦਿੱਤੇ,
ਕੀ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਭਟਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ?

ਰੱਬ ਦੇ ਅਸੀਂ ਨੇੜੇ ਨਾ ਜਾਈਏ,
ਕਾਲੇ ਜਾਦੂ ਅਸੀਂ ਕਰਾਈਏ,
ਰੂਪ-ਰੰਗ ਵੇਖ ਵਿਤਕਰੇ ਕਮਾਈਏ,
ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਸੀਂ ਗਾ ਦਿੱਤੇ,
ਕੀ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਭਟਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ?

ਜੇ ਹਰ ਮੂਲ ਸੰਪਰਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ,
ਹਿਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਗਿਣਾਉਂਦਾ,
ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਜੇ ਲੜ ਹੈ ਲਾਉਂਦਾ,
ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਭੁੱਲਦੇ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਰਾਹ ਦਿੱਤੇ,
ਕੀ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਭਟਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ?

ਬਾਨੀ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਸੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ,
ਪਰਮ ਰੂਹ ਲਈ ਸੀ ਤਲਬ ਜਗਾਈ,
ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਜ਼ਮਾਈ,
ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਗਾਹ ਕੀਤੇ,
ਕੀ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਭਟਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ?

ਆਪਣਾ ਛੱਡ ਹੋਰ ਮਾੜਾ ਬੋਲੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ,
ਝੂਠੇ ਆਣ ਪਖੰਡੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹੱਥ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ,
ਕਰਨੀ ਕਰਦੇ ਆਪੇ ਮਿਹਣੇ ਦਿੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ,
ਮਤਲਬ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜਲਾ ਦਿੱਤੇ,
ਕੀ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਭਟਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ?

ਸਿਮਰਨ

ਧਰਮ ਸਮਝ ਵਿੱਚ

ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿਲਾਉਂਦੇ ਬੁੱਲਾ ਬਣ ਵੇਖੋ,
ਇਮਾਨਾਂ ਵਾਲਿਓ ਰੱਬ ਵਿੱਚ ਕਣ-ਕਣ ਵੇਖੋ,
ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੱਬਣਾ,
ਅਸਾਨ ਕੰਮ ਰੱਬ ਦਾ ਨੁਕਸ ਕੱਢਣਾ,
ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਸੁਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ,
ਬੰਦਾ ਆਪੇ ਰਮਜ਼ ਫੜਾਉਂਦਾ ਏ,
ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਜੇ ਰੱਬ ਮੰਨੀਏ,
ਫਿਰ ਧਰਮ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਅਸੂਲ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਿਆਰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਕਈ ਬਹੁਤੇ ਦਲੇਰ ਜੋ ਰੰਗਰੇਜ਼ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਦੇ,
ਕੁਝ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣੇ ਅੱਲਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ,
ਜੋ ਰੱਬ ਦੀ ਥਾਂ ਬਹਿ ਵਹਿਸ਼ੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ,
ਵਿਕਾਰ ਪਿਆਰੇ ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ,
ਅੱਗਾਂ ਓਹੀ ਲਾਉਂਦਾ ਏ,
ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਜੇ ਰੱਬ ਮੰਨੀਏ,
ਫਿਰ ਧਰਮ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੰਨੀਏ ਜੇ,
ਤੀਰਥ ਅੱਡੇ ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਸੱਚ ਚੱਲੀਏ ਜੇ,
ਉਂਝ ਇਨਸਾਨ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਰੱਬ ਹੈ,
ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਈਂ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਰੱਬ ਹੈ,
ਰੋਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਵੱਸਦਾ ਜਦ,

ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਲਾਉਂਦਾ ਏ,
ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਜੇ ਰੱਬ ਮੰਨੀਏ,
ਫਿਰ ਧਰਮ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਜੋਗੀ ਰੰਗ ਸੀ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ,
ਬੰਦੇ ਦੀ ਜਦ ਨੀਅਤ ਸੀ ਕਿਰਤੀ,
ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਚੱਲਦੇ ਹੁਣ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮਣਕੇ,
108 ਮਹਾਤਮਾ ਤੇ ਗੱਲ ਜਾਂਦੀ ਰੜਕੇ,
ਤਾਰਿਆਂ ਛਾਂਵੇਂ ਮਦਿਰਾ ਪਾਨ,
ਦਿਨੇ ਪਾਠ ਪੜਾਉਂਦਾ ਏ,
ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਜੇ ਰੱਬ ਮੰਨੀਏ,
ਫਿਰ ਧਰਮ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਦੇਹੀ ਰੱਬ ਜੋ ਓਹਨਾਂ ਲਈ ਬੰਦਾ ਹੀ ਮਸਲਾ,
ਤੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਅਸਲੀ ਤਾਂ ਧੰਦਾ ਹੈ ਮਸਲਾ,
ਜੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਉਣੀ ਤਾਂ ਰੋਕੜ ਹੈ ਰਸਤਾ,
ਆਖੇ ਰੱਬ ਛੇਤੀ ਸੁਣਦਾ ਵੇਖ ਭਰਿਆ ਬਸਤਾ,
ਧਰਮ ਵਿਕਾਉ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦਾ,
ਜਦ ਮੁਖੀਆ ਬੋਲੀ ਲਾਉਂਦਾ ਏ,
ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਜੇ ਰੱਬ ਮੰਨੀਏ,
ਫਿਰ ਧਰਮ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਸਾਹਬ

ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ

ਸ਼ਬਦੋ-ਸ਼ਬਦੀ ਜੱਗ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਰੱਬ ਲੱਭਣ ਦਾ ਮਾਰਾ,
ਇੱਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਬਣਾ ਲਏ ਭਰ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ ਪਿਟਾਰਾ,
ਮੂਰਖ ਬਣ ਨਿੱਤ ਖੁਮਾਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦਰ ਦਰ ਸਿਰ ਨਾਂ ਧਰੀਏ,
ਪਾ ਬਾਣਾ ਸਹੁਬਤ ਸਿਦਕ ਮੱਲਾਹ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ।

ਲਾ ਲਾ ਜੁਗਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਘੜ ਲਏ ਨਾਮ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ,
ਜੁਲਮਤ ਤੀਰ ਚਲਾਏ ਪਾਖੰਡਾਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕਰ ਕਰ ਨੋਕਾਂ,
ਏਥੇ ਘੋਰ ਅੰਧੇਰ ਹੈ ਛਾਇਆ ਕਲਯੁਗ ਧਰਮਾਂ ਹੇਤ ਨਾ ਲੜੀਏ,
ਮਨ-ਚਿੱਤ ਲਾ ਇਲਹਾਮ ਖੁਦਾ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ।

ਮੰਦਰ ਮੱਕਾ ਜਗ-ਮਗ ਹੋਵੇ ਸੁਖਹ-ਸ਼ਾਮ ਵੱਜਦੇ ਜੈਕਾਰੇ,
ਬੁੱਝੇ ਨਾ ਕੋਈ ਰਮਜ਼ ਬਾਤ ਰੱਬ ਨਿੱਤ ਵਿਕਦਾ ਗਲੀ ਚੁਬਾਰੇ,
ਹਰ ਗ੍ਰੰਥ ਇਲਾਹੀ ਇਲਮ ਪਾਕ ਆਓ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਹੋ ਬਹਿ ਪੜ੍ਹੀਏ,
ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਕੋਹ ਤੱਕ ਜਾਵਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ।

ਮੁਰਸ਼ਦ ਸੰਗ ਰਾਹ ਸੱਚ ਦਿਖ ਜਾਵੇ ਭੇਜੇ ਦੂਤ ਰਸੂਲ,
ਹੋਈ ਮੱਤ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸੂਝ ਜਹਾਲਤ ਭਟਕੇ ਜਗਤ ਅਸੂਲ,
ਕਰੇ ਧੱਕੇ ਜ਼ਹਦ ਕੁਗਾਹੀਂ ਇਨਸਾਂ ਜੁਰਮ ਦੇਖ ਕਿਉਂ ਜਰੀਏ,
ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੰਵਾਰਨ ਖਾਤਿਰ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ।

ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਕਾਇਨਾਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿੱਥੇ ਲੁਕ ਗਿਆ ਮੌਲਾ,
ਦੀਵੇ ਲਾ ਛਾਤੀ ਮੇਰੀ ਜਾਲਣ ਤੈਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂਓ ਰੌਲਾ,
ਅੱਕ-ਬੱਕ ਗਈ ਹੁਣ ਜਿਗਰਾ ਆਖੇ ਅੰਤ ਤਾਈਂ ਜਾ ਮਰੀਏ,
ਕਿਉਂ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਦਰ ਦਰ ਭਟਕਦੇ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ।

ਸੁੱਖ ਅਮੀਨ

ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ?

ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰਚਿਆ,
ਰੱਬ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪਹਿਲਾ ਉਸਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਮੈਂ
ਦੂਰ ਰਹਿ ਪਖੰਡਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ,
ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਧਰਮ ਦੀ ਕਰਾਂ ਸੇਵਾ ਮੈਂ,
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਪਿਆਰ,
ਕੀ ਬੀੜਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਕਣ ਕਣ ਵਿੱਚ ਜੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ,
ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਝੂਠ ਫਰੇਬ ਚੱਲੇ ਦੌਵਾਂ ਪਾਸੇ,
ਵਿਸਵਾਸ਼ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਰੱਖਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੰਗਰਾਂ ਵਿੱਚ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਡਰ ਨਾ ਲੱਗੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ,
ਓਨਾਂ ਡਰ ਲੱਗੇ ਧਰਮ ਦੇ ਛੱਡੇ ਖੰਜਰਾਂ ਵਿੱਚ,
ਨਕਲੀ ਬਾਬੇ ਤਾਂ ਬਸ ਕਮਾਉਣ ਪੈਸਾ,
ਦੱਸ ਕਿਸ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਧੰਨ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਕਣ ਕਣ ਵਿੱਚ ਜੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ,
ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣਾਉ ਪਾਤਸ਼ਾਹ,
ਇਹ ਪੰਕਤੀ ਅਕਸਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹਾਂ ਮੈਂ,
ਪੈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪੁੱਠੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ,
ਬੋੜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਮੈਂ,
ਉਂਝ ਕਰਾਂ ਇੱਜਤ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ,

ਦੱਸ ਕਿਸਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੱਸ ਕੰਨ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਕਣ ਕਣ ਵਿੱਚ ਜੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ,
ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਰੁਸ਼ਦ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਅਕਸਰ ਦੇਖਾਂ ਰੱਬ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ,
ਜੋ ਕਰਨ ਜੱਗ ਰੈਸ਼ਨ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ,
ਮੈਂ ਦੇਖਾਂ ਰੱਬ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ,
ਜੋ ਲੈ ਆਵੇ ਚਮਕ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ,
ਹਰ ਅੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਜੋਤਿ ਜਗੇ,
ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਕਣ ਕਣ ਵਿੱਚ ਜੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ,
ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਰੁਸ਼ਦ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਪਵਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਜੂ

ਕਦਮ ਤਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੇਖ

ਚਰਨ ਸਰਨਿ ਗੁਰ ਏਕ ਪੈਡਾ ਜਾਇ ਚਲ,
ਸਤਿਗੁਰ ਕੋਟਿ ਪੈਡਾ ਆਗੇ ਹੋਇ ਲੇਤ ਹੈ,
ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕੇ,
ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇਰੇ ਭੇਤ ਹੈ,
ਕਈ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰੱਬ ਪਾ ਲਿਆ,
ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਤੇਰੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਾਂਹ ਫੜ੍ਹ,
ਇੱਕ ਕਦਮ ਤਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੇਖ ਮਨਾ,
ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਆਪ ਕਰ੍ਹ।

ਝੂਠ ਫਰੇਬ ਤੋਂ ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਵਧ,
ਭਰੋਸਾ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਤਾਈਂ,
ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਡਰ ਆਪੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ,
ਮੁਰਸ਼ਦ ਹੋਇਆ ਜਦ ਤੇਰੇ ਚਾਈਂ-ਚਾਈਂ,
ਪਾਬੰਡੀ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਉੱਪਰ ਉੱਠਿਆ,
ਝੂਠਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਪ ਡਰ੍ਹ,
ਇੱਕ ਕਦਮ ਤਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੇਖ ਮਨਾ,
ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਆਪ ਕਰ੍ਹ।

ਤੇਰੇ ਦਰਦ ਝਮੇਲੇ ਸਭ ਮੁੱਕ ਜਾਣੇ,
ਇੱਕ ਉੱਗਲ ਤਾਂ ਵਧਾ ਉਸ ਵੱਲ,
ਇੱਕ ਪਲ ਜੇ ਕਰੇ ਉਸਤਤ ਓਹਦੀ,
ਉਹ ਕਰ੍ਹ ਤੇਰੀ ਰਾਖੀ ਹਰ ਪਲ,
ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉਬਾਲੇ ਜੋ ਉੱਠਣ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ,

ਮੁੱਕ ਜਾਣੇ ਜਦ ਮਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਲੈਅ 'ਚ ਤਰੂ,
ਇਕ ਕਦਮ ਤਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੇਖ ਮਨਾ,
ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਆਪ ਕਰੂ।

ਪੱਲੇ ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਕੌਡੀਆਂ ਤੇਰੇ,
ਫਿਰ ਵੀ ਮੁੱਲ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪੈ ਜਾਣ,
ਲੱਖ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤੂੰ ਫਸ ਜਾਵੇਂ,
ਕੱਢ ਲੈਣ ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਆਣ,
ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੋਵੂ ਜਦ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇਰੇ,
ਬੇੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤੇਰੀ ਹਰ ਤੂਛਾਨ ਜਰੂ,
ਇਕ ਕਦਮ ਤਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੇਖ ਮਨਾ,
ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਆਪ ਕਰੂ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਕੀ ਕਰੂੰ ਮੈਂ ਲੋਭੀ ਜੂਆਰੀਆਂ ਦਾ,
ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾ ਤਾਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋਜੂ
ਕੀ ਕਰੂੰ ਮੈਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ?

ਦਿਨੋਂ ਦਿਨੀਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ,
ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਜੀ,
ਛਿੱਡ ਭਰਨਾ ਵੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ,
ਸਾਂਭਾਂਗੇ ਕਦੋਂ ਤਕ ਪੂੰਜੀ ਸਾਰੀ ਜੀ,
ਲੈਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਦਾ,
ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਦਾ,
ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾ ਤਾਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋਜੂ
ਕੀ ਕਰੂੰ ਮੈਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ?

ਪ੍ਰਿਸ਼ਟਾਲ

ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ

ਇਹ ਹੈ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਜੱਗ ਦੀ,
ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਉਹ ਵੀ ਮੇਰਾ ਇਹ ਵੀ ਮੇਰਾ,
ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਫਰਜ਼ ਕਿਉਂ ਭੁੱਲੇ ਦੱਸਦੋ ਸੱਜਣੋਂ,
ਕਿਉਂ ਪਾਉਂਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਚਰਨ ਹੈ,
ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ
ਇਹੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਹੈ।

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ,
ਇਹੀ ਆਕੇ ਸੀ ਸਮਝਾਇਆ,
ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਉਹਨਾਂ,
ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ,
ਹਿੰਦੂ ਮੰਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੰਨੇ,
ਸੱਪ ਦੇ ਮੰਨੇ ਵਰਮ ਹੈ,
ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ
ਇਹੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਹੈ।

ਸਰਵਣ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪੇ ,
ਜਾਪੇ ਸੀ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਜੇ ਦੇ,
ਉਸਨੇ ਖੱਟ ਲਈ ਸੀ ਵਡਿਆਈ,
ਲਾਹ ਕੇ ਭਾਰ ਸੀ ਕਰਜੇ ਦੇ,
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੱਬ ਮੰਨ ਕੇ ਮਾਪੇ,

ਰਚਿਆ ਐਸਾ ਵਰਨ ਹੈ,
ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ,
ਇਹੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਹੈ।

ਚੱਕਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਆਲਮ,
ਲੱਭਣ ਪੱਥਰਾਂ ਕਬਰਾਂ 'ਚੋਂ,
ਜੋ ਕੁਝ ਮਿਲਣਾ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲਣਾ,
ਰੱਬ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ ਸਬਰਾਂ 'ਚੋਂ,
ਬਹੁਤ ਪਾਖੰਡ ਨੇ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ,
ਜਾਂਦੇ ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਹੈ,
ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ,
ਇਹੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਹੈ।

ਅਮਨ ਪੰਧੇਰ

ਐਰਤਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ

ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਧਰਤ ਜੋ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ,
ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ,
ਕੀਤੀ ਅਗਵਾਈ ਜਿਹਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ,
ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇ,
ਓਥੇ ਐਰਤ ਜਾਤ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਖੁਆਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਆਪ ਤਾਂ ਤੁਰ ਪਏ ਮੁਗਸ਼ਦ ਟੋਹਲਣ,
ਪਿੱਛੋਂ ਐਰਤਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜੀ,

ਬੁਧ ਵਰਗੇ ਜੋ ਮਹਾਨ ਕਹਿਲਾਏ,
ਓਹ ਵੀ ਟੱਬਰ ਛੱਡ ਗਏ,
ਓਹਨਾਂ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਕਿੱਥੇ ਨਿਭਾਏ,
ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਘਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵੀ ਛੱਡਿਆ,
ਪਾਈਆਂ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਆਪ ਤਾਂ ਤੁਰ ਪਏ ਮੁਗਸ਼ਦ ਟੋਹਲਣ,
ਪਿੱਛੋਂ ਐਰਤਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜੀ,

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਭ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਜੀ,
ਬਣ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੀ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ,
ਵੇਦਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜੀ,
ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਦੀ,
ਕਿਉਂ ਭਗਤ ਭਟਕਦੇ ਵਾਂਗ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਆਪ ਤਾਂ ਤੁਰ ਪਏ ਮੁਗਸ਼ਦ ਟੋਹਲਣ,
ਪਿੱਛੋਂ ਐਰਤਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜੀ,

ਆਪਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਨਿੰਦੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਛੱਡਣ ਤੇ,
ਮੀਰਾ ਬਾਈ ਦਾ ਬੁਰਾ ਸੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਇਆ,
ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦੇ ਰੱਖਣ ਤੇ,
ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਚਾਟ ਸਭ ਛੁਡਵਾ ਦੇਂਦੀ,
ਇਹ ਕੇਰਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਤੇ ਲੱਖਣ ਨਾ ਖੁਮਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਆਪ ਤਾਂ ਤੁਰ ਪਏ ਮੁਰਸ਼ਦ ਟੋਹਲਣ,
ਪਿੱਛੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜੀ,

ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ

ਧੰਨੇ ਵਾਂਗ ਅੜੀਅਲ

ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਜੂਨ ਮਿਲੇ,
ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਭਗਤੀ ਲੈ ਬਹਿੰਦੀ ਏ,
ਆਦਮ ਜੂਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ,
ਹਰ ਜੂਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਏ,
ਭਗਤੀ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ,
ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਤੱਕ ਨਾ ਬਿਆਵਦਾਂ ਏ,
ਧੰਨੇ ਵਾਂਗ ਜੇ ਅੜੀਅਲ ਬਣ ਜਾਈਏ,
ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪੇ ਸਾਂਭਦਾ ਏ।

ਪਤੀ ਦਾ ਮੰਨ ਦਰਜਾ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ,
ਹਰ ਫਰਜ਼ ਐਰਤ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਏ,
ਬੰਦੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਹ,
ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਧਰਦੀ ਏ,
ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਨੇ ਵੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਇਆ,
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੋ ਸਭ ਆਵਾਸ ਦਾ ਏ,
ਧੰਨੇ ਵਾਂਗ ਜੇ ਅੜੀਅਲ ਬਣ ਜਾਈਏ,
ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪੇ ਸਾਂਭਦਾ ਏ।

ਇੱਕ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਚਾਹ ਵਿੱਚ,
ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵ ਸਾਰੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਏ,
ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ , ਬਹਿ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ,
ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰੁਲ ਜਾਂਦਾ ਏ,
ਬੇਖਬਰ ਰਹਿੰਦਾ ਉਹ ਇਸ ਰਾਜ ਤੋਂ,

ਰੱਬ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ ਸਭ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਏ,
ਧੰਨੇ ਵਾਂਗ ਜੇ ਅੜੀਅਲ ਬਣ ਜਾਈਏ,
ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪੇ ਸਾਂਭਦਾ ਏ।

ਹਰ ਮਰਦ ਜਾਤ ਪਾਉਣਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਚਾਵੇ,
ਪਰ ਐਰਤ ਨਾ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਏ,
ਰੱਬ ਦੀ ਭਰਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੀ ਏ,
ਛਰਜ਼ ਏ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹੈ ਨਿਭਾਉਣਾ ਬਣਦਾ,
ਜੋ ਕੰਮ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਏ,
ਧੰਨੇ ਵਾਂਗ ਜੇ ਅੜੀਅਲ ਬਣ ਜਾਈਏ,
ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪੇ ਸਾਂਭਦਾ ਏ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ

ਸ਼ਰੂਆਤ ਹੋਈ ਐ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਅਵਾਮ ਦੀ,
ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੋਭੀ ਹੋਈ ਐ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੀ,
ਖਤਮ ਹੋਈ ਕਹਾਣੀ ਹੁਣ ਇੱਕ ਸਾਂਝ ਦੀ,
ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਹੱਕ ਜਤਾਉਣ ਦਾ,
ਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਾ,
ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਫਿਰੇ ਬੇ ਲਗਾਮੋਂ,
ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਾ।

ਐਰਤ ਵੀ ਦੋਗਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਵੇ,
ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਢੰਗ ਦਿਖਾਵੇ,
ਜੋ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਘੱਟ ਨਾ ਕਹਾਉਣਾ ਚਾਹਵੇ,
ਜੇਕਰ ਹਰ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋਜੇ,
ਖਾਵੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਧੋਖਾ ਨਾ,
ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਫਿਰੇ ਬੇ ਲਗਾਮੋਂ,
ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਾ।

ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦੇ ਬੁਰੇ ਖਿਆਲ ਵੀ,
ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਤਾਲ ਵੀ,
ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਚੱਲਦਾ ਬੁਰੀ ਚਾਲ ਵੀ,
ਹਰ ਹੀਲਾ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਜਦ ਤੱਕ,
ਸਵਾਦ ਆ ਜਾਵੇ ਚੋਖਾ ਨਾ,
ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਫਿਰੇ ਬੇ ਲਗਾਮੋਂ,
ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਾ।

ਦਿਸਦਾ ਅੰਨੀ ਦੌੜ 'ਚ ਭੱਜਦਾ,
ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਮਸ਼ੀਨੀ ਲੱਗਦਾ,
ਦਿਲ ਮੈਲਾ ਹੋਇਆ ਏ ਸਭ ਦਾ,
ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਅ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ,
ਝੂਠਾ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਭਰਦਾ ਹਉਕਾ ਨਾ,
ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਫਿਰੇ ਬੇ ਲਗਾਮੋਂ,
ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਾ।

ਮੂੰਹ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਦਿਲ ਦੇ ਕਾਲੇ,
ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚੌਰ ਨੇ ਪਾਲੇ,
ਕਰਦੇ ਹਰ ਦਿਨ ਘਾਲੇ ਮਾਲੇ,
ਕਾਮ ਕੋਧ ਵਿੱਚ ਡੁਬੇ ਸਿਰ ਤੱਕ,
ਗਲਤ ਧੰਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਛੱਡਦੇ ਮੌਕਾ ਨਾ,
ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਫਿਰੇ ਬੇ ਲਗਾਮੋਂ,
ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਾ।

ਕੁਲਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਪੰਜ ਲੁਟੇਰੇ

ਰਾਗ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਗਾਊਂਦਾ ਫਿਰਦਾ,
ਰਾਂਝੇ ਵਾਲੀ ਇਬਾਦਤ ਕੀਤੀ ਨਾ,
ਆਖਣ ਨੂੰ ਯਾਰ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਵੱਸਦਾ,
ਪਰ ਕਾਮ ਤੋਂ ਹੱਟਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾ,
ਜਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਦੇ ਸਫਰ,
ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦਿਆਂ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ,
ਪੰਜ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ,
ਘੁਲ ਗਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਪੜ੍ਹ ਬੈਠਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਲਮ ਦੀਆਂ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਆਇਆ ਨਾ,
ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ,
ਬੋਲਣਾ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਆਇਆਂ ਨਾ,
ਮਨ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੂੰ,
ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੇ ਬਹਾਰਾਂ ਦੇ,
ਪੰਜ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ,
ਘੁਲ ਗਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਬੋੜਾ ਹੋਰ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ,
ਅੱਗੇ ਸਾਹ ਦੀ ਆਸ ਨੀ,
ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੇ,
ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨੀ,
ਲੋਭ ਦੇ ਖੋਰੇ ਕਦੋਂ ਅੰਤ ਹੋਣਗੇ,

ਕਦ ਖੁਦ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਤਕਰਾਰਾਂ ਦੇ,
ਪੰਜ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ,
ਘੁਲ ਗਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਕਿੰਨਾ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਹੈ ਮਨ ਮੇਰੇ,
ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਤੇ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਂਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ,
ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਨਾ ਜਨਾਜ਼ੇ ਤੇਰੇ ਤੇ,
ਮੋਹ ਪਾਇਆ ਝੂਠੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ,
ਉਲਝਿਆ ਫਿਰਦਾ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰਾਂ ਦੇ,
ਪੰਜ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ,
ਘੁਲ ਗਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ,
ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ ਤੈਨੂੰ,
ਆਪ ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਏ,
ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ ਤੈਨੂੰ,
ਮੈਂ-ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਕਦੀ ਨਾ ਥੱਕਦਾ,
ਤੇਰੇ ਭਰਦੇ ਨਾ ਘੜੇ ਹੰਕਾਰਾਂ ਦੇ,
ਪੰਜ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ,
ਘੁਲ ਗਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਗੁਮਨਾਮ ਗੁਸਤਾਖ

ਇਸ਼ਕ ਹਰੀ ਨਾਲ

ਖੁਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ,
ਰੱਬ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਮਿਲਿਆ ਬੈਠਾ,
ਬਾਂ ਬਾਂ ਤੇ ਨਾ ਬਾਗਾ ਫਰੋਲ,
ਛੁਲ ਮਨ ਅੰਦਰ ਖਿਲਿਆ ਬੈਠਾ,
ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ,
ਤੂੰ ਸਭ ਛੱਡਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ,
ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਣਾ ਓਸ ਰੱਬ ਨੂੰ,
ਤਾਂ ਫੇਰ ਥੋੜੀ ਸੰਭਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ,
ਜੇ ਪਾਉਣਾ ਏ ਮਨ ਤੇ ਕਾਬੂ,
ਇਸ਼ਕ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ।

ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨੀ ਮਿਲਣਾ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ,
ਨਾ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ,
ਤੂੰ ਵੀ ਉਂਝ ਹੀ ਤੜਫਣਾ ਐ,
ਜਿਵੇਂ ਮੱਛਲੀ ਤੜਫੇ ਬਿਨ ਸਮੁੰਦਰ,
ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ,
ਜਾ ਕੇ ਵਿੱਚ ਮਸੀਤਾਂ ਮੰਦਰ,
ਸਬਰ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਉਸ ਰੱਬ ਉੱਤੇ,
ਨਾਲੇ ਸਦਬੁੱਧੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ,
ਜੇ ਪਾਉਣਾ ਏ ਮਨ ਤੇ ਕਾਬੂ,
ਇਸ਼ਕ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ।

ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਆਪਣੇ ਤਨ ਦੀ,
 ਰੱਬ ਨਾਲ ਬੋੜੀ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜ,
 ਕਹੇ ਕਬੀਰ ਏਕ ਮਾਨਿਓ ਬਾਤ,
 ਖੁਦ ਨਾਲੋਂ ਨਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤੋੜ,
 ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇੰਝ ਆਖਿਓ ਕਬੀਰ,
 ਜੇ ਤੂੰ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ,
 ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਤੇ ਬੰਦਿਸ਼ ਲਾਉਣੀ,
 ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਵਾਂਗਰ ਹਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ,
 ਜੇ ਪਾਉਣਾ ਏ ਮਨ ਤੇ ਕਾਬੂ,
 ਇਸ਼ਕ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ।

ਖੁਦ ਤੇ ਜੇ ਹਾਏ ਕਰਨਾ ਕਾਬੂ,
 ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾ,
 ਮੋਹ ਛੱਡ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾ,
 ਦਿਲਾਸੇ ਤੇ ਐਤਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾ,
 ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁੱਝ ਵਕਤ ਲਈ ਭੁੱਲ ਜਾ,
 ਹੋਰਾਂ ਅੰਦਰ ਰੱਬ ਨਾ ਲੱਭ,
 ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸਭ,
 ਬਸ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਖਿਆਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ,
 ਜੇ ਪਾਉਣਾ ਏ ਮਨ ਤੇ ਕਾਬੂ,
 ਇਸ਼ਕ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ।

ਖੁਦਰਤ

ਦੂਜਾ ਇਸ਼ਕ

ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਕੀ ਵੱਸਣਾ,
ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਾਈ ਏ,
ਕੀ ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜੀ ਤੇ ਹਕੀਕੀ,
ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਇੱਕ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਪਰਛਾਈ ਏ,
ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਂ ਸੱਜਣਾ ਮੁਹੱਬਤ ਹੁੰਦੀ,
ਕਿਵੇਂ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਧਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਇੱਕ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁੱਟੀ,
ਦੂਜਾ ਇਸ਼ਕ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਖੋਇਆ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਬਤ,
ਹੁਣ ਸਬਰਾਂ ਦੇ ਘੁੱਟ ਪੀ ਰਹੀ ਹਾਂ,
ਬਾਝੋਂ ਟਾਹਣੀ ਕਦੇ ਛੁੱਲ ਨਾ ਖਿੜਦਾ,
ਸੋਚਾਂ ਕਿੰਝ ਉਸ ਬਿਨ ਜੀਅ ਰਹੀ ਹਾਂ,
ਇੱਕ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਮੇਰੀ ਤੋਹੀਨ ਕਰ ਸੁੱਟੀ,
ਹੋਰ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਭਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਇੱਕ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁੱਟੀ,
ਦੂਜਾ ਇਸ਼ਕ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਖੁਦਾ ਦਾ ਜਾਇਆ,
ਉਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹਵਸਾਂ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ,
ਮੈਂ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਉਸਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਈ,
ਉਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੁਸਨਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ,
ਮੇਰੇ ਤਨ ਦੀ ਮਨ ਦੀ ਉਸ ਬੇਕਦਰੀ ਕੀਤੀ,

ਹੁਣ ਹੋਰ ਪੀੜਾਂ ਕਿੰਝ ਜਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਇਕ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁੱਟੀ,
ਦੂਜਾ ਇਸ਼ਕ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਮੁਹੱਬਤ ਬਦਲੇ ਤੈਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਮਿਲੇਗੀ,
ਇਸ ਫਲਸਫੇ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਲੈ,
ਵੰਡ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਬੱਸ ਨੇ ਧੋਖੇ ਮਿਲਾਏ,
ਲੱਖ ਰੂਹਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਰੂਹਾਂ ਵਟਾ ਲੈ,
ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜੀ ਹਕੀਕੀ ਦੌਵੇਂ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ,
ਕਿੰਝ ਸਾਹ ਸੁੱਖ ਦੇ ਭਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ,
ਇੱਕ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁੱਟੀ,
ਦੂਜਾ ਇਸ਼ਕ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਲਵਾਂ ਮੈਂ?

ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਜਿਸਮਾਨੀ ਹੱਦ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿੱਥੇ ਇਸ਼ਕ ਰਿਹਾ,
ਏ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਸੱਜਣਾ,
ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਜਿਸਮਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਭਾਲ ਇੱਥੇ,
ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਉਮਰਾਂ ਤੱਕ ਦੱਸ ਕਿਵੇਂ ਰੱਜਣਾ,
ਬੜਾ ਗਲਤ ਜ਼ਮਾਨਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦਾ,
ਦਿਨੇ ਮਿਟਾਉਂਦਾ ਭੁੱਖਾਂ ਰਾਤ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਜੱਪਦਾ ਏ,
ਜਿਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ,
ਉਹ ਜਿਸਮਾਨੀ ਹੱਦ ਨਾ ਟੱਪਦਾ ਏ।

ਬੜੇ ਕਰਦੇ ਵਾਅਦੇ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਉਮਰਾਂ ਦੇ,
ਚੱਕ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਬੜੇ ਫਰਾਰ ਸੱਜਣਾ,
ਤੂੰ ਫਿਰਦੀ ਭਰਮਾਈ ਉਸਦੇ ਕਰਾਰਾਂ ਵਿੱਚ,
ਸੋਚੇ ਦਿਲਬਰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਠੱਗਣਾ,
ਪਿਉ ਦੀ ਪੱਗੜੀ ਦੀ ਤੂੰ ਨਾ ਲਾਜ ਰੱਖੀ,
ਜੋ ਤੇਰੇ ਖੁਆਬਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ 'ਚ ਫਿਰੇ ਤਪਦਾ ਏ,
ਜਿਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ,
ਉਹ ਜਿਸਮਾਨੀ ਹੱਦ ਨਾ ਟੱਪਦਾ ਏ।

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਨਿਭਾਵੇ ਜਨਮਾਂ ਤਾਈਂ,
ਸਭ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਸੀ,
ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਜਾਂਦੇ ਓ ਗਿਰਦੇ ਨੇ,
ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਇਸ਼ਕੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੀ,

ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਬੋਲ ਨਾ ਇਹਦੇ ਪੱਖਦਾ ਏ,
ਜਿਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ,
ਉਹ ਜਿਸਮਾਨੀ ਹੱਦ ਨਾ ਟੱਪਦਾ ਏ।

ਆਮਿਕ ਇਸ਼ਕ ਦੌਵੇਂ ਮਤਲਬਖੋਰ ਹੋ ਗਏ,
ਲੋਕ ਦੇਖਦੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਘਾਟੇ ਨੇ,
ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛ ਲਵੀਂ,
ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਲੀੜੇ ਪਾਟੇ ਨੇ,
ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਜੇ ਤੂੰ ਡਿੱਗਣਾ ਵਿੱਚ ਖੂਹਾਂ ਦੇ,
ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੋਰਾਂ ਸਿਰ ਬੱਪਦਾ ਏ,
ਜਿਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ,
ਉਹ ਜਿਸਮਾਨੀ ਹੱਦ ਨਾ ਟੱਪਦਾ ਏ।

ਅਵਜੀਤ ਬਾਵਾ

ਤਨ ਦੇ ਉਭਾਰ

ਜਦੋਂ ਵਰਤਣਾ ਹੋਵੇ ਸਰੀਰ, ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਵੇ ਨਾ ਜਾਤ,
ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਨਾ ਬਾਤ,
ਮਨ ਦੀ ਠੰਡਕ ਦੇਖਣ ਨਾ, ਤਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਸਮਝਣ ਸੌਗਾਤ,
ਉੱਝ ਬਾਹਰੋਂ ਸਭ ਸਾਧ ਬਣਨ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹਵਸੀ ਭੇਖ ਦੇ ਨੇ,
ਕੀ ਕਰਨ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਤਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ।

ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੋਵੇ ਅਗਰ ਸ਼ਕਲ ਦੀ, ਪਰਾਏ ਵੀ ਤਨ ਨਿਹਾਰਦੇ ਨੇ,
ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੋਵੇ ਅਗਰ ਅਕਲ ਦੀ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵੀ ਦੁਰਕਾਰਦੇ ਨੇ,
ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਮੁੱਲ ਰੱਖਦਾ, ਸਭ ਲੋਭੀ ਤਨ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨੇ,
ਦੌਸ਼ ਨਾ ਕੱਢਣ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਹਿਣ ਦੌਸ਼ ਔਰਤ ਦੇ ਲੇਖ ਦੇ ਨੇ,
ਕੀ ਕਰਨ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਤਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ।

ਆਪਣੀ ਵਿਆਹੀ ਇਸਤਰੀ ਘਰ ਛੱਡ, ਬੇਗਾਨੀ ਤੋਂ ਜਾਨ ਵਾਰਦੇ ਨੇ,
ਰਸ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ, ਹਰ ਭੋਲੀ ਸੂਰਤ ਨੂੰ ਚਾਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿਨੇ ਕੱਢਣ ਗਾਲਾਂ, ਰਾਤ ਉਸਦੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਸੰਵਾਰਦੇ ਨੇ,
ਬਣ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਤਨ ਵਪਾਰ ਦੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਚਦੇ ਨੇ,
ਕੀ ਕਰਨ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਤਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ।

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇੱਕ ਦੋ ਕੁ ਪਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਗਾਰਤ,
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੀ, ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਬੁਝਾਰਤ,

ਬਾਹਰ ਉਸਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ, ਜਿਸਦੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮਣ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤ,
ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਹ ਗੰਦੇ, ਮਰਦ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ,
ਕੀ ਕਰਨ ਅੰਰਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਤਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ।

ਨਾ ਮਿਟਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਾਰੀ ਸਾਬਣ ਲਾ ਕੇ ਵੀ,
ਕੀ ਅੰਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਮੁੱਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨਾਲ ਸਵਾ ਕੇ ਵੀ,
ਇੱਥੇ ਅੰਰਤ ਸਦਾ ਗੁਲਾਮ ਰਹਿਣੀ, ਵਰ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਪਾ ਕੇ ਵੀ,
ਲੱਖ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਵੇ ਅੰਰਤ ਜੀ, ਸੀਤਾ ਵਾਂਗਰ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੇਕਦੇ ਨੇ,
ਕੀ ਕਰਨ ਅੰਰਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜੀ,
ਮਰਦ ਤਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ।

ਕੌਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ

ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਗਈ ਹੈ ਦਾਤ,
ਕਾਮ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਹੁੰਦੀ ਇੱਥੇ ਜਾਤ,
ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੀ ਬਾਤ,
ਐਰਤ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੁਹਾਗਰਾਤ,
ਐਰਤ ਦੱਸਦੀ ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਪੱਤਣਾ ਦੀ ਤਾਰੂ ਏ,
ਕੀ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਬਸ ਮਰਦ ਤੇ ਭਾਰੂ ਏ?

ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਾ ਇਕੱਲਾ ਪੈਸਾ ਦੇਖਦੀ,
ਕਾਮ ਦੀ ਭੁੱਖ ਲਈ ਵੀ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਵੇਚਦੀ,
ਚੰਦ ਕੁ ਰੁਪਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਸਮ ਵਿਕਾ ਦਿੰਦੀ,
ਕੋਠੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਮਰਦ ਹੰਢਾ ਦਿੰਦੀ,
ਨਸ਼ਾ ਇੱਕ ਇਹ ਵੀ, ਨਾ ਨਸ਼ਾ ਕੱਲੀ ਦਾਰੂ ਏ,
ਕੀ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਬਸ ਮਰਦ ਤੇ ਭਾਰੂ ਏ?

ਵਿਆਹੀ ਐਰਤ ਜਦ ਬਾਹਰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਦੀ,
ਖਸਮ ਬਿਨਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਕੁੱਝ ਫਿਰੇ ਭਾਲਦੀ,
ਅੰਨ੍ਹੀ ਕਾਮ ਦੀ ਪਿਉ, ਭਰਾ ਨਾ ਦੇਖਦੀ,
ਬਾਂਹਾਂ ਗੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰੇ ਨਿੱਘ ਸੇਕਦੀ,
ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਇਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਰੂ ਏ,
ਕੀ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਬਸ ਮਰਦ ਤੇ ਭਾਰੂ ਏ?

ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਵੀ ਯਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ,
ਇੱਜਤਾਂ ਭੁੱਲ ਯਾਰ ਮੂਹਰੇ ਜਿਸਮ ਲੁਟਾਉਂਦੀ,
ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਨਾ ਕਦੀ ਵੱਜਦੀ ਤਾੜੀ,
ਅੱਗ ਕਾਮ ਦੀ ਲੋਕੇ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਮਾੜੀ,
ਕਾਮ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੀ ਔਰਤ ਨਾ ਜਲਦੀ ਹਾਰੂ ਏ,
ਕੀ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਬਸ ਮਰਦ ਤੇ ਭਾਰੂ ਏ?

ਹਰਮਨ ਸਿੱਧ

ਕਦਰ ਰਹੀ ਨਾ

ਮਰਦ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਬੂਟਾ ਲਾਇਆ,
ਐਰਤ ਬਿਰਖ ਰਵੱਈਏ ਪੱਤੇ ਤੋੜੇ,
ਇੱਕ ਨੇ ਮੌਸਮ ਟਲਣੇ ਪਾਇਆ,
ਦੂਜਾ ਰਾਹ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਮੌੜੇ,
ਕਈ ਵਤੀਰੇ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲੇ,
ਕਈ ਸਾਂਭਣ ਪੰਡ ਚਾਵਾਂ ਦੀ,
ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਆਗਿਆ ਬਾਹਲੇ,
ਤਾਹੀਉਂ ਕਦਰ ਰਹੀ ਨਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ।

ਐਰਤ ਬਣ ਮੇਰਨੀ ਵਿਹੜੇ ਨੱਚੇ,
ਤੇ ਮਰਦ ਨਾਗ ਫਨ ਖਿਲਾਰੇ
ਜੇ ਇਕ ਧੜਕਾਵੇ ਜਜਬਾਤ ਸੱਚੇ,
ਤੇ ਦੂਜਾ ਸੱਟ ਗਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰੇ,
ਕਈ ਰੰਗਣ ਜਿਸਮ ਰੂਹਾਂ ਨਾਲੇ,
ਕਈ ਝੂਮਣ ਪੀਂਘ ਕਾਮ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ,
ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਆਗਿਆ ਬਾਹਲੇ,
ਤਾਹੀਉਂ ਕਦਰ ਰਹੀ ਨਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ।

ਜੇ ਮਰਦ ਪਰੋਵੇ ਲੜੀ ਜਜਬਾਤੀ,
ਤਾਂ ਐਰਤ ਸੀਤੇ ਤੋਪੇ ਉਧੇੜੇ,
ਇੱਕ ਜਗਾਵੇ ਸੀਰਤ ਰਾਤੀ,
ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਜਾਵੇ ਸੂਰਤ ਨੇੜੇ,
ਕਈਆਂ ਨੇ ਘੁੰਗਰੂ ਹਿਜਰਾਂ ਦੇ ਪਾ ਲਏ,

ਕਈ ਛਣਕਾਵਣ ਚੂੜੀ ਲਾਲ ਬਾਹਾਂ ਦੀ
ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਆਖਿਕ ਬਾਹਲੇ,
ਤਾਹੀਉਂ ਕਦਰ ਰਹੀ ਨਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ

ਐਰਤ ਨੱਚੇ ਰਾਹ ਪਿਆਰ ਦੇ,
ਮਰਦ ਤਾੜੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਮਾਰੇ,
ਇੱਕ ਦੇ ਢੁੱਲ ਖਿੜਨ ਬਹਾਰ ਦੇ,
ਦੂਜਾ ਪਾਣੀ ਬਿਨ ਹੀ ਮੁਰਝਾਵੇ,
ਕਈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਆ ਗਏ,
ਕਈ ਕਰਦੇ ਕਦਰ ਇਸ਼ਕ ਰਾਹਵਾਂ ਦੀ,
ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਆਖਿਕ ਬਾਹਲੇ,
ਤਾਹੀਉਂ ਕਦਰ ਰਹੀ ਨਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ।

ਅਕਸ਼ ਕੌਰ ਪੁਰੇਵਾਲ

ਦਿਲ ਤੋਂ ਆਣ

ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾ ਭੁੱਖੇ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ
ਹਰੇਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤਾਂਘ ਹੁੰਦੀ,
ਹਰ ਮੁੰਡਾ ਨਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜੱਟ ਹੁੰਦਾ,
ਹਰ ਕੁੜੀ ਨਾ ਹੀਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ,
ਕੁੱਝ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰਾਤ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦੇਂਦੇ,
ਜੋ ਮੂੰਹੋਂ ਕਹੇ ਬੋਲ ਪੁਗਾ ਜਾਂਦੇ,
ਬੜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨੇ,
ਜੋ ਦਿਲ ਤੋਂ ਆਣ ਨਿਭਾ ਜਾਂਦੇ।

ਹੁੰਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਇਸ਼ਕ ਸੱਚਾ,
ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਐਤਬਾਰ ਹੁੰਦਾ,
ਨਾਲੇ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜੋ,
ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਓ ਕੈਸਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ,
ਚਿੱਟੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਚਾਦਰ ਤੇ ਫਿਰ,
ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਦਾਗਾ ਨੇ ਆ ਜਾਂਦੇ,
ਬੜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨੇ,
ਜੋ ਦਿਲ ਤੋਂ ਆਣ ਨਿਭਾ ਜਾਂਦੇ।

ਸੱਚੇ ਸ਼ੇਫਤਾ ਪੱਲੇ ਪਛਤਾਵੇ ਹੁੰਦੇ,
ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਸੌਗਾਤ ਹੁੰਦੀ,
ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਅਰਥ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ,
ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ,
ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ,

ਪਰ ਲੋਕੀਂ ਹੋਰ ਦਿਖਾ ਜਾਂਦੇ,
ਬੜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨੇ,
ਜੋ ਦਿਲ ਤੋਂ ਆਣ ਨਿਭਾ ਜਾਂਦੇ।

ਆਸ਼ਕ ਬਣੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਨਸੂਰ ਵਰਗਾ,
ਮਦਹ ਹੋਵੇ ਜਿਹਦੀ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ,
ਕੁੱਝ ਕਾਫਿਰ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੱਸਦੇ,
ਰੱਜ ਰੱਜ ਹੁੰਦਾ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਅੰਦਰ,
ਜਹੂਲ ਸੋਚ ਦੇ ਕੁੱਝ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ,
ਕੋਠਾ ਅਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਵੀ ਢਾਹ ਜਾਂਦੇ,
ਬੜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨੇ,
ਜੋ ਦਿਲ ਤੋਂ ਆਣ ਨਿਭਾ ਜਾਂਦੇ।

ਪਰਮੀਤ ਸੌਮਲ

ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਨਾ ਗੱਲ ਕਰੋ ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ,
ਕਦੇ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਵੀ ਅੱਖਿਂ ਦੇਖਿਆ ਏ?
ਅੱਜ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੀ ਸਫੈਦ ਹੋਏ,
ਇਸ਼ਕ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੇਖਿਆ ਏ?

ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਸਾਰੀ ਹੈ ਕਲਯੁੱਗ ਹੋਈ,
ਕਦੇ ਪਿਆਰ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਏ?
ਬਹੁਤ ਇਸ਼ਕ ਪੁਰਾਣੇ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇੱਥੇ,
ਕਦੇ ਆਪ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਏ?

ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪਲ ਵਿੱਚ ਹੀ,
ਬੈਠ ਮਹਿਬੂਬ ਨਾਲ ਜੰਨਤ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਏ?
ਅੱਜ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਖਿਡਾਉਣਾ ਤੇ ਵਿਛਾਉਣਾ ਸਮਝਣ,
ਦਿਲੋਂ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰੇ ਜੋ ਐਸਾ ਇਨਸਾਨ ਕਦੀ ਵੇਖਿਆ ਏ?

ਲੋਕੀਂ ਆਖਦੇ ਨੇ ਯਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਰੱਬ ਦਿਸਦਾ,
ਲੱਗਦਾ ਤੁਸੀਂ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਬ ਦੇਖਿਆ ਏ।
ਕਿਸੇ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਕੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ,
ਸਦਾ ਪਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਢਨ ਦਾ ਨਿੱਘ ਸੇਕਿਆ ਏ।

ਨਾ ਗੱਲ ਕਰੋ ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ,
ਕਦੇ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਵੀ ਅੱਖਿਂ ਦੇਖਿਆ ਏ?
ਅੱਜ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੀ ਸਫੈਦ ਹੋਏ,
ਪਿਆਰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੇਖਿਆ ਏ?

ਸੰਦੀਪ ਰਾਣੀ ਕਾਤਰੋਂ

111 / ਵਾਰਤਾਲਾਪ

ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੋ

ਅੱਖਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਕਿਰਦਾਰ ਮਹਾਨ,
ਜਿਸਨੇ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜਹਾਨ,
ਮੇਰੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋਜੇ,
ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦਮ ਭਰਦਾ,
ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੋ,
ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਂ ਇਸ਼ਕ ਕਰਦਾ।

ਬੜਾ ਤਾਰੇ, ਚੰਨ, ਅੰਬਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਲੱਭਿਆ,
ਨਾ ਕੋਈ ਉਸ ਵਾਂਗ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਫੱਥਿਆ,
ਰੱਬ ਮਹਿਬੂਬ ਜੋ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਦਾ ਮਿਲਿਆ,
ਹੁਣ ਦੀਦ ਉਸਦੀ ਨੂੰ ਹਾਂ ਪਲ ਪਲ ਮਰਦਾ,
ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੋ,
ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਂ ਇਸ਼ਕ ਕਰਦਾ।

ਰੂਹ ਇੱਕ ਹੈ ਸਰੀਰ ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਲੱਗਦੇ,
ਲਾਟ ਇੱਕ ਤੇ ਚਿਰਾਗ ਜਿਵੇਂ ਦੋ ਜਗਦੇ,
ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦਾ ਖੁਦਾ ਆਪ ਬਣਕੇ,
ਹਰ ਰੋਹਬ ਉਸਦਾ ਮੈਂ ਤਨ ਮਨ ਜ਼ਰਦਾ,
ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੋ,
ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਂ ਇਸ਼ਕ ਕਰਦਾ।

ਕਦੇ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੋਰ ਅੱਗ ਸੇਕਣ ਦੀ,
ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਬਣੈ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਦੇਖਣ ਦੀ,

ਬਿਨ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਭ ਫਿੱਕਾ ਹੈ ਜਾਪਦਾ,
ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਨਾ ਮੈਂ ਹੋਜਾਂ ਦਿਲ ਚੱਤੇ ਪਹਿਰ ਡਰਦਾ,
ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੋ,
ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਂ ਇਸ਼ਕ ਕਰਦਾ ।

ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦੱਬਿਆ,
ਸੱਚ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਹੋਏ ਰੱਬ ਬਾਹਰ ਲੱਭਿਆ,
ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਨਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਮ ਦੀਆਂ,
ਮੈਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਖਾਰਿਜ ਕਰਦਾ,
ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੋ,
ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਂ ਇਸ਼ਕ ਕਰਦਾ।

ਪਰਮੰਦਰ

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ?

ਜੱਗ ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਝਾਤ ਮਾਰੋ ਇੱਥੇ ਗੱਲਾਂ ਮਹੱਲ ਉਸਾਰਦੀਆਂ,
ਕੋਈ ਰੱਬ ਕੋਈ ਖੁਦਾ ਨਾ, ਬੱਸ ਬਾਤਾਂ ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਦੀਆਂ,
ਮਨ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਦਰਦ ਜਾਣੇ,
ਅੱਗ ਦਾ ਹਰ ਕੋਈ ਸੇਕ ਪਛਾਣੇ,
ਅਗਨੀ ਦੇ ਇਸ ਭਾਂਬੜ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਢਹਿਣਾ,
ਦੱਸੋ!

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਰੱਬ ਕਹਿਣਾ?

ਗੱਲ ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਸਰੀਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਏ,
ਪਰ ਪੂਰਦਾ ਮਾੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਏ,
ਨਾਮ ਸੰਜੋਗਾਂ ਦਾ ਝੂਠਾ ਲਾ ਕੇ,
ਲੱਪ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਗਲ ਪਾ ਕੇ,
ਕੱਚੀ ਕੂੰਜ ਨੂੰ ਬੁੱਢੇ ਸਲਵਾਨ ਸੰਗ ਵਰ ਦੇਣਾ,
ਦੱਸੋ!

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਰੱਬ ਕਹਿਣਾ?

ਰੱਬ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ ਅਪਰੰਪਾਰ ਹੈ,
ਮਹਿਬੂਬ ਬਣਿਆ ਵਿੱਚ ਜਿਸਮ ਹੈ ਵਿੱਚ ਆਕਾਰ ਹੈ,
ਇਹ ਹਮਦਮ ਨਈਂ ਹਰਦਮ ਨਈਂ,
ਹੰਝੂ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਬਨਮ ਨਈਂ,
ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਸਦਾ ਦਰਦ ਸਹਿਣਾ,
ਦੱਸੋ!

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਰੱਬ ਕਹਿਣਾ?

ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਗਲੀ ਤਾਂ ਹੈ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੀ,
ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੇਕਿਆਂ ਦੀ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਉਲੇਖਿਆਂ ਦੀ,
ਜੋ ਖੁਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜੁਦਾ ਨਹੀਂ,
ਮੁਹੱਬਤ ਵਾਂਗ ਗੁਮਸ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ,
ਅੱਖਾਂ ਖੇਲ੍ਹ ਕੇ ਤੱਕ ਉਹ ਕਣ ਕਣ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਰਹਿਣਾ,
ਦੱਸੋ!
ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਰੱਬ ਕਹਿਣਾ?

ਗੁਲਾਬਸਾ ਬੇਗਮ

ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ

ਅੱਲਾ, ਆਲਮ, ਮਹਿਬੂਬ, ਮੁਰਸ਼ਦ,
ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਨੇ ਨਾਂਅ ਉਸਦੇ,
ਕੀ ਸਿਮਰ ਸਿਮਰ ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ,
ਤਨ ਰੂਹ ਸਭ ਹਨ ਥਾਂ ਉਸਦੇ,
ਭਾਵੇਂ ਇਸ਼ਕ ਕਰ ਭਾਵੇਂ ਖਫਾ ਹੋ,
ਉਸਦੀ ਰਹਿਮਤ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਜੇ ਰੱਬ ਮਹਿਬੂਬ ਹੈ ਹੋ ਸਕਦਾ,
ਫਿਰ ਮਹਿਬੂਬ ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੁਲਾਮ ਫਰੀਦ, ਸ਼ਾਹ ਲਤੀਫ, ਸੱਚਲ ਸਰਮਸਤ,
ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੂੰ ਮਹਿਬੂਬ ਜਾਣ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ,
ਮਜ਼ਨੂੰ ਲੈਲਾ ਲੈਲਾ ਕਰਦਾ ਲਾ-ਇਲਾਹ ਜੱਪਿਆ,
ਪਾਈ ਮੁਕਤੀ ਜਿਉਂ ਮੁਹੱਬਤ ਜਾਮ ਪੀਤਾ,
ਇਸ਼ਕ ਪਾਕ ਪਵਿੱਤਰ ਜੇ ਮਹਿਬੂਬ ਲਾਇਕ,
ਪਾਰ-ਉਤਾਰਾ ਵੀ ਫਿਰ ਝੱਟ-ਪੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਜੇ ਰੱਬ ਮਹਿਬੂਬ ਹੈ ਹੋ ਸਕਦਾ,
ਫਿਰ ਮਹਿਬੂਬ ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਬੁੱਲਾ ਬਣ ਕੰਜਰੀ ਘੁੰਗਰੂ ਬੰਨ੍ਹ ਨੱਚਿਆ,
ਇਨਾਇਤ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਫਰਮਾਉਣ ਦੇ ਲਈ,
ਮੀਰਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਆਖੇ,
ਰੱਬ ਵਿੱਚੋਂ ਮਹਿਬੂਬ ਪਾਉਣ ਦੇ ਲਈ,
ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਪੂਰਨ ਹੋਵੇ,

ਖਾਲੀ ਦਇਆ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਜੇ ਰੱਬ ਮਹਿਬੂਬ ਹੈ ਹੋ ਸਕਦਾ,
ਫਿਰ ਮਹਿਬੂਬ ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰੱਖੀਏ ਉਸਨੂੰ ਛਰਕ ਨਹੀਂ,
ਕਿਸਨੂੰ ਰੱਬ ਬਣਾਈਏ ਉਹ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ ਏ,
ਅਗਰ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਰੱਬ ਮੰਨ ਇਸ਼ਕ ਕਰੀਏ,
ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਪਨਾਹ ਏ,
ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਵੇ ਰਹੀਏ ਦੀਦਾਰ ਕਰਦੇ,
ਜੁਦਾਈ ਵਾਲਾ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਫੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਜੇ ਰੱਬ ਮਹਿਬੂਬ ਹੈ ਹੋ ਸਕਦਾ,
ਫਿਰ ਮਹਿਬੂਬ ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ

ਬੇੜਾ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ

ਚਲੋ ਮੰਨਿਆ,
ਕਿ ਮਹਿਬੂਬ ਨਹੀਂ ਘੱਟ ਰੱਬ ਤੋਂ,
ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਨਸੀਬਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਹੱਟ ਤੋਂ,
ਕੀ ਲੈ ਜਾਣਾ ਇਸ਼ਕ ਬਿਨਾਂ ਜੱਗ ਤੋਂ,
ਬੁੱਲਾ ਜਾਣੂ ਸੀ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਜੱਥ ਤੋਂ,
ਸੀ ਇਸ਼ਕ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਚਾ ਸਭ ਤੋਂ,
ਫਿਰ ਵੀ ਘੁੱਟਿਆ ਸੀ ਦਮ ਸਚਿਆਰ ਦਾ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਯਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਣਾ ਲਏ ਲੋਕਾਂ,
ਬੇੜਾ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਪਰ ਲੱਗਦਾ,
ਐਵੇਂ ਹੁਣ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ,
ਗਾੜੇ, ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਏ ਆਪਣਾ ਹੀਰੇ ਬਣਾਇਆ,
ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀਓਂ ਅਪਣਾਇਆ,
ਜੰਮਦਾ ਜਵਾਕ ਨੂੰ ਰੋਮੀਓ ਮਜਨੂੰ ਅਖਵਾਇਆ,
ਲੈਲਾ, ਸਾਹਿਬਾ, ਹੀਰ, ਸੱਸੀ ਨਵੇਂ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਛਾਇਆ,
ਕਿਉਂ ਇਸ਼ਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬੇਕਾਰ ਦਾ,
ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਯਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਣਾ ਲਏ ਲੋਕਾਂ,
ਬੇੜਾ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਜੇ ਫਿਰ,
ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੱਧ ਏ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ,
ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਮਜ਼ਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਭੰਨਿਆ,

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਡੱਟਿਆ,
ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੀ ਸੀਸ ਤਲੀ ਉੱਤੇ ਚੱਕਿਆ,
ਭਾਈ ਘਨੋਈਆ ਦੁਸ਼ਮਨ 'ਚੋਂ ਮਹਿਬੂਬ ਤੱਕਿਆ,
ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰੀਤ ਕਥਾਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਸ਼੍ਰੀਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ,
ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਯਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਣਾ ਲਏ ਲੋਕਾਂ,
ਬੇੜਾ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਕਿਉਂ ਇੱਥੇ,
ਹਰ ਕੋਈ ਲੱਭਦਾ ਯਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਫਿਰਦਾ,
ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਕੁਝ ਨਾ ਦਿੱਸਦਾ,
ਇੱਕ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮਿਕ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ,
ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਬਾਗਾਂ 'ਚ ਖਿਲਦਾ,
ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਬਦਲਤਾ ਬੜੇ ਚਿਰ ਦਾ,
ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਨਾ ਫਾਇਦਾ ਇਸਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦਾ,
ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਯਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਣਾ ਲਏ ਲੋਕਾਂ,
ਬੇੜਾ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਦੀਪ ਚਰਨ

ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ

ਫਿਤਰਤ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਰਹੀ ਏ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੀ,
ਆਏ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੁੱਟਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸਭ,
ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਰੀਆਂ ਖੂਨ ਨਦੀਆਂ,
ਸੱਟ ਸਿਰ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਤੇ ਆ ਗਈ ਦੱਬ,
ਬੰਨ੍ਹ ਤੋੜੀਆਂ ਅਣਖ ਦਲੇਰੀਆਂ ਨੇ,
ਤੇ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਵਪਾਰ ਡਾਢਾ,
ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਇਕੱਲਾ ਗੁਨਹਾਗਾਰ ਇਸਦਾ,
ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਡਾ।

ਗੱਲ ਕਿਸ ਦੀ ਕਰਾਂ ਕੋਈ ਸੁੱਝਦੀ ਨਹੀਂ,
ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਕਈਆਂ ਦਬਾਇਆ ਸਾਨੂੰ,
ਕਈ ਆਪਣੇ ਬਣ ਉਜਾੜ ਗਏ ਨੇ,
ਛਤਵਾ ਮੌਤ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਸਾਨੂੰ,
ਸਾਡੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ,
ਮਰਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਰੇ ਤਲਵਾਰ ਵਾਢਾ,
ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਇਕੱਲਾ ਗੁਨਹਾਗਾਰ ਇਸਦਾ,
ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਡਾ।

ਇਕ ਸੱਭਿਆਤਾ ਦੂਸਰੀ ਸੱਭਿਆਤਾ ਨੂੰ
ਇੰਝ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਇੰਝ ਹੜੱਪਿਆ ਏ,
ਜਿਵੇਂ ਆਰੀਆ ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ,
ਇੰਝ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਗੋਰਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਨੱਪਿਆ ਏ,
ਪਾਏ ਅਕਲ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਲ ਸਾਨੂੰ,

ਤਹਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਅੱਜ ਖੁਮਾਰ ਤੁਹਾਡਾ,
ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਇਕੱਲਾ ਗੁਨਹਾਗਾਰ ਇਸਦਾ,
ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਡਾ।

ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਭਲ ਜਾਓ ਕੁਝ ਨਾ ਵਿਗੜਿਆ ਏ,
ਮੂਲ ਆਪਣਾ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਚਾਣ ਲਵੈ,
ਹਾਂ ਮੰਨਦਾ ਰਲਵਾਂ ਪੈ ਗਿਆ ਏ,
ਫਿਰ ਵੀ ਰੇਤੇ ਚੌਂ ਮੋਤੀ ਛਾਣ ਲਵੈ,
ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ,
ਇਹਨਾਂ ਨਿੱਤ ਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਕਾਢਾਂ,
ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਇਕੱਲਾ ਗੁਨਹਾਗਾਰ ਇਸਦਾ,
ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਡਾ।

ਜਸ਼ਨ ਸੰਤੋਸ਼

ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਈਏ

ਧਰਤੀ ਤੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਮਾਰਾਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਈਆਂ,
ਕਈ ਆਈਆਂ ਤੇ ਕਈ ਸੱਭਿਆਤਾਵਾਂ ਫਨਾਹ ਹੋਈਆਂ,
ਇਤਿਹਾਸ ਛੇਲੀਏ ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਣਗੇ,
ਲੋਭੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਪਰਦੇ,
ਬਾਹਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਈਏ,
ਜਦ ਖਿਲਵਾੜ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਆਪ ਕਰਦੇ।

ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਹਵੇਲੀਆਂ, ਹੋਟਲ ਕਰਨ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ,
ਸ਼ਹਿਰ ਛੱਡੋ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਸੀਂ ਮਾਰੀ,
ਆਪਣਾ ਰਹਿਣ-ਬਹਿਣ ਛੱਡ ਹੋਰ ਰੀਸਾਂ ਕਰੀਏ,
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਫਿਰਦੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ,
ਬਾਹਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਈਏ,
ਜਦ ਖਿਲਵਾੜ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਆਪ ਕਰਦੇ।

ਦੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭੰਡਦੇ ਸਦਾ ਰਹੀਏ,
ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ-ਲਿਖਾਈਆਂ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਈਏ,
ਘਰ ਆਪਣੇ ਕਦੇ ਨਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਚੁੱਕਦੇ,
ਵੇਖੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡੇ, ਸਫ਼ਾਈਆਂ, ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕਰਦੇ,
ਬਾਹਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਈਏ,
ਜਦ ਖਿਲਵਾੜ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਆਪ ਕਰਦੇ।

ਕਹੀਆਂ, ਦਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਈਏ,
ਛਲ-ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ ਤੇ ਮਸਾਲੇ ਉਗਾਈਏ,

ਆਪ ਬੀਜੀਏ ਤੇ ਮੁੱਲ ਵੀ ਆਪ ਪਾਈਏ,
ਕਿੰਝ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਫਿਰ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਪੈਰ ਧਰਦੇ,
ਬਾਹਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਈਏ,
ਜਦ ਖਿਲਵਾੜ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਆਪ ਕਰਦੇ।

ਸੋਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉ ਬਦਲਾਵ ਲਿਆਈਏ,
ਬਰਗਰ, ਪੀਜ਼ੇ, ਛੋਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਾਈਏ,
ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਫਲਤਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਧਰੀਏ,
ਕਿਉਂ ਆਪਣੀ ਸੱਭਿਆਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਪੱਛਮੀਂ ਰਾਹ ਫੜਦੇ,
ਬਾਹਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਈਏ,
ਜਦ ਖਿਲਵਾੜ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਆਪ ਕਰਦੇ।

ਜਯੋਤੀ ਪਲਵਿੰਦਰ

ਬਦਲਾਵ ਬਦਲਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ

ਮੰਨਦਾ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ,
ਪਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਿੱਖਣਾ,
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤਰੱਕੀ ਲਿਖੀ,
ਕਈ ਵਾਰ ਪੈਂਦਾ ਦੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਖਣਾ,
ਬਾਹਰ ਪੈਸੇ ਸੌਖੇ ਬਣਦੇ ਕੀ ਲੱਗਦਾ,
ਪੈਂਦਾ ਜਾਗਣਾ ਰਾਤਾਂ ਸੰਨਾਟੀਆਂ ਨਾਲ,
ਬਦਲਾਵ ਬਦਲਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ,
ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਜਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹੀਆਂ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ।

ਮੰਨਦਾ ਸੋਚ ਬਦਲੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਬਦਲੇ,
ਵਕਤ ਵਕਤ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਵਿਚਾਰ ਨੇ,
ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਡੈਡੀ ਤੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਮੰਮੀ,
ਢੰਗ ਬਦਲੇ ਪਰ ਓਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਓਹੀ ਸੰਸਕਾਰ ਨੇ,
ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਨੀਤ ਛੋਟੀ ਹੋਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ,
ਜੋ ਨਜ਼ਰਾਂ ਰਹਿਣ ਸੇਕਦੇ ਛਾਤੀਆਂ ਨਾਲ,
ਬਦਲਾਵ ਬਦਲਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ,
ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਜਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹੀਆਂ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ।

ਉੱਚੀ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ,
ਉੱਚੇ ਉੱਚੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨਹੀਂ,
ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕਿੱਤੇ ਨੇ ਇਸ ਜੱਗ ਤੇ,
ਸਿਰਫ ਖੇਤੀ ਹੀ ਤਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ,
ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਘਰ ਛੱਡਣਾ,

ਲੋਕ ਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਟੀਆਂ ਨਾਲ,
ਬਦਲਾਵ ਬਦਲਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ,
ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਜਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹੀਆਂ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ।

ਇਸ ਅੱਜ ਨੇ ਕੱਲ ਹੋਰ ਨਿਖਰ ਜਾਣਾ,
ਜ਼ਮਾਨਾ ਚੱਲੇ ਜਿੱਦਾਂ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ,
ਲੰਘਦਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਕ ਸਕਦਾ,
ਪਿਛਲਾ ਪੈਰ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਬੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ,
ਦੇਸ਼ ਆਪਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਵੇ ਬੇਗਾਨਾ,
ਜਿੱਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਭਰ ਮਿਹਨਤੀ ਬਾਟੀਆਂ ਨਾਲ,
ਬਦਲਾਵ ਬਦਲਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ,
ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਜਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹੀਆਂ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ।

ਸੋਠੀ

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਿਪਾਹੀ

ਹਲ ਵਾਹਉਂਦੇ ਰਹੇ ਆਂ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਆਈਆਂ ਨੇ,
ਪਹਿਲਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ,
ਹੁਣ ਚਰਖੇ ਛੱਡ ਕੇ ਰੂੰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਪਿੰਜ ਦੀਆਂ ਨੇ,
ਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਕਰਦੇ ਸਾਹਮਣਾ ਆਏ ਵਾਰਾਂ ਦੇ,
ਹੁਣ ਪੜਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਫੈਕਸ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਘੜ ਲਈਆਂ,
ਤੇ ਰੁੱਖ ਬਦਲਗੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਲੇ ਤਾਰਾਂ ਦੇ,
ਚਲ ਮੰਨਿਆ ਚੱਲਣਾ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨੇ ਪੈਂਦਾ ਏ,
ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਹੋਜ਼ੂ ਪਰ ਹੋਸਲਾ ਗੱਠਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ,
ਮੰਨਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ,
ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਭੱਠਾ ਬਹਿ ਜਾਣਾ।

ਅੱਜ ਮਿਲ ਜਾਏ ਜੇ ਨਵੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਖੇਤੀ ਨੂੰ,
ਤੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਜੇ,
ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਦੇਸ਼ ਤਰੱਕੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਣਾ,
ਕਿਸਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਟੋਹਲਣ ਜੇ,
ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇਣ ਸਹਿਯੋਗ ਜੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵਾਸੀ ਦਾ,
ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਬੋਲਣਗੇ,
ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਮੰਨਿਆ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ,
ਬਿਨ ਏਕਤਾ ਸਭ ਕੀਤਾ ਕੱਠਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ,
ਮੰਨਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ,
ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਭੱਠਾ ਬਹਿ ਜਾਣਾ।

ਅੰਨਦਾਤਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ,

ਤੇ ਰਾਖੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਦੇਸ਼ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ,
 ਭਾਵੇਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਏ ਵੇਚ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ,
 ਪਰ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਭੁੱਲਣਾ ਕਿੰਝ ਅਹਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ,
 ਜਾਨ ਤੇ ਖੇਡਣ ਬਿਨ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ,
 ਪੈਂਦੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਹਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਵਾਨਾਂ ਨੂੰ,
 ਜਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲਦੇ ਪਏ ਕਿਸਾਨ ਬੜੇ,
 ਤੇ ਵਰਦੀ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਇਥੇ ਲੱਥਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ,
 ਮੰਨਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ,
 ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਭੱਠਾ ਬਹਿ ਜਾਣਾ,

ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ,
 ਕਾਲ ਪੈ ਜਾਉਂਗਾ ਜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿਸਾਨ ਕਦੇ,
 ਦੇਸ਼ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਆ ਜਾਣਾ,
 ਜੇ ਨਾ ਖੜਣ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਜਵਾਨ ਕਦੇ,
 ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਰਦੇ ਨੇ,
 ਪਰ ਮਿਲਦੇ ਨਾ ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਕਦੇ,
 ਸਭ ਕੀਤਾ ਜੋ ਹੈ ਕੀਤਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ,
 ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਹੀ ਰੱਟਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ,
 ਮੰਨਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ,
 ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਭੱਠਾ ਬਹਿ ਜਾਣਾ।

ਸਿਮਰਨ

ਮਤਲਬਖੋਰ

ਬਣਿਆ ਸੀ ਕਿਸਾਨ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ,
ਹੁਣ ਉਹ ਨਾ ਰਹੀ ਏ ਬਾਤ ਤੇਰੀ,
ਠੱਗੀਆਂ ਠੋਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਦੇਖਿਆ,
ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਰਹੀ ਨਾ ਜਾਤ ਤੇਰੀ,
ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਜੋ ਸੀਗੇ ਅਨਪੜ੍ਹ,
ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੱਜ ਹੋਰ ਹੋਗੇ,
ਕਿਸਾਨ ਰਿਹਾ ਨਾ ਹੁਣ ਅੰਨ ਦਾਤਾ,
ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਮਤਲਬਖੋਰ ਹੋਗੇ।

ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦ ਪਰਵਾਹੀਆਂ ਤੂੰ,
ਅੱਜ ਬੇ-ਪਰਵਾਹੀਆਂ ਕਰਤੀਆਂ ਨੇ,
ਕਦੇ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸੀ ਖਾਦਾਂ ਰੂੜੀਆਂ,
ਅੱਜ ਦਵਾਈਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀ ਵਰਤੀਆਂ ਨੇ,
ਘੁਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਫਿਰ ਇਹ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ,
ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਘੋਰ ਹੋਗੇ
ਕਿਸਾਨ ਰਿਹਾ ਨਾ ਹੁਣ ਅੰਨ ਦਾਤਾ,
ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਮਤਲਬਖੋਰ ਹੋਗੇ।

ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦ ਮਿਹਨਤਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ
ਜਿੰਦ ਲਾ ਕੇ ਸੀ ਜਦ ਕਰਦੇ ਓਏ,
ਉਦੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਨੀ ਸੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ,
ਅੱਜ ਲੱਖਾਂ ਪੈਸੇ ਭਰਦੇ ਓਏ,
ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਦੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਤਲਬਖੋਰੀ,

ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਵੀ ਵੱਜਦੇ ਚੌਰ ਹੋਗੇ,
ਕਿਸਾਨ ਰਿਹਾ ਨਾ ਹੁਣ ਅੰਨ ਦਾਤਾ,
ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਮਤਲਬਖੋਰ ਹੋਗੇ।

ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਕੀ ਏ ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ,
ਸਭ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਏ,
ਇੱਥੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਲੱਖਾਂ-ਲੱਖਾਂ,
ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਮੱਲਦੀ ਏ,
ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੇ ਅਵਾਰਾ ਫਿਰਦੇ ਦੇਖੇ,
ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉੱਚੇ ਸ਼ੋਰ ਹੋਗੇ,
ਕਿਸਾਨ ਰਿਹਾ ਨਾ ਹੁਣ ਅੰਨ ਦਾਤਾ
ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਮਤਲਬਖੋਰ ਹੋਗੇ।

ਕੀ ਸਰਕਾਰ, ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਯਾਰਾ,
ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਦੌਸ਼ ਤੂੰ ਲਾਵੇਂਗਾ,
ਇਥੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੜੱਬ ਨੇ ਦੱਸਦੇ ਲੋਕੀਂ,
ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਟਿਕ ਤੂੰ ਪਾਵੇਗਾ,
ਮਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਦੁਨੀਆ,
ਡੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਦੌਰ ਹੋਗੇ,
ਕਿਸਾਨ ਰਿਹਾ ਨਾ ਹੁਣ ਅੰਨ ਦਾਤਾ,
ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਮਤਲਬਖੋਰ ਹੋਗੇ।

ਜੱਗੀ ਜੀ

ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿਆਸਤੀ ਲਾਭ ਬਣੀਆਂ

ਹੱਕ ਹੱਡ ਭੰਨੇ ਠੋਕ ਮੇਖੜੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰੀਆਂ ਬੂਹੇ ਚੀਕਾਂ,
ਜੋਗੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਾਕਮ ਬਣ ਕੇ ਘੜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਕਾਂ,
ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋੜ ਹੇਠ ਨਿੱਤ ਹੁੰਦੇ ਜਵਾਨ ਹਲਾਲ ਕਿੰਨੇ,
ਇਹ ਮਤਲਬ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਰੱਖਦੇ ਸਭ ਹਾਕਮ ਦੁਸ਼ਟ ਜਲਾਲ ਜਿੰਨੇ,
ਕਤਲੋ-ਕਤਲੀ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਹਿ ਢੂੰਘਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਆਬ ਬਣੀਆਂ,
ਬੰਦ ਕਿਵਾੜੀ ਪਈਆਂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਸਤਾਂ ਸਿਆਸਤੀ ਲਾਭ ਬਣੀਆਂ।

ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਭੁੱਲ ਜੋ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ,
ਤਨ ਰਗੜ-ਰਗੜ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਨਾ ਦੇਖਣ ਪਿੰਜਦੇ ਚੰਮਾਂ ਨੂੰ,
ਅੱਤ ਦੀ ਗਰਮੀ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਠੰਢ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਲਦਾ,
ਉਨੀਂਦਰਾ ਸੌਂਵੇ ਸਰਦ ਰੁੱਤੇ ਉਹ ਨਾਲੇ ਤਪਸ਼ ਹਾੜ ਵਿੱਚ ਜਲਦਾ,
ਕੁੜਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿਪ-ਤਿਪ ਕਰ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਡੱਗਦਾ ਬਣਕੇ ਕਣੀਆਂ,
ਅੰਨ-ਦਾਤੇ ਦੇ ਘਿਸੇ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਲੀਗਾਂ ਸਿਆਸਤੀ ਲਾਭ ਬਣੀਆਂ।

ਨਾ ਡਰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਚੋਟਾਂ ਦਾ ਬੇ-ਖੋਫ ਹੋ ਮੌਤੋਂ ਖੜਿਆ ਏ,
ਓਹਲਾ ਜਿਹਾ ਕਰ ਪੀੜਾਂ ਤੋਂ ਹੱਕ ਸੱਚ ਅਣਖ ਲਈ ਅੜਿਆ ਏ,
ਜੁਲਮ ਲਈ ਆ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਖੂਨ ਪਸੀਨਾ ਵਹਿੰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ,
ਕਾਬਿਲ ਅਗਸ਼ੋਂ ਮਿੱਟੀ ਹੋਇਆ ਮੂਰਖ ਸਿਆਣਾ ਬਣਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ,
ਬੰਜਰ ਜਮੀਂ ਨੂੰ ਮਿੰਜਣ ਲਈ ਨਾ ਕਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਝੜ੍ਹੀਆਂ ਤਣੀਆਂ,
ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿਆਸਤੀ ਲਾਭ ਬਣੀਆਂ।

ਇਹਨਾਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਦਰਿੰਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੀਤੇ ਖੀਸੇ ਸੱਖਣੇ ਨੇ,
ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਰਵੱਈਆ ਥੋਪਣ ਲੋਕਮੱਤ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣੇ ਨੇ,

ਇੱਥੇ ਲੱਗੇ ਅਦਾਲਤ ਝੂਠਾਂ ਦੀ ਸੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਏ,
ਤਾਈਉਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਾੜਾ ਬੰਦਾ ਘੁੱਟ ਬੇਬਸ ਹਉਂਕੇ ਰੋਇਆ ਏ,
ਤਮਾਮ ਤੁਹਮਤਾਂ ਖੱਟਕੇ ਵੀ ਕੱਲਾ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਵਾਬ ਬਣੀਆਂ,
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਤੰਗੀਆਂ ਸਿਆਸਤੀ ਲਾਭ ਬਣੀਆਂ।

ਕਾਗਜਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਫਸੀ ਗਰੀਬੀ ਲੇਖ ਵੀ ਕਰਨ ਕਿਨਾਰਾ ਵੇ,
ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਟੁੱਟਦਾ ਜਾਵੇ ਬੇਹਾਲ ਦੁਖੀ ਵਿਚਾਰਾ ਏ,
ਜ਼ਿੰਦਰੀ ਹੱਥ ਕਿਸੇ ਨਾ ਆਵੇ ਸੁਪਨੇ ਖਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਘੀ ਜਾਵੇ,
ਹਕੀਕਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਬੋਲ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਨਾ ਚੰਗੀ ਆਵੇ,
ਕਈ ਆਦਮਖੋਰ ਸੰਗ-ਸਾਬ ਹੋਏ ਤੇ ਸੱਥਾਂ ਜੁਲਮੀ ਢਾਬ ਨੇ ਬਣੀਆਂ,
ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਮੁੱਲ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿਆਸਤੀ ਲਾਭ ਬਣੀਆਂ।
ਸੁੱਖ ਅਮੀਨ

ਭਾਰ ਸੁੱਟੋ ਨਾ

ਸਾਡੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਉਧਮ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਰਾਭਿਆਂ ਨੂੰ,
ਜਿਹੜੇ ਕਾਤਲ ਗੁੰਡੇ ਆਖ ਰਹੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ,
ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵੇਲੇ ਭਾਵੇਂ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਖਰਾਬ ਹੋਈ,
ਜਾਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਨਤਾ ਖੇਰੇ ਕਿਹੜੇ ਲੈ ਕੇ ਖਾਬ ਸੋਈ,
ਹੁਣ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਹੋਇਆ ਭਾਰ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ,
ਫਰਜ਼ਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ,
ਭਾਰ ਸੁੱਟੋ ਨਾ ਬਿਗਾਨੇ ਮੋਦਿਆਂ 'ਤੇ।

ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਆਪਾਂ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨੇ ਦਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ,
ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਲੱਗ ਪਿੱਛੇ ਛਿੜਕੀਆਂ ਮਾਰੂ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ,
ਬਸ ਓਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਸ਼ਕਲਾਂ ਅੱਜ ਮੁਰਝਾਈਆਂ,
ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅੱਜ ਵੀ ਕਰਦੇ ਉਂਗਲਾਂ ਕਿਉਂ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ,
ਫਰਜ਼ਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ,
ਭਾਰ ਸੁੱਟੋ ਨਾ ਬਿਗਾਨੇ ਮੋਦਿਆਂ ਤੇ।

ਲਾਲਚ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ,
ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਓਸੇ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਦੇ ਆਏ ਆਂ,
ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੌਸ਼ ਕੋਈ ਕੁੱਝ ਖਾਸ ਬੰਦੇ ਗੱਦਾਰ ਬਣੇ,
ਆਪਾਂ ਵੀ ਉਹੀ ਬੰਦੇ ਹਾਂ ਭਾਈ ਜਿਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇ,
ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੁਧਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੋਣਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆਂ ਤੇ,
ਫਰਜ਼ਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ,
ਭਾਰ ਸੁੱਟੋ ਨਾ ਬਿਗਾਨੇ ਮੋਦਿਆਂ 'ਤੇ।

ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਿੜਿਆ ਯਾਰੋ ਛੁੱਲੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ,
ਮਾਣ ਮੱਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹੀਏ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦਾ,
ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜੇ ਕਿਤੇ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈਏ,
ਸ਼ਾਇਦ ਰਹਿੰਦੇ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣ ਲਈਏ,
ਆਉ ਮੁੰਡਿਓ ਆਪਾਂ ਬੰਨੀਏ ਪੱਗਾਂ ਸਿਰਾਂ ਰੋਡਿਆਂ ਤੇ,
ਫਰਜ਼ਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ,
ਭਾਰ ਸੁੱਟੋ ਨਾ ਬਿਗਾਨੇ ਮੌਚਿਆਂ 'ਤੇ।

ਰਘੁੰਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ

ਆ ਗਿਆ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ,
ਕਿਤਾਬੀ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਹੱਸਿਆ ਪਰ ਸੀ ਦਿਲੋਂ ਰੋਇਆ,
ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਹਿ ਸੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਇਆ,
ਬਟਵਾਰੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੇ ਸੀ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਖੰਜਰ ਚਲਾਇਆ,
ਉਸ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਪਿਆਰ ਸੀ,
ਮੁੱਕਿਆ ਇਹ ਪਿਆਰ ਸਿਆਸੀ ਵੈਰ ਭਰਕੇ,
ਗਹਰੀਰ ਹੀ ਰਾਹ ਦੇ ਰੋੜੇ ਬਣ ਗਏ,
ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ।

ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਜੋ ਕਹਾਵੇ,
ਆਪ ਭੁੱਖਾ ਸੌਂ ਸਭ ਦੇ ਢਿੱਡੀ ਖੁਰਾਕ ਜੋ ਪਾਵੇ,
ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ ਲਿਆ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵੱਡੇ,
ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਝੋਲੀ ਅੱਡੇ,
ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਤਰੱਕੀਆਂ,
ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਗੈਰ ਕਰਕੇ,
ਗਹਰੀਰ ਹੀ ਰਾਹ ਦੇ ਰੋੜੇ ਬਣ ਗਏ,
ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ।

ਹੱਕ ਦੇ ਰਹੀ ਭਰਪੂਰ ਕਹਿੰਦੀ ਕਲਮ ਇਹ ਸਿਆਸੀ,
ਖੂਨ ਡੁੱਲੇ ਨਿੱਤ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪਿਆਸੀ,
ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤਾਂ 371 ਧਾਰਾ ਸੀ ਹਟਾਈ,
ਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਉਹ ਬੈਠੇ ਨੇ ਦਬਾਈ,
ਸਿਆਸੀ ਕਲਮ ਅੱਜ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ,

ਜ਼ਖਮੀ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਬਚੇ ਕੁਝ ਇਨਸਾਨੀ ਰੂਪੀ ਵੈਦ ਕਰਕੇ,
ਰਾਹਰੀਰ ਹੀ ਰਾਹ ਦੇ ਰੋੜੇ ਬਣ ਗਏ,
ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਸੀ ਕਰਾਇਆ,
ਤੂੰ ਉੱਠ ਅੱਜ ਦਿਆ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕਿਉਂ ਤੇਰਾ ਮਨ ਘਬਰਾਇਆ,
ਸੋਚ ਸਮਝ ਤੂੰ ਵਰਤ ਤੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਬੜੇ,
ਹਾਰ ਜਾਵੀਂ ਨਾ ਤੂੰ ਬਾਜ਼ੀ ਕਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਲੜੇ,
ਕਿੱਥੋਂ ਰੋਕ ਲੈਣਗੇ ਤੇਰੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ,
ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਤੇਰੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਫੈਰ ਕਰਕੇ,
ਰਾਹਰੀਰ ਹੀ ਰਾਹ ਦੇ ਰੋੜੇ ਬਣ ਗਏ,
ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ

ਕੌਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ,
ਕੌਣ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ ਦੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ,
ਭਾਲਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਸਾਲਾ ਇੱਥੇ,
ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸਹਿ ਰਿਹਾ ,
ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੁੱਟਦੀਆਂ ਇੱਜਤਾਂ ਵੇਖ,
ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਬੇ-ਜਾਨ ਅਸੀਂ,
ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਨਾ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜਾਈ ਨੂੰ,
ਤਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਅਣਜਾਣ ਅਸੀਂ।

ਰੱਟ ਲਏ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਗਾਣੇ ਇੱਥੇ,
ਘੱਟ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਣੇ ਇੱਥੇ,
ਦੋ ਹੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਈ ਜਵਾਨੀ,
ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਨੱਚਦੇ ਨਿਆਣੇ ਇੱਥੇ,
ਟਿੱਕ ਟੌਕ ਤੇ ਗੋਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਲਈ,
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਸੀਂ,
ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਨਾ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜਾਈ ਨੂੰ,
ਤਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਅਣਜਾਣ ਅਸੀਂ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਫਿਰਨ ਗਾਇਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੜਦੇ ਕੌਣ ਸਮਝਾਊ ਸੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਆਸ਼ਕੀਆਂ,
ਦੱਸੋ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ ਇਹਨਾਂ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਲਾਈ ਲੱਗ ਬਣ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ,

ਕਿਉਂ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਖੁਦ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਸੀਂ,
ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਨਾ ਵਿੱਚਿਆ ਪੜਾਈ ਨੂੰ,
ਤਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਅਣਜਾਣ ਅਸੀਂ।

ਅੱਜ ਕੁੜੀ ਨਾ ਕੁੜੀ ਲਈ ਖੜਦੀ ਵੇਖੀ,
ਉਹੀ ਹੋਵੇ ਕਾਮਯਾਬ ਜਿਸਨੇ ਖੁਦ ਰੋਟੀ ਸੇਕੀ,
ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਬੇਕਾਰ ਜਿਹੇ,
ਫਿਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਬਣਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਨੇਕੀ,
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸ ਲਈ ਬਣਦੇ,
ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਬੇਇਮਾਨ ਅਸੀਂ,
ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਨਾ ਵਿੱਚਿਆ ਪੜਾਈ ਨੂੰ,
ਤਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਅਣਜਾਣ ਅਸੀਂ।

ਪਵਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਜੱਖੂ

ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਭਾਅ

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੁਪਨੇ!
ਮੈਂ ਅਧੂਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਦੇਖੇ ਨੇ,
ਜਿਹੜੇ ਪੜ੍ਹਕੇ ਕੁਝ ਬਣਨਾ ਚਾਵਣ,
ਸਰਕਾਰਾਂ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸੇਕੇ ਨੇ,
ਸਰਕਾਰ ਦੇਵੇ ਜੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ,
ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਕਿਉਂ ਦੇਣ ਦੁਹਾਈਆਂ,
ਸਮਝਦੇ ਨਾ ਇਹ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਨੂੰ,
ਕਿੰਨਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਭਰਦੇ ਗਵਾਹੀਆਂ,
ਇਹ ਸਭ ਮਸਲੇ ਨੇ ਝੂਠੀਆਂ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਦੇ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਭਾਅ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹਣ,
ਸੌਖੇ ਭਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਮੁੱਲ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੇ।

ਕਹਿੰਦੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ!
ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਫਰਕ ਮਿੱਟ ਜਾਉਗਾ,
ਪਰ ਵਿਚਾਰਾ ਆਮ ਇਨਸਾਨ,
ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਪਾਉਗਾ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਡਿਗਰੀਆਂ,
ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੈਠੇ ਨੇ,
ਭੁੱਲ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਦਾਨ ਨੂੰ,
ਲੋਕਾਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਠੇਕੇ ਨੇ,
ਉਹ ਤਾਂ ਬਸ ਭਾਲਦੇ ਨੇ ਸਾਧਨ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਭਾਅ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹਣ,
ਸੌਖੇ ਭਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਮੁੱਲ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੇ।

ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਦੇਖੋ!

ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਫੀਸਾਂ ਭਰਵਾਈਆਂ,
ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਕੀ ਵੱਸ ਏ,
ਜਦ ਸਰਕਾਰਾਂ ਭਰਨ ਗਵਾਹੀਆਂ,
ਕਰਕੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ,
ਖੇਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚ ਲਾਉਣਗੇ ਮੁੱਦਤਾਂ,
ਸਾਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਰੱਖਣ ਲਈ,
ਇਹਨਾਂ ਘੜੀਆਂ ਨੇ ਜੁਗਤਾਂ,
ਫਿਰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਇਹਨਾਂ ਕਰੋਨਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀਆਂ ਦੇ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਭਾਅ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹਣ,
ਸੌਖੇ ਭਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਮੁੱਲ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੇ।

ਜਿਹਨਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਛਾਵੇਂ!

ਬੈਠ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ:
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਦਮ ਡੋਲ ਗਏ,
ਦੇਖ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਭਾਰੀਆਂ,
ਉਤੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ,
ਆਈਆਂ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ,
ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜ਼ਾਲਮ ਇਹ,
ਸਾਡੀਆਂ ਖੇਦ ਰਹੇ ਨੇ ਕਬਰਾਂ,
ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਨੇ ਆਖੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਗਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ,
ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਭਾਅ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹਣ,
ਸੌਖੇ ਭਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਮੁੱਲ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੇ।

ਅਮਨ ਪੰਧੇਰ

ਰੋਸ਼ਨੀ ਮੌਮਬੱਤੀ ਦੀ

ਹਰ ਮਰਜ਼ ਦਾ ਛੁਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਲਾਜ,
ਏ ਗੱਲ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਲੁੱਕਦੀ ਜੀ।

ਗੱਲਾਂ ਮਾਰ ਨਈਉਂ ਜਿੱਤੀ ਦਾ ਜਹਾਨ,
ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਪਾ, ਚੰਗੀ ਲੱਗੂ ਬੁਰਕੀ ਜੀ।

ਮਿਸਾਲਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ,
ਕਦੇ ਕੱਢਕੇ ਵਕਤ ਪੜ੍ਹੋ ਲਾ ਕੇ ਸੁਰਤੀ ਜੀ।

ਜਿਸਨੇ ਬਣਨਾ ਕੁਝ ਨਾ ਦੇਖੇ ਦਿਨ ਰਾਤ,
ਚੜ੍ਹੇ ਪੌੜੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ, ਜੋ ਨਾ ਕਦੇ ਰੁੱਕਦੀ ਜੀ।

ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਜੋ ਵੰਡੇ, ਅਖਬਾਰ ਕਦੇ,
ਬਣਾ ਮਿਸਾਇਲ, ਦਿੱਤੀ ਮਿਸਾਲ ਜੋ ਦਿਲ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀ ਜੀ।

ਮਾਰ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ,
ਬਣਾਉਂਦੀ ਕਠੋਰ, ਦੁਨੀਆ ਦਿਖਦੀ ਝੁਕਦੀ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਪਡਿਆ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿੱਚ,
ਕਰੀ ਫੇਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਜੀ।

ਹਾਂ ਬੂੰਦ-ਬੂੰਦ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ ਸਾਗਰ ਭਰਦਾ ,
ਕਰਕੇ ਸਬਰ, ਚੰਗੇ ਸਾਅਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜੀ।

ਬਿਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਕਰਦੇ ਕੰਮ ਦੇਖੇ,
ਬਣੋ ਮਸਤ, ਨਾ ਜਿੰਦ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਕਦੀ ਜੀ।

ਰੱਖੋ ਹੌਸਲਾ, ਜ਼ਰੂਰ ਆਪਣੀ ਜੀਸਤ ਵਿੱਚ,
ਸਭ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਛੁਪਦੀ ਜੀ।

ਰੋਸ਼ਨੀ ਮੌਮਬੱਤੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਾਢੀ ਹੁੰਦੀ,
ਗੱਲ ਮਿਹਨਤਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਦੀ ਜੀ।

ਪਿੰਸ ਫੱਲੇਵਾਲ

ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨੇ

ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ , ਹੋ ਗਈਆਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਪੜਾਈਆਂ ਨੇ,
ਅੱਜ ਹਿੱਸੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਨਾ ਇਹ ਆਈਆਂ ਨੇ,
ਕਰ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦੁੱਗਣੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਪਾਈਆਂ ਨੇ,
ਦੱਸੋ ਕੀ ਲਾਭ ਪਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ,
ਪਈਆਂ ਪੇਟੀਆਂ 'ਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨੇ,
ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਵੱਡੇ ਸਾਡੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀਆਂ ਨੇ।

ਕੁੱਝ ਪੱਲੇ ਨਾ ਕਿਰਸਾਨੀ ਸੌਚ ਬਾਪੂ ਸੁਪਨਾ ਸਜਾਇਆ ਏ,
ਚੰਗਾ ਪੜਾ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਪਾੜ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨਾਮ ਰੁਸ਼ਨਾਇਆ ਏ,
ਪਰ ਪੁੱਤ ਵਿਹਲਾ ਰਹਿ ਬਾਪੂ ਦਾ ਦਿਲ ਹੀ ਜਲਾਇਆ ਏ,
ਇਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਾਈਆਂ ਪੱਲੇ ਸਾਡੇ ਲਾਚਾਰੀਆਂ ਨੇ,
ਪਈਆਂ ਪੇਟੀਆਂ 'ਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨੇ,
ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਵੱਡੇ ਸਾਡੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀਆਂ ਨੇ।

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਚਾਹਤ ਲਈ ਭਟਕੇ ਦਰ ਦਰ ਆ,
ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਸਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਭਰ ਆ,
ਹੁਣ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਮਰ ਮਰ ਆ,
ਕਿੰਝ ਸਾਂਭਾਰੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਸਿਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੇ,
ਪਈਆਂ ਪੇਟੀਆਂ 'ਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨੇ,

ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਵੱਡੇ ਸਾਡੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀਆਂ ਨੇ।

ਗਲਤੀ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਸਾਡੀ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਏ,
ਭੁੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਣਾ ਹਾਕਮ ਜਿੰਦਗੀ ਰੁਲ ਗਈ ਏ,
ਬਣ ਨਵੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਏ,
ਬਸ ਝੂਠੇ ਹੌਸਲਿਆਂ ਨੇ ਮੱਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ,
ਪਈਆਂ ਪੇਟੀਆਂ 'ਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨੇ,
ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਵੱਡੇ ਸਾਡੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀਆਂ ਨੇ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ

ਕਿਉਂ ਹੋਸਲੇ ਬੋਡੇ ਤਾਰ ਤਾਰ ਹੋਏ,
ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਖੁਆਰੀਆਂ ਨੇ,
ਕਿਉਂ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਬੋਡੇ ਮਨੋ ਵਿਸਾਰ ਹੋਏ,
ਕਿਉਂ ਮਗਰ ਪਏ ਨੌਕਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ,
ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਪ ਤੁਸੀਂ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਦੇ,
ਕਿਉਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋ ਗੀਤ ਸਦਾ ਵਿਖਿਆ ਦੇ,
ਕਿਉਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਈਆਂ,
ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ।

ਆਪਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਮੰਨਦੇ,
ਉਹ ਲੋਕ ਨਾ ਵਿਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਖਾਂਵਦੇ ਨੇ,
ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵੀ ਪੀਂਦੇ ਮੰਗਕੇ,
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਾਂਵਦੇ ਨੇ,
ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ ਆਲਸੀਆਂ ਦੀ,
ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਮਿਥਿਆਂ ਤੇ,
ਕਿਉਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਈਆਂ,
ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ।

ਕਿਉਂ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਗਦੇ ਤੁਸੀਂ,
ਇਹ ਤਾਂ ਕਿੱਤਾ ਜੱਦੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ,
ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਤੁਸੀਂ,
ਕਿਉਂ ਢਿੱਡ ਪਾਲਦੇ ਜੋਕਾਂ ਦਾ,
ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣਦੇ ਮੋਚੀ, ਮਿਸਤਰੀ, ਲੁਹਾਰ ਤੁਸੀਂ,

ਕੰਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁਨਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਜੇ,
ਕਿਉਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਈਆਂ,
ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ।

ਗੱਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਸੋਚ ਦੀ ਏ,
ਸਾਡੇ ਖੂਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਹੀ ਰਲ ਗਈ,
ਇਹ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਕਿਉਂ ਕੁਰਸੀ ਹੀ ਲੋਚਦੀ ਏ,
ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚਮੜੀ ਗਲ ਗਈ,
ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਾ ਬੈਠੇ ਰਹੋ ਨੌਜਵਾਨੋਂ,
ਹੋਣੇ ਥੋਡੇ ਹੱਥ ਚਾਹੀਦੇ ਮੁੱਲ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ,
ਕਿਉਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਈਆਂ,
ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ।

ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ

ਪਰਵਾਜ਼ ਨਿੱਕੇ ਸੋਭਦੇ ਨਾ

ਮਾਪੇ ਸਾਡੇ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਏ,
ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜਾਉਂਦੇ-ਪੜਾਉਂਦੇ,
ਦੱਸੋ ਅਸੀਂ ਕਿੰਝ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਈਏ,
ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਉਗਾਉਂਦੇ-ਉਗਾਉਂਦੇ,
ਲੈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਉੱਚ ਢਿਗਰੀਆਂ,
ਮਰ ਮਰ ਜੀਣਾ ਕੰਮ ਰੋਹਬ ਦੇ ਨਾ,
ਮੰਨਿਆ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ,
ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਜ਼ ਨਿੱਕੇ ਸੋਭਦੇ ਨਾ।

ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜੀ,
ਪਰ ਹੱਥਿੰ ਕਤਲ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਨੀ,
ਜੇ ਲਿੰਕਨ ਖੁਆਬ ਕੋਈ ਵੇਖਦਾ ਨਾ,
ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾ ਬਣ ਹੋਣਾ ਸੀ,
ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਸਦਾ ਰੋਕੇ ਉਡਾਨਾਂ ਭਰਨ ਤੋਂ,
ਉੱਡਣ ਦੇਣ ਨਾ ਬਸ ਇਹ ਡੋਬਦੇ ਆ,
ਮੰਨਿਆ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ,
ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਜ਼ ਨਿੱਕੇ ਸੋਭਦੇ ਨਾ।

ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰ ਲਈਏ,
ਲੁਹਾਰ ਬਣ ਜਾਈਏ ਜਾਂ ਕਰੀਏ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵੀ,
ਸਵਾਲ ਬਸ ਜੇ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ,

ਨੌਕਰ ਬਣ ਜਾਈਏ ਕਰ ਲਈਏ ਦਿਹਾੜੀ ਵੀ,
ਪਰ ਘੁੱਟ ਗਲਾ ਆਪਣੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਦਾ,
ਅਸੀਂ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਦਲਿੱਦਰਤਾ 'ਚ ਖੋਭਦੇ ਨਾ,
ਮੰਨਿਆ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ,
ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਜ਼ ਨਿੱਕੇ ਸੋਭਦੇ ਨਾ।

ਖੂਹ ਦਾ ਡੱਡੂ ਯਾਰੀ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਨਾਲ,
ਸਾਡੀ ਅਵਸਥਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਈ ਏ,
ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਅੰਦਰ,
ਤੇ ਰੂਹ ਚਾਹਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਸ ਰੋਈ ਏ,
ਮਨ ਸਮਝਾਈਏ ਜਾਂ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਕੋਸੀਏ,
ਪਰ ਇਹ ਖੁਆਬ ਨੇ ਕੰਮ ਕੋਈ ਲੋਭ ਦੇ ਨਾ,
ਮੰਨਿਆ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ,
ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਜ਼ ਨਿੱਕੇ ਸੋਭਦੇ ਨਾ।

ਗੁਮਨਾਮ ਗੁਸਤਾਖ

ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ

ਹੱਥ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਸ ਰੱਖ,
ਇੰਝ ਕੰਮ ਕਾਰ ਚਲਦੇ ਨਾ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੁਰਖਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਮਿਹਨਤਾਂ,
ਪੈੜ ਵਿੱਚ ਪੈੜ ਰੱਖ ਬਣਨਾ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵੀ ਹੱਥੀਂ ਹੱਲ ਵਾਹਿਆ,
ਡਰਦੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਚ ਮੰਨਦੇ ਸ਼ਰਮ ਕਿਉਂ,
ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਜਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਹੱਥੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੁੰਮਦੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ,
ਬਿਨਾਂ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਨਾ ਚੱਲਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਵੇਖੋ ਇਤਿਹਾਸ ਫੌਲ ਰੱਖ ਦੂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ,
ਨਿੱਕੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਵੱਡੇ ਕੰਮਕਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਾ ਬੈਠ ਜਵਾਨਾ ਖੜਾ ਹੋ ਅੱਜ ਦੇ,
ਬੁਲੰਦ ਹੌਸਲੇ ਹੀ ਕੱਲ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਕੁੱਝ ਨੀ ਹੋਣਾ ਕੁੱਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ,
ਇਹ ਤਾਂ ਬੰਦਿਆ ਬਹਾਨੇ ਸਭ ਬੇਕਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਇੱਕ ਜੁੱਟਾ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ,
ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕੀਤੇ ਨਾ ਮੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਨਾ ਨੀਤ 'ਚ ਖੋਟ ਰੱਖ ਸਮੁੰਦਰ ਸੋਚ,
ਵਿਸ਼ੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਨਾ ਮੁੱਕਦੇ ਅਲਫਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੌਰ ਨਾਲ ਲੋਕੀ ਬਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ,
ਹਰ ਗੱਲ ਦੇ ਨਾ ਕੋਈ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਹੱਥੀਂ ਪਏ ਛਾਲੇ ਚੁੰਮਦੇ ਬਾਰ ਬਾਰ,
ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਜੋ ਕਰਦੇ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦੇ।

ਜੋ ਕਿਰਤ ਕਰੇ, ਨਾਮ ਜਪੇ, ਵੰਡ ਛੱਕੇ,
ਉਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਵਫਾਦਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਰੰਗ ਲਿਆਉਂਦੀ ਏ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ,
ਨਿੱਕੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨੇ ਸਭ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਕੁਲਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ

ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਕਤਾਂ ਪੈਣ ਪੂਰੀਆਂ,
ਕਰ ਮਿਹਨਤਾਂ ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਚੱਲੇ,
ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਪਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋਵਣ,
ਕਿਹੜੇ ਜਿਗਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਰਨ ਮਿਹਨਤਾਂ,
ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਹਨਤਾਂ ਵੀ ਨਾ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵਣ,
ਉਹਨਾਂ ਖੁਆਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਤੁਹਾਡਾ,
ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋਵਣ।

ਨਾਲ ਬਹਾਰਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਵਰਗ ਜਾਪੇ,
ਹੁਣ ਉੱਥੇ ਲੋਕੀਂ ਨਿਰਾ ਨਰਕ ਢੋਵਣ,
ਜਿੱਥੇ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਵੀ ਮੁਹਾਲ ਜਾਪੇ,
ਕਿਵੇਂ ਖੁੱਲੀਆਂ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ,
ਜਿੱਥੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਤੇ ਵੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੋਵਣ,
ਉਹਨਾਂ ਖੁਆਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਤੁਹਾਡਾ,
ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋਵਣ।

ਘਰਾਂ 'ਚ ਬੰਦੀ ਰੋਜ਼ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਦੇ ਨੇ,
ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੀ ਬਣੀ ਮੁਸੀਬਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ,
ਨਿਸ਼ਾਨ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਛੱਲ ਦੇ ਨੇ,
ਉੱਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਏ ਅਜਾਦ,
ਪਰ ਉਹ ਹੋ ਅਜਾਦ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਹੋਵਣ,
ਉਹਨਾਂ ਖੁਆਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਤੁਹਾਡਾ,
ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋਵਣ।

ਉਹ ਰੋਜ਼ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ,
 ਕੋਝੀ ਸਿਆਸਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ,
 ਅੱਖਿਂ ਵੇਖ ਬੇਪੱਤੀ ਕੌੜੇ ਘੁੱਟ ਪੀਂਦੇ ਨੇ,
 ਉਹ ਖੜ੍ਹਨ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਲਈ ਜੇ,
 ਕਿਉਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬੂਹੇ ਛੋਵਣ,
 ਉਹਨਾਂ ਖੁਆਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਤੁਹਾਡਾ,
 ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋਵਣ।

ਨਾ ਖਾਣ ਦਾ ਨਾ ਸੌਣ ਦਾ ਫਿਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ,
 ਜਾਨ ਤਲੀ ਰੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਛੋਵਣ,
 ਜਿਉਣ ਮਰਨ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ,
 ਫਿਰ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਲਾਉਣ ਗੁਹਾਰਾਂ,
 ਸਰਕਾਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕਰ ਬਦਨਾਮ ਰੋਵਣ,
 ਉਹਨਾਂ ਖੁਆਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਤੁਹਾਡਾ,
 ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋਵਣ।

ਖਸ

ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਲਸਾ

ਕੋਈ ਆਖੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਸਾਂ ਦਾ ਏ,
ਕੋਈ ਆਖੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਸਾਂ ਦਾ ਏ,
ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਡੁੱਲਿਆ ਨਸਾਂ ਦਾ ਏ,
ਸਿਆਸੀ ਰੌਲੇ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਨੇ,
ਲਹੂ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਕਿਉਂ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਕੀਤੇ,
ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੁੱਟੀ ਦੁਨੀਆ,
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ।

ਇੱਕ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਨੇ,
ਕਿਉਂ ਤੀਜਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰਿਆ,
ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ ਵੀ ਮੁੜਕੇ,
ਦੱਸ ਕਿਉਂ ਆਬਾਦ ਕਰਿਆ,
ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਵੱਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ,
ਕਿਉਂ ਜੁਲਮ ਐ ਖਾ-ਮ-ਖਾਹ ਕੀਤੇ,
ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੁੱਟੀ ਦੁਨੀਆ,
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ।

ਸੀਨਾ ਪਸੀਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਮਸਲੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ,
ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਅਸਲੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ,
ਰਲੀ ਮਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀ,
ਆਵਾਜ਼ ਨੀ ਸੁਣਦੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ,
ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ,

ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਵਾਰ ਕਿਉਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕੀਤੇ,
ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੁੱਟੀ ਦੁਨੀਆ,
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ।

ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੇ ਜਿੱਤਣਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੱਥ ਆ,
ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹੱਕ ਆ,
ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਉਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਰ ਰੱਖਦੇ,
ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਤਾਂ ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੇ,
ਕਿੰਨੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੇ,
ਨੌਜਵਾਨ ਯੋਧੇ ਖੁਦ ਤੇ ਫਨਾਹ ਕੀਤੇ,
ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੁੱਟੀ ਦੁਨੀਆ,
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ।

ਕੁਦਰਤ

ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ

ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਏਨੇ ਦਰਦ ਦਿੱਤੇ,
ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਜੀ।

ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਉਹ ਜਖਮ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਿੱਤੇ,
ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੇ ਛੌਜੀ ਹੋਏ ਕੁਰਬਾਨ ਜੀ।

ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਹੋਣ,
ਇਹ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਤੀਕ ਜੀ।

ਪਰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲੜਾਈ ਪਾਉਣਾ,
ਇਹ ਪਿਆਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅੱਗ ਦੀ ਸ਼ੀਖ ਜੀ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਕੀਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿ,
ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਨਾ ਰਹੀ ਜੀ।

ਹਰ ਪਾਸੇ ਹੈ ਦੌਰ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ,
ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਸ਼ੀਤਲ ਦੀ ਨਾ ਵਹੀ ਜੀ।

ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਦਰਦ ਦੇਣ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ,
ਮੰਗਣਾ ਤੇ ਮੰਗੋ ਔਕਾਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀ।

ਸਿੱਖੇ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਮੰਗ ਰਹੇ ਨੇ,
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਧਰਨਿਆਂ ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਜੀ।

ਅੱਛੇ ਦਿਨ, ਬੁਰੇ ਦਿਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ,
ਸਭ ਛੱਡ ਦਿਉ ਉਸ ਡਾਢੇ ਰੱਬ ਤੇ ਜੀ।

ਫਾਲਤੂ ਲੜਾਈ ਨਾਲੋਂ ਰਹੀਏ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ,
ਬਸ ਇਹੀ ਆਸਾਂ ਰੱਖੋ ਸਭ ਤੇ ਜੀ।

ਬਿਨ ਮਤਲਬ ਤੋਂ ਹਬਿਆਰ ਅਸੀਂ ਚੁੱਕ ਲਈਏ,
ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੱਕ ਪਾਉਣ ਦਾ ਜੀ।

ਕਿਉਂ ਹਰ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਈਏ,
ਹੋਰ ਰਾਹ ਲੱਭੋ ਹੱਕ ਜਤਾਉਣ ਦਾ ਜੀ।

ਫਜ਼ੂਲੀ ਮੰਗਾਂ, ਫਜ਼ੂਲੀ ਲੜਾਈਆਂ ਨੇ,
ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਾਰ ਪੈਦਾ ਅੱਤਵਾਦ ਕੀਤੇ ਜੀ।

ਨਜ਼ਾਇਜ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੇਕਾਂ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ,
ਭਵਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਜੀ।

ਕੌਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ

ਉਂਗੇ ਤਾਂ ਫਸਲ ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਖੂਨ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਰੋਲਦਾ,
ਇੱਕ ਮਿਲੇ ਮੁੱਲ ਨਾ ਸਹੀ ਇੱਕ ਕੰਡਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਤੋਲਦਾ,
ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ?
ਗਲਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਰਸਾਉਣਾ,
ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ?

ਮੰਗੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੋਈ ਦਿੰਦੇ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਜਲਾ ਬਈ,
ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਕੌਣ ਸਹੀ ਸਲਾਹ ਬਈ,
ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ?
ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੁੱਟਦੀ ਇੱਜਤ ਬਚਾਉਣਾ,
ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ?

ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸੁਣਨ ਨਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਿਕੰਮੀਆਂ ਨੇ,
ਸੁੱਕਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀਆਂ ਜੋ ਜੜ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਜੰਮੀਆਂ ਨੇ,
ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ?
ਹਾਕਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਧਰਨਾ ਲਗਾਉਣਾ,
ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ?

ਕੌਮ ਲਈ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ,
ਅੱਗ ਅੰਦਰ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਲੈਕੇ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਸੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ,
ਕੌਣ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਾਬੀ ਅਖਵਾਉਣਾ,
ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ ?

ਅੰਕੂ ਪਾਤੜਾਂ

ਜਾਇੜ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ

ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ,
ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਤਾਲਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੈਰ,
ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੜਨਾ,
ਜਾਇੜ ਗੱਲ ਹੈ,
ਬਲਦੇ ਅੰਗਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਪੈਰ,
ਕੋਸੇ ਸੇਕ ਦੀ ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹਨਾ,
ਹੀ ਮਾਤਰ ਹੱਲ ਹੈ,
ਪਰ!

ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਹ ਨੂੰ ਤੂਛਾਨ ਦੀ ਭੇਟੇ ਚਾੜਨਾ,
ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਤਬਾਹੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ,
ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣ ਬੇ-ਦੌਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ,
ਜਾਇੜ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਨਿਆਂ ਪਾਉਣ ਦਾ।

ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ,
ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਡਾਢੇ ਨੇ,
ਪਰ ਹਬਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਮਲੁਮ ਲਾਉਣਾ,
ਜਾਇੜ ਗੱਲ ਨਹੀਂ,
ਉਹ ਬੇਗਾਨੇ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਨੇ,
ਇੰਝ ਲਹੂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਾਉਣਾ,
ਹੀ ਮਾਤਰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ,
ਪਰ!
ਰੋਝਿਆਂ ਤੇ ਪੱਬ ਧਰ ਧਰਮੀ ਅਖਵਾਉਣਾ,
ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਸ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਦਾ,

ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣ ਬੇ-ਦੋਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ,
ਜਾਇਜ਼ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਨਿਆਂ ਪਾਉਣ ਦਾ।

ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ,
ਮਸਕੀਨ ਹਵਾਵਾਂ ਜਦ ਥੰਮਦੀਆਂ ਨੇ,
ਓਦੋਂ ਭਾਬੜ ਅੱਗ ਦੇ ਮਚਾਉਣੇ,
ਜਾਇਜ਼ ਗੱਲ ਹੈ,
ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਵਣ ਸਦਰਾਂ ਕੰਬਦੀਆਂ ਨੇ,
ਓਦੋਂ ਕੰਬਲ ਜੰਗ ਦੇ ਸਿੰਜਾਉਣੇ,
ਹੀ ਮਾਤਰ ਹੱਲ ਹੈ,
ਪਰ!
ਵੱਸਦੇ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨਾ,
ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਹਮਲੇ ਕਰਾਉਣ ਦਾ,
ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣ ਬੇ-ਦੋਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ,
ਜਾਇਜ਼ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਨਿਆਂ ਪਾਉਣ ਦਾ।

ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ,
ਜੁਲਮਾਂ ਦੀ ਹਾਹਾਕਾਰ ਹੈ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ,
ਪਰ ਅਹਿੰਸਾ ਛੱਡ ਹਿੰਸਾ ਪਾਲਣਾ,
ਜਾਇਜ਼ ਗੱਲ ਨਹੀਂ,
ਇੱਕ ਦਾ ਕਸੂਰ ਦੂਜੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਕੇ,
ਮੇਵੇ ਮਿਸ਼ਰੀਆਂ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਾਉਣਾ,
ਹੀ ਮਾਤਰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ,
ਪਰ!
ਉੱਜਲੀ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਭਟਕਾ ਕੇ,
ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ ਉਗਰਾਉਣ ਦਾ,
ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣ ਬੇ-ਦੋਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ,
ਜਾਇਜ਼ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਨਿਆਂ ਪਾਉਣ ਦਾ।

ਅਕਸ਼ ਕੌਰ ਪੁਰੇਵਾਲ

ਮੋਹਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ,
ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਖਾਤਰ,
ਡਾਇਰ ਦੇ ਮਾਰੀ ਗੋਲੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੀ,
ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਖਾਤਰ,
ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੰਮ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲਾਤੀ,
ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਇਹ ਫੱਬਦੀਆਂ ਨੇ,
ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਵਣ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਮੌਰਚਿਆਂ ਦੇ,
ਮੋਹਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ।

47 ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕਾਰਨ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ,
ਤਾਂ ਹੀ ਭੁੰਨ ਤਾਂ ਸੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੈੰਡਸੇ ਨੇ,
ਜਰਨਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਿਆਂ ਨੇ,
ਤੁਸੀਂ ਚਾੜ੍ਹ ਤਖ਼ਤੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਤੇ,
ਜੋ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਡੰਗਦੀਆਂ ਨੇ,
ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਵਣ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਮੌਰਚਿਆਂ ਦੇ,
ਮੋਹਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ।

ਕਿਉਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਿਆਂ ਨੇ,
ਕਿਉਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਜਿਹੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕੈਦ ਨੇ,
ਗੱਡੀ ਚਾੜ੍ਹੇ ਪਾਪੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦਿਆਂ ਨੇ,
ਨਾ ਪੀੜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਨ ਦਵਾਈਆਂ,

ਜੇ 84 ਕਤਲੇਆਮ ਯਾਦ ਕਰ ਜਗਦੀਆਂ ਨੇ,
ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਵਣ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਮੇਰਚਿਆਂ ਦੇ,
ਮੋਹਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ।

ਜਿਹੜਾ ਭਰਦਾ ਢਿੱਡ ਕੁੱਲ ਜਹਾਨ ਦਾ,
ਹੁਣ ਉਸ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਏ ਨੇ,
ਜੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਧਰਨੇ ਤੇ ਬੈਠਦੇ,
ਤਾਂ ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ,
ਹਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਹਾਰ ਮੰਨਦੇ,
ਭਾਵੇਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਵਗਦੀਆਂ ਨੇ,
ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਵਣ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਮੇਰਚਿਆਂ ਦੇ,
ਮੋਹਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ।

ਹਰਮਨ ਸਿੱਧੂ

ਆੜ ਜਹਾਦ ਦੀ

ਏਥੇ ਮੇਰੀ-ਮੇਰੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸਭ,
ਨਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਰਦੇ ਨੇ ਸਭ,
ਇਹ ਮਾਰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਜੀ,
ਨਾ ਮਰਨ ਮਰਾਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਨੇ ਸਭ,
ਇੱਥੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਿਆਂ ਨਾਂਵਾਂ ਤੇ,
ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟਦੇ ਨੇ,
ਲੋਕ ਲੈ ਕੇ ਆੜ ਜਹਾਦ ਦੀ ਜੀ,
ਜਾਂ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਲੁੱਟਦੇ ਨੇ।

ਏਥੇ ਭਾਈ-ਭਾਈ 'ਚ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ,
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਇਤਥਾਰ ਨਹੀਂ,
ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕ ਹਥਿਆਰ ਲੈਂਦੇ,
ਕੋਈ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਪੈਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ,
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠਾਂ,
ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ,
ਲੋਕ ਲੈ ਕੇ ਆੜ ਜਹਾਦ ਦੀ ਜੀ,
ਜਾਂ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਲੁੱਟਦੇ ਨੇ।

ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਸਾਰੀ,
ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਫਿਰਦੀ ਮਾਰੀ-ਮਾਰੀ,
ਇੱਥੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਧੰਦਾ,
ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਉਡੀਕਣ ਵਾਰੀ,
ਇੱਥੇ ਹਾਲ ਬੇ-ਹਾਲ ਹੈ ਹੋਇਆ,

ਕਰਕੇ ਠੱਗੀਆਂ ਫਿਰਦੇ ਲੁਕਦੇ ਨੇ,
ਲੋਕ ਲੈ ਕੇ ਆੜ ਜਹਾਦ ਦੀ ਜੀ,
ਜਾਂ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਲੁੱਟਦੇ ਨੇ।

ਏਥੇ ਬੰਦਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰੀਂ ਆਉਂਦਾ,
ਹਰ ਕੋਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੱਬ ਮਨਵਾਉਂਦਾ,
ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇਣ ਪਰਮਾਂ ਨੂੰ,
ਜੋ ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਮੌਢੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ,
ਕਈ ਫਿਰਦੇ ਬਣੇ ਕਸਾਈ ਇੱਥੇ,
ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਵੀ ਨਾ ਝੁੱਕਦੇ ਨੇ,
ਲੋਕ ਲੈ ਕੇ ਆੜ ਜਹਾਦ ਦੀ ਜੀ,
ਜਾਂ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਲੁੱਟਦੇ ਨੇ।

ਸੰਦੀਪ ਰਾਣੀ ਕਾਤਰੋਂ

ਭਾਈ ਭਾਈ

ਏ ਦੁਨੀਆ ਮਤਲਬਖੋਰਾਂ ਦੀ,
ਬਸ ਪੈਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਝੁਕਦੀ ਏ,
ਮੌਢਾ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਦਾ,
ਤਕਿਆਂ ਦੇ ਮੌਢੇ ਘੁੱਟਦੀ ਏ,
ਜੇ ਜੁਹਫ ਨੂੰ ਜੀ ਮਦਦ ਮਿਲੇ,
ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਉੱਚਾ ਨਾਂਅ ਹੋਵੇ,
ਮੁੱਦਾ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ,
ਭਾਈ ਭਾਈ ਦੀ ਜੇਕਰ ਬਾਂਹ ਹੋਵੇ।

ਵੱਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਏਥੇ,
ਨੀਤੀ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਏ,
ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ,
ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਥ ਪਾਈ ਏ,
ਜੇ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਧਰਮ ਲੋਕ ਮੰਨ ਲੈਣ,
ਕੋਈ ਸੜਕ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਾ ਸੋਵੇ,
ਮੁੱਦਾ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ,
ਭਾਈ ਭਾਈ ਦੀ ਜੇਕਰ ਬਾਂਹ ਹੋਵੇ।

ਖੁਦ ਨੁਮਾ ਜੇ ਲੋਕ ਨੇ ਏਥੇ,
ਤੇ ਦੌੜ ਦੌਲਤ ਦੀ ਲੱਗੀ ਏ,
ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ,
ਕਿਉਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਠੱਗੀ ਏ,
ਏਹ ਸਰੀਰ ਇਹੀ ਸਾਡੀ ਸੰਪਤੀ ਏ,

ਜੇ ਕੋਲ ਸੁੱਖ ਚੈਨ ਤੇ ਸਾਹ ਹੋਵੇ,
ਮੁੱਦਾ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ,
ਭਾਈ ਭਾਈ ਦੀ ਜੇਕਰ ਬਾਂਹ ਹੋਵੇ।

ਕੱਚੇ ਨੇ ਦਬਿਸਤਾਨ ਏਥੇ,
ਤੇ ਪੱਕੇ ਪਏ ਨੇ ਸਮਸ਼ਾਨ,
ਕਿਸੇ ਹਬੀਬ ਦਾ ਦਸਤਰੀਰ ਨਹੀਂ,
ਅਜ਼ਮਤ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਦਾਨ,
ਪੈਸੇ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਜੋ,
ਸਾਫ਼ ਹਰ ਇਕ ਖਲਕ ਦਾ ਰਾਹ ਹੋਵੇ,
ਮੁੱਦਾ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ,
ਭਾਈ ਭਾਈ ਦੀ ਜੇਕਰ ਬਾਂਹ ਹੋਵੇ।

ਪਰਮੀਤ ਸੌਮਲ

ਗਲਤ ਰਾਹ ਫੜ ਲਏ,

ਰੀਤ ਸੰਰੀਤ ਸੱਭੇ ਕਲਾ ਕਿਰਤਾਂ,
ਹੁੰਦੀਆਂ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਨੇ ਜੀ,
ਪਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਗਾਇਕ ਕਰਦੇ
ਅੱਜ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਹੀ ਘਾਣ ਨੇ ਜੀ,
ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਫਿਰੇ ਹੱਥੀਂ ਹਬਿਆਰ ਚੱਕੀ,
ਰਹੀ ਪੱਤ ਨਾ ਸਾਡੇ ਸਲੀਕਿਆਂ 'ਚ,
ਜਦ ਸੇਧਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਗਲਤ ਰਾਹ ਫੜ ਲਏ,
ਦੱਸੋ ਕਿਉਂ ਪਾੜ ਨਾ ਪਵੇ ਸ਼ਰੀਕਿਆਂ 'ਚ?

ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਰਾਹੇ,
ਕੋਈ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਪੁਰਖ ਰਿਹਾ ਜੰਮਦਾ ਏ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਗੰਦੇ ਗਾਣਿਆਂ ਕਰਕੇ,
ਹਰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਚੰਮ ਦਾ ਏ,
ਇਹਨਾਂ ਹਵਸੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ,
ਬੋਲੇ ਬੁਲਬੁਲ ਨਾ ਕੋਈ ਬਰੀਚਿਆਂ 'ਚ,
ਜਦ ਸੇਧਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਗਲਤ ਰਾਹ ਫੜ ਲਏ,
ਕਾਹਤੋਂ ਪਾੜ ਨਾ ਪਵੇ ਸ਼ਰੀਕਿਆਂ 'ਚ?

ਲੋਕ ਰਾਜ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ,
ਅੱਜ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਉਹ ਜਾਪਦਾ ਈ ,
ਆਗੂ ਸੱਤਾ ਦੀ ਲੈ ਕੇ ਆੜ ਹੁਣ,
ਮਨਮਰਜੀਆਂ ਜਨਤਾ ਤੇ ਬਾਪਦਾ ਈ ,
ਇਹਨਾਂ ਢੋਂਗੀਆਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹੁਣ ਸੱਚ ਜਾਪਣ,

ਰਿਹਾ ਤਰਕ ਨਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਚ,
ਜਦ ਸੇਧਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਗਲਤ ਰਾਹ ਫੜ ਲਏ,
ਕਿਵੇਂ ਪਾੜ ਨਾ ਪਵੇ ਸ਼ਰੀਕਿਆਂ 'ਚ?

ਇਹ ਚੌਰ ਠੱਗ ਤੇ ਮਤਲਬਖੋਰ ਲੋਕੀਂ,
ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਐਵੀਂ ਵਿਚਾਰਦੇ ਨੇ,
ਖਾਰੇ ਨਮਕ ਨੂੰ ਸਾਗਰ ਦੇ ਤੱਟ 'ਤੇ
ਚੁੰਨੀ ਮਖਮਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਝਾੜਦੇ ਨੇ,
ਪੈਸਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਈਮਾਨ ਛੋਟਾ ਹੋਇਆ,
ਖੁਦਾ ਰਿਹਾ ਨਾ ਹੁਣ ਰਫੀਕਿਆਂ 'ਚ,
ਜਦ ਸੇਧਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਗਲਤ ਰਾਹ ਫੜ ਲਏ,
ਕਿਉਂ ਪਾੜ ਨਾ ਪਵੇ ਸ਼ਰੀਕਿਆਂ 'ਚ?

ਗੁਲਾਫਸਾ ਬੇਗਮ

ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀਏ

ਜਿੱਥੇ ਬੰਦਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਸੂਰ ਪੁੱਛਦੇ,
ਜੱਟ ਉਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬਿਲੋਂਗ ਕਰਦਾ,
ਜੱਟ ਦੀ ਮਿਹਨਤੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਛੱਡ,
ਕਿਉਂ ਭੜਕਾਉ ਸਤਗਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਦੇ ਨੇ,
ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਰਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ,
ਕਿਉਂ ਪੈਸੇ ਪਿੱਛੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਕਦੇ ਨੇ,
ਮਿਹਨਤ ਛੱਡ ਜੋ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪਾਉਂਦੇ,
ਮੈਂ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲਾਇਕਾਂ ਨੂੰ,
ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀਏ,
ਕਿਉਂ ਸੁਣਦੇ ਨਾ ਸਰਤਾਜ, ਗੁਰਦਾਸ,
ਹਰਭਜਨ ਜਿਹੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ।

ਓਏ ਦੁਨੀਆ ਦਾਰੀ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰੀ ਸੂਟੇ ਦੇ,
ਨਾਲ ਪਾ ਲੋ ਯਾਰੀ ਸੂਟਾ ਯਾਰੋ ਚੱਕੇ ਬਿਮਾਰੀ,
ਜਿੰਦਗੀ ਜੱਟ ਦੀ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ,
ਸ਼ਰਾਬ, ਅਫੀਮ, ਸਮੈਕਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੀਤਾਂ ਵਿੱਚ,
ਸ਼ਾਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿਤਾਬ ਦਵਾਇਆ ਹੋਇਆ,
ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਰੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ,
ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਰੋਲ ਆਪੇ,
ਇਹ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਉਕਸਾਵਾ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਸਮੈਕਾਂ ਨੂੰ ,
ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀਏ,
ਕਿਉਂ ਸੁਣਦੇ ਨਾ ਸਰਤਾਜ, ਗੁਰਦਾਸ,
ਹਰਭਜਨ ਜਿਹੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਾ ਸੁਣ ਰਹੀਆਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਰਕਾਰਾਂ,
 ਕਰ ਰਹੀ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਵਾਂਗ ਮੱਕਾਰਾਂ,
 ਸਾਜਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬਣਦਾ,
 ਸਭ ਮਾੜੇ ਗਾਇਕ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਥੱਲੇ ਸਰਕਾਰਾਂ,
 ਲੱਚਰ ਲਿਖ-ਲਿਖ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਮਾਈ ਮੌਟੀ,
 ਨਹੀਂਉਂ ਸ਼ਰਮ ਕਰਦੇ ਭਾਂਵੇ ਭੈਣ ਹੋਵੇ ਵੱਡੀ-ਛੋਟੀ,
 ਕਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲਦੀ,
 ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਇਕਾਂ ਨੂੰ,
 ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀਏ,
 ਕਿਉਂ ਸੁਣਦੇ ਨਾ ਸਰਤਾਜ, ਗੁਰਦਾਸ,
 ਹਰਭਜਨ ਜਿਹੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ।

ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਪੜ੍ਹ ਸੰਤ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ,
 ਜੋ ਚੁੱਕਦੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਆਸ ਨੂੰ,
 ਇਨਕਲਾਬ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂਉਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ,
 ਜਾਣਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਨਿਨ ਜਿਹੇ ਖਾਸ ਨੂੰ,
 ਮੈਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਏਨਾ ਹੀ ਉਦੇਸ਼,
 ਨਾ ਲਿਖ ਨਾ ਸੁਣ ਲੱਚਰ, ਬੁਣੀਏ ਚੰਗਾ ਉਪਦੇਸ਼,
 ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ ਹੱਕ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਪਿਆਰ,
 ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ,
 ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀਏ,
 ਕਿਉਂ ਸੁਣਦੇ ਨਾ ਸਰਤਾਜ, ਗੁਰਦਾਸ,
 ਹਰਭਜਨ ਜਿਹੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ।

ਪਰਮਿੰਦਰ

ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲੇ

ਫੋਨਾਂ ਤੇ ਨੇ ਲੜਦੇ ਤੇ ਫੋਨਾਂ ਤੇ ਹੀ ਬੋਲ ਪੈਂਦੇ,
ਲੋਕੀਂ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ,
ਛੇਕ ਆਈ-ਡੀ ਆਲਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਚੱਲਦਾ,
ਬੜਾ ਸੌਖਾ ਇੱਥੇ ਦੇਣਾ ਧੋਖਾ,
ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਤੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੰਡੇ,
ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸੂਚੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਲਾਉਕਾਂ,
ਵਧਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲੇ,
ਵਕਤ ਰਿਹਾ ਨਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ।

ਨਾ ਬੇਬੇ ਉੱਠਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਬੱਚੇ ਉੱਠਦੇ,
ਅਲਾਰਮ ਲਾ ਕੇ ਸਾਉਂਦੇ ਨੇ ਇਹ ਵਿੱਚ ਕਲਾਉਕਾਂ,
ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦੇ,
ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਸ 'ਚ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਮੌਕਾ,
ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਯਾਰੋ,
ਬੇ-ਫਾਲਤੂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੋਕਾਂ,
ਵਧਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲੇ,
ਵਕਤ ਰਿਹਾ ਨਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ।

ਟੱਬਰ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਇਨਸਟਾ ਤੇ ਲੰਘੇ,
ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਕੰਮ ਲੱਗੇ ਸੌਖਾ,
ਘਰੇ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸਦੇ ਰੋਟੀ ਵੀ ਪੱਕਦੀ,
ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਲੈ ਦੂ ਤੇਰੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਕੋਕਾ,
ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਲਈ ਰਹਿ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਹਨੇ,

ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੀ ਫਾਲਤੂ ਨੇ ਨੈਕਾਂ-ਝੋਕਾਂ,
ਵਧਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲੇ,
ਵਕਤ ਰਿਹਾ ਨਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ।

ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਿਨ ਲੰਘਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ,
ਬਾਹਰੋਂ ਗਿਆਨ ਭਰਪੂਰ ਲੱਗੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੈ ਫੋਕਾ,
ਉੱਠਕੇ ਤੁਰਨੇ ਦੀ ਨਾ ਹਿੰਮਤ ਜੀ ਰਹਿ ਗਈ,
ਜਿੰਦਗੀ ਏਦਾਂ ਚੱਲਦੀ ਜਿਵੇਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਚੋਂਕਾ,
ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਪਾਉਂਦੇ ਅਸੀਂ ਫੈਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ,
ਅੰਦਰ ਰਾਵਣ ਵਰਗੇ ਪਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਇਹ ਲੋਕਾਂ,
ਵਧਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲੇ,
ਵਕਤ ਰਿਹਾ ਨਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ,
ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਨੀ ਚੌਖਾ,
ਵਾਅਦੇ ਕਰਦੇ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦੇ,
ਪਰ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਖਾਲੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹਉਕਾ,
ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਣਾਵਟੀ ਲਿਬਾਸ ਨੇ ਪਾਏ,
ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੱਸਣੀ ਕੰਮ ਹੈ ਐਥਾ,
ਵਧਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲੇ,
ਵਕਤ ਰਿਹਾ ਨਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ।

ਗੁਪਿੰਦਰ ਸੋਢੀ

ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ

ਆਦਿ ਮਾਨਵ ਖਾਂਦਾ ਸੀ ਕੱਚਾ ਮਾਸ,
ਅੱਗ ਦੀ ਜਦੋਂ ਹੋਈ ਨਾ ਸੀ ਤਲਾਸ਼,
ਤੁਰਦੇ ਸੀ ਪੈਂਡੇ ਅੱਜ ਆ ਗਈ ਕਾਰ,
ਸੜਕ ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਕਿਉਂ ਥੱਲੇ ਗਏ ਨੇ ਮਾਰ,
ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਗਲਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ,
ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਨਾ ਚਾਲ ਕਰੀਏ,
ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਗ ਪਲਟਦੇ ਨੇ,
ਵੱਸ ਆਪਣੇ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ।

ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਮੱਠੀ ਸੀ ਰਫਤਾਰ,
ਝੱਟ ਹੀ ਫੌਨ ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੁਣ ਸਾਰ,
ਵੀਡੀਓ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੇਖਦੇ ਆ,
ਦੂਰ ਬੈਠਿਆ ਦਾ ਅਸੀਂ ਭੇਸ ਦੇਖਦੇ ਆ,
ਖੇਜਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ,
ਲੈ ਕੇ ਗਿਆਨ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਮਾਲ ਕਰੀਏ,
ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਗ ਪਲਟਦੇ ਨੇ,
ਵੱਸ ਆਪਣੇ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ।

ਫੇਸਬੁੱਕ ਹੈ ਵਾਂਗਰਾਂ ਇੱਕ ਆਖਬਾਰ,
ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੀ ਏ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਵਿਚਕਾਰ,
ਇੰਸਟਾ ਤੇ ਲਾਈਵ ਅਦਾਕਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ,
ਲੰਘਦੇ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਵੀ ਘਰਦੇ,
ਗੂਗਲ ਤੇ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ,

ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਸਵਾਲ ਕਰੀਏ,
ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਗ ਪਲਟਦੇ ਨੇ,
ਵੱਸ ਆਪਣੇ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ।

ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋਅ ਉਡਾਏ ਨਾ ਸੀ ਹਨੇਰ,
ਬਲਬ ਆਏ ਤੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਥੰਮੇ ਸਵੇਰ,
ਹਕੀਮ ਨਬਜ਼ ਫੜਕੇ ਰੋਗ ਸੀ ਲੱਭਦੇ,
ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ,
ਰੇਲਾਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੋਈ ਸਭ ਨੂੰ,
ਸਾਂਭ ਕਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਰੀਏ,
ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਗ ਪਲਟਦੇ ਨੇ,
ਵੱਸ ਆਪਣੇ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ।

ਗੁਰਸ਼ਰੀਹ

ਫਾਇਦਾ ਘੱਟ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ

ਭੜਕਣ-ਭੜਕਾਉਣਾ ਹੁਣ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ,
ਜਦੋਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਰਫਤਾਰ 'ਚ ਹੋ ਗਿਆ,
ਗੁੰਝਲਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰੱਚ ਗਿਆ,
ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਗਿਆ,
ਕਹਿਣਾ ਟਾਲਣ ਬੱਚੇ ਹੁਣ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ,
ਇਹ ਸੱਚ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌੜੇ ਕਰਾਰ ਹੋ ਗਏ,
ਫਾਇਦਾ ਘੱਟ ਤੇ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ,
ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਿਆਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ਬੀਹ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੈ,
ਮਾਪੇ ਤਾਂ ਖੁਦ ਭੰਬਲਭੂਸੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ,
ਅਣਦੇਖਾ ਕਰ ਬੁਰੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਬਣਾ ਲਏ,
ਬੱਚੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਨਾ ਤਾਮਿਲ ਹੈ,
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਆਪ ਹੀ ਕਰਾ ਕੇ,
ਪੁੱਠੀ ਹੱਲਾਫ਼ੇਰੀ ਨਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਏ,
ਫਾਇਦਾ ਘੱਟ ਤੇ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ,
ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਿਆਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ।

ਅਖਾਣਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਦੇ ਜ਼ਹਿਨ 'ਚ ਆਏ,
ਅੱਜ ਕੋਕੋ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੋਕੋ ਕਹਿਲਾਏ,
ਮੋਬਾਇਲ, ਲੈਪਟੋਪ ਆਦਿ ਗੇਮਾਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ,
ਨਿੱਕੀ ਮੱਤ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲੱਤ ਬਣਾਏ,
ਇੱਜਤ, ਲਿਆਕਤ ਸਿਖਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਮਾਪੇ,

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਕਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੋ ਗਏ,
ਛਾਇਦਾ ਘੱਟ ਤੇ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ,
ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਿਆਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ।

ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਬਣ ਗਈ,
ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰਤੀ,
ਬੇ-ਫਜ਼ੂਲ ਦਾ ਲਾਡ ਅੱਜ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ,
ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਧਰਮਾਂ 'ਚ ਕੜਵਾਹਟ ਭਰਤੀ,
ਮਰ ਗਈ ਜ਼ਮੀਰ, ਇਹ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਹੈ ਕਾਹਦੀ,
ਹੁਣ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਮਾਹਿਰ ਹੋ ਗਏ,
ਛਾਇਦਾ ਘੱਟ ਤੇ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ,
ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਿਆਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ।

ਰੀਤ ਸੰਧੁ

ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾ

ਅਸੀਂ ਬਦਲ ਲਿਆ ਏ ਖੁਦ ਨੂੰ,
ਬਦਲ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਲਏ,
ਭੁਲਾ ਛੱਡਿਆ ਵਿਰਸਾ ਆਪਣਾ,
ਅੱਜ ਪੱਲੇ ਬੱਸ ਕੱਖ ਅਖਤਿਆਰ ਲਏ,
ਕਿਉਂ ਭੁੱਲੇ ਅਸੀਂ ਵੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ,
ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੁੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ,
ਅਸੀਂ ਵਿਸਾਰ ਲਿਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲੋਂ,
ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ।

ਕੌਣ ਸੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ,
ਕਿਉਂ ਦੱਸਦੇ ਨਾ ਅਸਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਕੌਣ ਵਾਰ ਗਿਆ ਸੀ ਸਰਬਸ ਆਪਣਾ,
ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਨਾ ਅਕਲ ਦੇ ਕੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੱਥ ਜੀ ਵਿੱਚ ਢੁੱਬੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ,
ਮੱਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਇਹਨਾਂ ਲੱਲ੍ਹ-ਪੰਜੂਆਂ ਦੀਆਂ,
ਅਸੀਂ ਵਿਸਾਰ ਲਿਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲੋਂ
ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ?

ਭਰਾਤ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ,
ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਨਾਅਰਾ ਲਾਇਆ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਇੱਥੇ,
ਬਾ-ਕਮਾਲ ਨੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ,
ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਵੰਡਣੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੇ ਮਿੱਥੇ,
ਚਮਚਾਗਿਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਹੋਇਆ,

ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਕਿੰਨੇ ਮਨ-ਮੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ,
ਅਸੀਂ ਵਿਸਾਰ ਲਿਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲੋਂ,
ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ?

ਕੀ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਏ ਦੀ,
ਕੁੱਲ ਜਹਾਨ ਜਿਸਦਾ ਏ ਨਾਂ ਚੱਲੇ,
ਸਰਦਾਰ ਉਪਮ ਸਰਾਭਾ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂ,
ਲੈ ਮੌਤ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੀ ਠੱਲੇ,
ਖਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕਰ ਗੱਦਾਰੀ ਗਿਆ,
ਜ਼ਰਾ ਦੱਸੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਰੰਗੂਆਂ ਦੀਆਂ,
ਅਸੀਂ ਵਿਸਾਰ ਲਿਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲੋਂ,
ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ?

ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮੇਰਾ,
ਪਾ ਪਾੜ ਜਿਹੜਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੁੜਵਾ ਦਿੱਤਾ,
ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਭ ਭਾਈ ਹੁੰਦੇ ਸੀ,
ਪਾ ਜਾਤ ਦਾ ਫਿਰਕਾ ਇਹਨਾਂ ਲੜਵਾ ਦਿੱਤਾ,
ਅਸੀਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਸੱਪ ਪਾਲੀ ਫਿਰਦੇ ਸੀ,
ਨੀਤਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਡੰਗੂਆਂ ਦੀਆਂ,
ਅਸੀਂ ਵਿਸਾਰ ਲਿਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲੋਂ,
ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ।

ਅਵਜੀਤ ਬਾਵਾ

ਕੀ ਸੱਚ ਮੰਨੀਏ

ਆਖਿਰ ਕਿਹਦੀ ਗਲਤੀ ਏ,
ਕਿਹਦਾ ਕੱਢੀਏ ਦੋਸ਼ ਭਲਾ,
ਕੁਝ ਸੱਚ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਮਿੱਬ ਲਿਆ,
ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਅਮਿੱਟ ਜਿਹਾ,
ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਿੱਟ ਗਿਆ,
ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਅਸੀਂ ਹੋਏ ਹਾਂ,
ਖੋਰੇ ਕਿਹੜੀ ਭਗਤੀ ਨਾਲ,
ਸੱਚੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਝੂਠੇ ਜਾਪੀਏ,
ਕਈ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਲਤ ਛਾਪੇ,
ਕੀ ਸੱਚ ਮੰਨੀਏ ਤੇ ਕੀ ਝੂਠ ਆਖੀਏ।

ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਸੀ,
ਬਸ ਕੀਤੀ ਇੱਕ ਭੁੱਲ ਸੀ ਉਸ,
ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਸਾਲ ਸੜੇ,
ਕਿਸੇ ਕੀਤੀਆਂ ਲੱਖ ਗਲਤੀਆਂ ਤੇ,
ਤਦ ਵੀ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜੇ,
ਜਿਸ ਆਨ ਰੱਖੀ ਉਸਨੂੰ ਹੈਵਾਨ,
ਤੇ ਜਿਸ ਕੀਤਾ ਪਤਨੀ ਦਾ ਤਿਆਗ,
ਉਹਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੱਬ ਤਾਕੀਏ,
ਕਈ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਲਤ ਛਾਪੇ,
ਕੀ ਸੱਚ ਮੰਨੀਏ ਤੇ ਕੀ ਝੂਠ ਆਖੀਏ।

ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਅਸੀਂ,

ਸੱਚ ਤਾਂ ਬੱਸ ਦਰਪਣ ਜਾਪਦਾ,
 ਦੱਸੋ ਕੀ ਪੜੀਏ ਤੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰੀਏ,
 ਕੋਈ ਆਖੇ ਸਿਰ ਕੱਟੇ ਸੀ ਪਰ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ,
 ਪਰ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਧਾਰੀਏ,
 ਜਿਸ ਸਾਰਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ,
 ਕਿਵੇਂ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇਵੂ,
 ਜੋ ਨੇ ਸਭ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਰਾਖੀਏ,
 ਕਈ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਲਤ ਛਾਪੇ,
 ਕਿ ਸੱਚ ਮੰਨੀਏ ਤੇ ਕੀ ਝੂਠ ਆਖਿਏ।

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਜੀਨਾਕਾਰੀ,
 ਢੋਲ, ਗਵਾਰ, ਸੂਦਰ, ਪਸੂ ਅਤੇ ਨਾਰੀ,
 ਇਹ ਸਭ ਤਾੜਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ,
 ਮਨੂੰ ਸਮਰਿਤੀ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਵੀ,
 ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੇ ਭਾਰੀ,
 ਇੱਕ ਗੋਪੀਆਂ ਸੰਗ ਰਾਸ ਲੀਲਾ ਤੇ ਵਡਭਾਰੀ,
 ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਂ ਸੰਗ ਵਿਆਹੀ ਨਾਰੀ ਦੇਖ,
 ਔਰਤ ਦੀ ਇੱਜਤ ਕੌਡੀਆਂ ਭਾਅ ਨਾਪੀਏ,
 ਕਈ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਲਤ ਛਾਪੇ,
 ਕੀ ਸੱਚ ਮੰਨੀਏ ਤੇ ਕੀ ਝੂਠ ਆਖਿਏ।

ਆਜਾਦ ਪਰਿੰਦਾ

ਸੋਚ ਦੇ ਮਿਆਨ

ਜਿੱਥੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ,
ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਝੂਠ ਦੀ ਫੇਰਦੇ ਲੋਕੀਂ ਮਾਲਾ ਹੈ,
ਇੱਥੇ ਝੂਠ ਲਿਖ-ਲਿਖ ਹੋਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਾਂਦੇ,
ਪਰ ਗੱਲ ਸੱਚ ਦਾ ਸੀਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਹੈ,
ਚੋਣ ਕਰੋ ਨਾ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚੋਂ,
ਗੱਲ ਸੋਚ ਦੇ ਮਿਆਨ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹੈ।

ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਰਹੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਨੇ,
ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਕਿਹੜੀ ਰੱਖਦੇ ਆਸ ਨੇ,
ਸੁਤੇ ਹੋਇਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਗ ਬੀਤ ਗਏ,
ਹੁਣ ਲੋੜ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਹੈ,
ਚੋਣ ਕਰੋ ਨਾ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚੋਂ,
ਗੱਲ ਸੋਚ ਦੇ ਮਿਆਨ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਅੰਰਤ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪੂਜਦੇ,
ਜਿੰਦਾ ਜਾਗਦੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਬਿਨਾਂ ਸੂਝ ਦੇ,
ਚਾਹੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਚ ਦਰਜੇ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ,
ਗੱਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਹੈ,
ਚੋਣ ਕਰੋ ਨਾ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚੋਂ,
ਗੱਲ ਸੋਚ ਦੇ ਮਿਆਨ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹੈ।

ਝੂਠਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ ਹੁੰਦੇ ਮਾਫ ਨੇ,
ਸੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨੇ,
ਚਾਹੇ ਝੂਠ ਦੀ ਪਕੜ ਹਜੇ ਭਾਰੀ ਏ,
ਗੱਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਮੂਹਰੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਹੈ,
ਚੋਣ ਕਰੋ ਨਾ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚੋਂ,
ਗੱਲ ਸੋਚ ਦੇ ਮਿਆਨ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹੈ।

ਕਰਨ

ਕੀ ਸਿੱਖੀਏ ਇਤਿਹਾਸ ਕੋਲੋਂ?

ਬਣ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਰਾਜੇ ਕਈ ਕਥਾਵਾਂ ਜੁੜਵਾ ਗਏ,
ਕਰ ਲੜਾਈਆਂ ਖੂਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਵਹਾ ਗਏ।

ਤਿਆਗ ਨੀਤੀਆਂ ਸੁਚੱਜੀਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕ ਤਲਵਾਰ ਦਿਖਾ ਕੇ,
ਆਪਣੇ ਖੜਾਨੇ ਭਰਪੂਰ ਕਰ, ਫਿਰ ਵੀ ਰੱਬ ਕਹਾ ਗਏ।

ਆਪਣੀ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨੂੰ ਮਹਿਫਲਾਂ ਸਜਾਉਂਦੇ,
ਐਰਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਨੂੰ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ।

ਭੈਰੇ ਨਿਕਲੇ ਪੂਰਨ ਤੇ ਰਾਣੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ,
ਪੁੱਤ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰਾਜੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਵਾ ਗਏ।

ਦੌਲਤ, ਜੂਆ, ਸ਼ਗਾਬ ਪਿਆਲੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ,
ਮਾਤਾ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਜੋ ਭਾਰੀਆਂ।

ਕਰ ਯੁੱਧ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਖੜਾਨੇ ਭਰ ਲਏ,
ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਬਨਵਾਸ ਵੀ ਦਵਾ ਗਏ।

ਨਾਲ ਤੁਰ ਬਨਵਾਸ ਤੇ ਪਤਨੀ ਧਰਮ ਨਿਭਾਇਆ,
ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਲਈ ਫਿਰ ਵੀ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਇਆ।

ਵੱਸਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ,
ਆਪਣਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਵਾ ਗਏ।

ਖੜਾਨੇ, ਮਹਿਲ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਪਿਆਸ ਕੋਲੋਂ,
ਇਹੀ ਸਿੱਖਾਂਗੇ ਮਿਲ੍ਹ ਇਹੋ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕੋਲੋਂ।

ਇੱਥੇ ਯੁੱਗਾਂ-ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਖੂਨਾਂ ਨੇ ਖੂਨ ਢੋਲੇ,
ਦੱਸੋ ਕੀ ਸਿੱਖੀਏ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸ ਕੋਲੋਂ।

ਰਜਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਦੁੱਧ 'ਤੇ ਬੁੱਧ

ਐਵੇਂ ਦੁੱਧ 'ਤੇ ਬੁੱਧ ਨਾ ਕਹਿਣ ਸਿਆਣੇ,
ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚੋਂ।

ਯਕੀਨ ਹੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ,
ਤੇ ਭਟਕਣ ਮਿਲਦੀ ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਵਿੱਚੋਂ।

ਅਭੀਮੰਨਯੂ ਨੂੰ ਚੱਕਰਵਿਉ ਦਾ ਹੱਲ ਮਿਲਿਆ,
ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਕਰਮ ਵਿੱਚੋਂ।

ਸੁਣਿਆ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦਾ ਸੀ ਜਨ ਪਹਿਲਾ,
ਜਿਸਨੂੰ ਨਾਮਦਾਨ ਮਿਲਿਆ ਧਰਮ ਵਿੱਚੋਂ।

ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਮਾਂ ਜੋ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸੁਣਿਆ,
ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਪਿੱਛੋਂ।

ਜੰਮਦੇ ਨਿਆਣੇ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਮੋਬਾਈਲਾਂ ਨੂੰ;
ਆਦਤਾਂ ਆਪਣਾ ਲੈਂਦਾ ਬੱਚਾ ਗਰਭ ਵਿੱਚੋਂ।

ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਆਪਾਂ ਸਭ ਜਾਣਕੇ,
ਲੈ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸ਼ਰਮ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚੋਂ।

ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਭਾਵੇਂ ਸਨ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ,

ਕਿੰਨਾਂ ਸਿਖਾ ਗਏ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਕਰਮ ਵਿੱਚੋਂ।
ਆਖਿਰ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੀ,
ਬੋੜਾ ਦਰਦ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਿਲਦਾ ਮੱਲਮ ਵਿੱਚੋਂ।

ਸੱਚ, ਸੰਤੋਖ, ਸਤਿਕਾਰ, ਸਿਰੜ ਤੇ ਸੇਵਾ,
ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਨਿਕਲਣ ਕਲਮ ਵਿੱਚੋਂ।

ਗੁਣੀ, ਗਿਆਨੀ, ਗੁਰਮੁੱਖ ਤੇ ਗਿਆਤਾ,
ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਸਲ ਮਨੋਰਥ ਹੋਵੇ ਜਨਮ ਪਿੱਛੋਂ।

ਐਵੇਂ ਦੁੱਧ 'ਤੇ ਬੁੱਧ ਨਾ ਕਹਿਣ ਸਿਆਣੇ,
ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚੋਂ।

ਬੇਅੰਤ ਸੱਧਰ

ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ

ਮੰਨਿਆ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚੋਂ,
ਕੋਈ ਕਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚੋਂ,
ਕੋਈ ਭਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚੋਂ,
ਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨੇ ਗਿਆਨ ਭਰਦੀਆਂ,
ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਭਾਰ ਪੈਜੇ ਜਦ ਮੌਦਿਆਂ ਤੇ,
ਔਕੜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੀਆਂ।

ਜ਼ਰਾ ਫਰੋਲ ਕੇ ਦੇਖ ਲਵੇ ਇਤਿਹਾਸ ਜੀ,
ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਸੀ ਸਾਂਭਿਆ ਅਹਿਸਾਸ ਜੀ,
ਵਾਰ ਪਿਤਾ ਬੁਝਾਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਪਿਆਸ ਜੀ,
ਤਦੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁਰਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦੀਆਂ,
ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਭਾਰ ਪੈਜੇ ਜਦ ਮੌਦਿਆਂ 'ਤੇ,
ਔਕੜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੀਆਂ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ,
ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਹੱਠ ਕੀਤਾ,
ਮਰਾਠੇ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਸੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਤੱਟ ਕੀਤਾ,
ਤਿੱਖੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲੀਰਾਂ ਇਹ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ,
ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਭਾਰ ਪੈਜੇ ਜਦ ਮੌਦਿਆਂ ਤੇ,
ਔਕੜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੀਆਂ।

ਦਾਉਂਦ ਵਰਗੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੁੱਖ ਦੇ,
ਡੋਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖ ਦੇ,

ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਨਾ ਜਦ ਹਾਲ ਦੁੱਖ ਦੇ,
ਉਮੀਦਾਂ ਉਦੋਂ ਨੇ ਜਾ ਸਮਸ਼ਾਨ ਸੜਦੀਆਂ,
ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਭਾਰ ਪੈਜੇ ਜਦ ਮੌਦਿਆਂ ਤੇ,
ਔਕੜਾਂ ਜਿੰਦਰਗੀ ਦੀਆਂ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੀਆਂ।

ਜ਼ਰਾ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇਖੋ ਮਾਹੌਲ ਜੱਗ ਦਾ,
ਬਚਪਨ ਘੱਟ ਬੱਸ ਭਾਰ ਲੱਭਦਾ,
ਭਟਕ ਗਿਆ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਧਿਆਨ ਰੱਬ ਦਾ,
ਬਸ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹੀ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਦੀਆਂ,
ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਭਾਰ ਪੈਜੇ ਜਦ ਮੌਦਿਆਂ ਤੇ,
ਔਕੜਾਂ ਜਿੰਦਰਗੀ ਦੀਆਂ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੀਆਂ।

ਰਜਨੀਤ ਕੌਰ

ਮੁੜ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਜੀਅ

ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਆਂ ਉਹਨਾਂ ਬਾਵਾਂ ਤੇ,
ਜਿੱਥੋਂ ਨਾ ਮੁੜ ਹੁੰਦਾ ਈ,
ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵੀ,
ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲੱਗਾ ਕੁੰਡਾ ਈ,
ਚਲ ਇੰਝ ਕਰੀਏ ਮਾੜਾ-ਮਾੜਾ,
ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪਾਟੀ ਚਾਦਰ ਸੀ ਕੇ ਵੇਖੀਏ,
ਛੱਡੋ ਯਾਰ ਇਹ ਮਸਲੇ ਤਾਂ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣੇ,
ਚਲੋ ਮੁੜ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੇ ਵੇਖੀਏ।

ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ,
ਬਿਲਕੁਲ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ,
ਲੁਕਣ ਮੀਚੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਸੀ ਜਦ,
ਲੁਕਣਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਸੀ,
ਵੀਹ ਤੇ ਖੜ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਲਗਾਈਏ,
ਕੌਲੇ ਵਿੱਚ ਖੜ ਚੱਲ ਠੱਪਾ ਉਡੀਕੀਏ,
ਛੱਡੋ ਯਾਰ ਇਹ ਮਸਲੇ ਤਾਂ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣੇ,
ਚਲੋ ਮੁੜ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੇ ਵੇਖੀਏ।

ਬਾਂਗ ਪਈ ਤੇ ਵਾਕ ਸੁਣਦੇ ਆ,
ਰਾਹ ਸਕੂਲ ਦੇ ਜਾਨੇ ਆ,
ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਲੇਟ ਹੁੰਨੇ ਆ,
ਰੋਟੀ ਦਾ ਬਿਨੂੰ ਖਾਨੇ ਆ,
ਸਰੋਂ ਜਵਾਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ,

ਇਕੱਲੀ ਚੁੱਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਅੱਗ ਸੇਕੀਏ,
ਛੱਡੋ ਯਾਰ ਇਹ ਮਸਲੇ ਤਾਂ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣੇ,
ਚਲੋ ਮੁੜ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੇ ਵੇਖੀਏ।

ਨਾਨਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਈਏ ਇੱਕ ਦਿਨ,
ਨਾਨੀ ਨਾਨੇ ਕੋਲ ਬਹੀਏ,
ਦਾਦੀ ਦਾਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈਏ,
ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਫਰੋਲ ਲਈਏ,
ਗੰਢਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੱਝੀਆਂ,
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਦੁਬਾਰਾ ਪੀ ਕੇ ਵੇਖੀਏ,
ਛੱਡੋ ਯਾਰ ਇਹ ਮਸਲੇ ਤਾਂ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣੇ,
ਚਲੋ ਮੁੜ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੇ ਵੇਖੀਏ।

ਸਾਹਬ

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਤੱਕਦੀ ਹਾਂ,
ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹੇਠ ਜਵਾਨੀ ਦੱਬ ਚੁੱਕੀ,
ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਬਾਰੇ ਹਰ ਪਲ ਸੋਚਦੀ,
ਅੱਜ ਦਾ ਖਿਆਲ ਮੈਂ ਛੱਡ ਚੁੱਕੀ,
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ,
ਜਦ ਸੂਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੋੜਾ ਏ ਲਾਉਂਦੀ,
ਮਸਲੇ ਛੱਡੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ,
ਹਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਨੀ ਆਉਂਦੀ।

ਦਿਲ ਮਾਰ ਹੁਣ ਜਿਊਣਾ ਪੈਂਦਾ ਜੀ,
ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਲੜ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ,
ਰੋਟੀ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਬੁਰਕੀ ਲਈ ਰੋਣਾ ਪੈਂਦਾ,
ਦੁਨਿਆਵੀ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨੂੰ ਭੇਖ ਲਿਆ,
ਫਿਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਬੇਫਿਕਰੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ,
ਐਵੇਂ ਆਖਣ ਨਾ ਸਿਆਣੇ ਸੁੱਧ ਹੈ ਕਰਲਾਉਂਦੀ,
ਮਸਲੇ ਛੱਡੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ,
ਹਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਨੀ ਆਉਂਦੀ।

ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਗੂੰਜਣ,
ਸੁਪਨੇ ਛੱਡ ਵਿਚਾਲੇ ਉੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ,
ਭੱਜਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਮੌਢਾ,
ਹਾਕਮਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਝੁਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ,
ਚਾਅ ਮਨ ਦੇ ਸਭ ਹੋ ਰਾਖ ਜਾਂਦੇ,

ਜਦ ਪੰਡ ਪੜਾਈ ਦੇ ਕਰਜੇ ਵਾਲੀ ਸਤਾਉਂਦੀ,
ਮਸਲੇ ਛੱਡੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ,
ਹਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਨੀ ਆਉਂਦੀ।

ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ,
ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਬਸ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਖਿਡਾਉਣੇ ਛੱਡ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਪੈਣਾ,
ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ ਇਹੀ ਧੰਦੇ ਨੇ,
ਹਾਂ ਬੀਤੇ ਬਚਪਨ ਜਿਹਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਨਾ,
ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘੰਟੀ ਏ ਨਿਯਮ ਬਦਲਾਉਂਦੀ,
ਮਸਲੇ ਛੱਡੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ,
ਹਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਨੀ ਆਉਂਦੀ।

ਗੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਇਸ਼ਕ, ਐਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੌਹਰਤ

ਜਿੰਦਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੰਗ ਨੇ ਸੱਜਣਾ,
ਸਭ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਏ,
ਬਚਪਨ ਮਾੜਾ-ਚੰਗਾ ਭਾਵੇਂ ਹੰਢਾਇਆ ਹੋਵੇ,
ਪਰ ਜਵਾਨੀ ਸਭ ਦੀ ਭਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਏ,
ਲੱਖ ਦੇ ਲਈ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਕੋਈ,
ਪਰ ਹਰ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਲੁਕਿਆ ਚੋਰ ਹੁੰਦਾ,
ਮੰਨਿਆ ਜਵਾਨੀ ਭਰੀ ਪਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ,
ਪਰ ਇਸ਼ਕ, ਐਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੌਹਰਤ ਦਾ ਇਹੀ ਦੌਰ ਹੁੰਦਾ।

ਜੋ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਓਹਦੀ ਕੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨੀ,
ਆਉਂਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿੱਸਾ ਜਿੰਦਰੀ ਦਾ,
ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਘਰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ,
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਜਿੰਦਰੀ ਦਾ,
ਆਸ਼ਕੀ ਵੀ ਬੜੀ ਹੈ ਲਾਭਕਾਰੀ,
ਬਿਨਾਂ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਬੰਦਾ ਜਨੋਰ ਹੁੰਦਾ,
ਮੰਨਿਆ ਜਵਾਨੀ ਭਰੀ ਪਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ,
ਪਰ ਇਸ਼ਕ, ਐਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੌਹਰਤ ਦਾ ਇਹੀ ਦੌਰ ਹੁੰਦਾ।

ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਣ ਕਮਾਈਆਂ,
ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਐਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਇਸ ਉਮਰੇ ਹੀ ਮਾਣ ਤੂੰ ਮੌਜਾਂ,
ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਫਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਇਸ ਉਮਰੇ ਹੀ ਸਹੁੰਦੀਆਂ ਮਨ ਆਈਆਂ,

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਝੁੱਗਾ ਚੌੜ ਹੁੰਦਾ,
ਮੰਨਿਆ ਜਵਾਨੀ ਭਰੀ ਪਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ,
ਪਰ ਇਸ਼ਕ, ਐਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦਾ ਇਹੀ ਦੌਰ ਹੁੰਦਾ।

ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਝੁਰਦੀ ਜਾਵੀ,
ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸਿੱਖ ਲੈ ਵਲ ਤੂੰ,
ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਪੁਗਾ ਲੈ,
ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਛੀ ਵੇਖ ਘੁੰਮਾਂ ਜ਼ਮਾਨੇ,
ਜਿਵੇਂ ਬਾਰੀਂ ਘੁੰਮਦਾ ਮੇਰ ਹੁੰਦਾ,
ਮੰਨਿਆ ਜਵਾਨੀ ਭਰੀ ਪਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ,
ਪਰ ਇਸ਼ਕ, ਐਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦਾ ਇਹੀ ਦੌਰ ਹੁੰਦਾ।

ਹਨੀ ਰਾਮਪੁਰਾ

ਭਾਰ ਢੋਣਾ ਪੈਣਾ

ਮੰਨਿਆ ਐਸ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਯਾਰੋ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ,
ਪਰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਓ,
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਿਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ ਏ,
ਅੱਲੜੜ ਉਮਰੇ ਜੇ ਕਰਾਂਗੇ ਗਲਤੀਆਂ,
ਇਕੱਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਫਿਰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਣਾ,
ਐਸ ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਵੋਗੇ,
ਪਰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਢੋਣਾ ਪੈਣਾ।

ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਲੜ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ,
ਸਮੈਕ, ਚਰਸ, ਗਾਂਜੇ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਦੇ,
ਜਨਾਨੀਆਂ ਵੀ ਭੱਜ ਜਾਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ,
ਸੁੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦੇਖਦੇ ਵਿੱਚ ਖੁਆਬਾਂ ਦੇ,
ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਜਦ ਪੁੱਛੇਗਾ ਨਾ ਕੋਈ,
ਫਿਰ ਮੱਥਾ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣਾ ਪੈਣਾ,
ਐਸ ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਵੋਗੇ,
ਪਰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਢੋਣਾ ਪੈਣਾ।

ਕਰਦੇ ਜੋ ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਝਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ,
ਕੰਜਰ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹੀਓ ਕਹਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਜੋ ਕਰਨ ਪਰਵਾਹ,
ਛੜੇ ਮਲੰਗਾਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ
ਜਦ ਘਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਟੱਪਣ ਦੇਣ ਨਾ ਲੋਕੀਂ,

ਫਿਰ ਦੂਰੋਂ ਸਲਾਮ ਫਰਮਾਉਣਾ ਪੈਣਾ,
ਐਸ਼ ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਵੋਗੇ,
ਪਰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਢੋਣਾ ਪੈਣਾ।

ਕਰਨ ਮਾਣ ਜੋ ਧੰਨ ਭੂਮ ਦਾ,
ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ,
ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਗੇ,
ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟਪਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ,
ਵਕਤ ਰਹਿੰਦੇ ਜੇ ਨਾ ਸਾਂਭੀ ਜਵਾਨੀ,
ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਰਲਾਉਣਾ ਪੈਣਾ,
ਐਸ਼ ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਵੋਗੇ,
ਪਰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਢੋਣਾ ਪੈਣਾ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਿੰਦੇ

ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਉਣੀ

ਏਨਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੰਕਾਰ ਬੰਦਿਆ,
ਏਥੇ ਸਭ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਰਨਾ ਏ,
ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਜੱਗ ਤੋਂ,
ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਰਨਾ ਏ,
ਇੱਕੋ ਕੱਪੜਾ ਬਣਕੇ ਕਛਨ ਹੀ ਪੈਣਾ,
ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਅਰਥੀ ਜਾ ਕਬਰ ਤੇ ਪਾਉਣੀ,
ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਣ ਮਾੜੇ,
ਦਿਨ ਅਖੀਰਲੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਉਣੀ।

ਖੇਡ ਹੈ ਸਾਰੀ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਖੇਡੀ,
ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ,
ਉਹਨਾਂ ਖਾ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾ ਦੇਣਾ,
ਲਿਖਿਆ ਏ ਜੋ ਦਾਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ,
ਰੰਗਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖਿੱਲਰੇ ਜੱਗ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ,
ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾ ਮੁੜਕੇ ਆਉਣੀ,
ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਣ ਮਾੜੇ,
ਦਿਨ ਅਖੀਰਲੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਉਣੀ।

ਕਈ ਮਰਦੇ ਭੁੱਖੇ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ,
ਕਈ ਪਲੰਘ ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ,
ਕਈ ਸੌਂਦੇ ਵੇਖੇ ਝੱਪੜੀਆਂ 'ਚ,
ਕਈਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵੀ ਢਹਿ ਜਾਂਦੇ,
ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਪੈਸਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ,

ਜਦ ਰੱਬ ਨੇ ਕੀਮਤ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਲਾਉਣੀ,
ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਣ ਮਾੜੇ,
ਦਿਨ ਅਖੀਰਲੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਉਣੀ।

ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਨੇ ਜੀਣਾ ਨਹੀਂ ਸਦੀਆਂ,
ਜਵਾਨੀ ਬੁਢਾਪਾ ਸਭ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਹੋਣਾ,
ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਫਿਰੇ ਤੂੰ ਹੱਸਦਾ
ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਜਦ ਪੈਂਦਾ ਕਿਸੇ ਲਈ ਰੋਣਾ,
ਦਿਨ ਮਾੜੇ ਚੰਗੇ ਸਭ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਜੀ ਡਾਉਣੀ,
ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਣ ਮਾੜੇ,
ਦਿਨ ਅਖੀਰਲੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਉਣੀ।

ਜਦ ਵਾਰੀ ਆਈ ਇੱਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਏ,
ਮੌਤ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਨਾ ਦੇਖੇ,
ਕਰਦੇ ਮਾਣ ਕਿਉਂ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਦਾ,
ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾ ਦੇਖੇ,
ਪਾਉਣੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਜਦ ਉਸ ਦਾਤੇ ਨੇ,
ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਭਾਉਣੀ,
ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਣ ਮਾੜੇ,
ਦਿਨ ਅਖੀਰਲੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਤ ਆਉਣੀ।

ਸੁਖ ਸਿੰਘ ਮੱਟ

ਗੱਲ ਮੌਤ ਤੇ ਨਾ ਮੁੱਕਣੀ

ਜੀਣਾ ਝੂਠ ਤੇ ਮਰਨਾ ਸੱਚ ਜਾਣੋ,
ਠੀਕ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਏ।
ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਦੁਲੱਭ ਨਾ ਫੇਰ ਮਿਲਣਾ
ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਗਵਾਇਆ ਏ।
ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਾਲਾ ਗੋੜ ਕੱਟ ਕੇ,
ਇਹ ਜਨਮ ਅਮੋਲਕ ਪਾਇਆ ਏ।
ਇਸ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਤਰਸਦੇ ਨੇ,
ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਸਾਂ ਆਇਆ ਏ।
ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੈ ਰਾਤ ਹੁੰਦੀ,
ਅਤੇ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਭਾਤ ਹੁੰਦੀ।
ਗੱਲ ਮੌਤ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਣੀ ਨਹੀਂ,
ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ।

ਗਾਫਲ ਹੋ ਕੇ ਕੱਟ ਲਈ ਉਮਰ ਸਾਰੀ,
ਕਦੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜਾਰਿਆ ਨਾ।
ਆਇਆ ਕੰਮ ਕਿਹੜੇ ਫਸ ਗਿਆ ਕਿਥੇ,
ਕਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਾ।
ਰਿਹਾ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਹਰਦਮ,
ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਅੱਗਾ ਸੰਵਾਰਿਆ ਨਾ।
ਕਦੇ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤ ਤੂੰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ,
ਮੈਲੀ ਆਤਮਾ ਤਾਈਂ ਨਿਖਾਰਿਆ ਨਾ।
ਦੇਣਾ ਪੈਂਦੈ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ,
ਧਰਮਰਾਜ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ।

ਗੱਲ ਮੌਤ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਣੀ ਨਹੀਂ,
ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ।

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਿਹਾ ਮਨਾ ਐਸ਼ ਕਰਦਾ,
ਉੱਥੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣੈ ਈਮਾਨ ਤੇਰਾ।
ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਦੁਨੀ ਦੇ ਵਿੱਚ,
ਹੋਣੈ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਤੇਰਾ।
ਕੱਫਣ ਤੇਰੇ ਨੂੰ ਜੇਬ ਕੋਈ ਲੱਗਣੀ ਨਹੀਂ,
ਜੋੜਿਆ ਰਹਿ ਜਾਣੈ ਸਾਮਾਨ ਤੇਰਾ।
ਭਵਸਾਗਰ 'ਚ ਲੱਗਾ ਜਦ ਖਾਣ ਗੋਤੇ,
ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਏ ਖੁਦੀ ਗੁਮਾਨ ਤੇਰਾ।
ਦੀਨ ਦੁਖੀਏ ਦੀ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ,
ਮਿਹਰਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਬਰਸਾਤ ਹੁੰਦੀ।
ਗੱਲ ਮੌਤ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਣੀ ਨਹੀਂ,
ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ।

ਧੀ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸਾਥ ਦੇਣਾ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤੂੰ ਦੇਹੀ ਗਾਲਦਾ ਰਿਹਾ।
ਮਿਲਣ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੁਨੀਆ ਦੇ
ਦਿਨ ਰਾਤ ਤੂੰ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਦਾ ਰਿਹਾ।
ਸ਼ੇਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ
ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਦਾ ਰਿਹਾ।
ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਲ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ
ਜਿਸ ਘਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸੰਭਾਲਦਾ ਰਿਹਾ।
ਉਸੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਅਗਨੀ ਭੇਟ ਕਰਨਾ
ਜਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੇ ਮਿਠੜੀ ਦਾਤ ਹੁੰਦੀ।
ਗੱਲ ਮੌਤ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਣੀ ਨਹੀਂ
ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ।

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਮੌਰਿੰਡਾ

ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ

ਚੱਲ ਦੇਖੀ ਬੜੀ ਹੈ ਜਿੰਦਰਗੀ,
ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਕਰਕੇ ਬੰਦਰਗੀ,
ਕੱਟਣਾ ਤਾਂ ਓਹੀ ਪੈਂਦਾ ਏ,
ਬੀਜਿਆ ਜੋ ਵੀ ਪਿੱਛੋਂ ਬੀ ਹੁੰਦਾ,
ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ!

ਕਿਹੜਾ ਧਰਮਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿੱਥੇ,
ਕਿੰਨ੍ਹੇ ਸੂਲੇ ਰੱਖੇ ਨੇ ਤਿੱਥੇ,
ਕਿਹੜੀ ਅੱਗ ਨਰਕ ਦੀ ਲੱਗੇ,
ਕਿਹੜਾ ਸਵਰਗ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜੀਅ ਹੁੰਦਾ,
ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ!

ਨਾ ਰੱਬ ਮਿਲਿਆ ਨਾ ਰਾਜੀ,
ਇੱਥੇ ਮੌਤ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਬਾਜੀ,
ਨਾ ਭਗਤੀ ਕੰਮ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ,
ਜਦ ਪਇਆ ਮੌਤ ਦਾ ਮੀਂਹ ਹੁੰਦਾ,
ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ!

ਸਭ ਹੰਦਿਆ ਰਹਿ ਕੇ ਜਿਸਮਾ,
ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਕਿਸਮਾ,
ਸਭ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਭੋਗੇ ਰਹਿ ਧਰਤੀ,
ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਚੱਲਿਆਂ ਧਰਮ ਲੀਹ ਹੁੰਦਾ,
ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ!

ਕੀ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਹੈ ਕਿਹੜਾ,
ਕੀ ਜੂਨ ਭੋਗਣ ਦਾ ਬਖੇੜਾ,
ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ,
ਜੋ ਗੇੜ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ,
ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ!

ਰੁੱਖ, ਜੀਵ, ਜੰਤੂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨੇ ਮਰਦੇ,
ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਲੜਦੇ,
ਕਿੰਨੀ ਉਮਰ ਲੰਮੇਰੀ ਭੋਗਿਆ,
ਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਸੀਹ ਹੁੰਦਾ,
ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ!

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭੀ

ਲੱਖ ਚਰਾਸੀ ਜੂਨਾਂ

ਪੰਜ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ,
ਮਿੱਟੀ, ਆਕਾਸ਼, ਵਾਯੂ, ਅਗਨੀ, ਪਾਣੀ ਨੇ,
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਤੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਭਰ,
ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕਰੇ ਹਨ ਬਾਣੀ ਨੇ,
ਇਹੀ ਸੱਚ ਮੰਨ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦੇ ਜੀ,
ਲੱਖ ਚਰਾਸੀ ਜੂਨਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ,
ਕਿੰਨੀ ਸੱਚਾਈ ਏ ਇਹ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਜੀ!

ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰਦਾ,
ਸੱਪ ਦੀ ਜੂਨ ਦਾ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ,
ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੇ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਵੇ ਵੇਸਵਾ,
ਸਿਮਰੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਬਣੇ ਸੂਰ ਵਿਚਾਰਾ,
ਓਹੀ ਬਣ ਜਾਈਏ ਜੋ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਧਿਆਣਦੇ ਜੀ,
ਲੱਖ ਚਰਾਸੀ ਜੂਨਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ,
ਕਿੰਨੀ ਸੱਚਾਈ ਏ ਇਹ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਜੀ!

ਬੂਟਾ ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਚਰਨ ਪਹੁੰਚਿਆ,
ਬਣ ਕੀੜੀ, ਮਛਲੀ, ਸੱਪ ਜੀਵਨ ਹੰਢਾਇਆ,
ਮੁਕਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬਣ ਪੰਛੀ ਉੱਡਿਆ,
ਫਿਰ ਜਾ ਕਦਮ ਚਹੁ ਪਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ,
ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਭ ਇੰਝ ਹੀ ਕਰਮ ਮਾਣਦੇ ਜੀ,
ਲੱਖ ਚਰਾਸੀ ਜੂਨਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ,
ਕਿੰਨੀ ਸੱਚਾਈ ਏ ਇਹ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਜੀ!

ਆਖਰੀ ਚਰਨ ਹੈ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ,
ਏਥੇ ਹੀ ਜਾਣ ਪਾਈਏ ਸਭ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ,
ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਜਦ ਜੀਵ ਦੇਖੀਏ,
ਵਾਹ ਵਾਹ ਆਖੀਏ ਇਸ ਖਲਾਰੇ ਨੂੰ,
ਇਹੀ ਨਿਹਾਰਨ ਤੇ ਸਵਾਲ ਹਾਂ ਠਾਣਦੇ ਜੀ,
ਲੱਖ ਚਰਾਸੀ ਜੂਨਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ,
ਕਿੰਨੀ ਸੱਚਾਈ ਏ ਇਹ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਜੀ!

ਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੰਧੜ

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਪਹਿਚਾਣ

ਲੱਖ ਚੁਰਾਸੀ ਜੂਨ ਭੋਗ ਕੇ,
ਜੂਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਈਏ,
ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਉਂਦੀ,
ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਸੰਕੇ ਡਾਹੀਏ,
ਇਹਨਾਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ,
ਰਾਹ ਬਾਣੀ ਹੈ ਦਿਖਾਉਂਦੀ,
ਗੰਢ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਪਈ ਬੱਝੀ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਆਉਂਦੀ।

ਰੱਬ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਤੇ ਅਕਲ ਬੁੱਧੀ ਦਿੱਤੀ,
ਇਹ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਨਾ ਗਵਾ ਲਈਏ,
ਸਦਾ ਉਸ ਦੀ ਰੜਾ 'ਚ ਰਹੀਏ ਰਾੜੀ,
ਐਂਵੇਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਗੱਠੜੀ ਨਾ ਕਮਾ ਲਈਏ,
ਸਭ ਬਾਹਰੀ ਤਿਊਸ਼ਨਾਵਾਂ ਮਿਟ ਜਾਵਣ,
ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤ ਜਦ ਅੰਦਰ ਰੂਹ ਹੈ ਜਗਾਉਂਦੀ,
ਗੰਢ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਪਈ ਬੱਝੀ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਆਉਂਦੀ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਫਰ ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਣਾ,
ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਉੱਤ ਘੜ੍ਹਦੇ,
ਸਫਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਮੌਤ ਦਾ,
ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੱਚ ਦਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਦੇ,
ਉਦੋਂ ਇਕਦਮ ਹੁੰਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ,

ਜਦ ਮੌਤ ਹੈ ਦਰ ਆ ਖੜਕਾਉਂਦੀ,
ਗੰਢ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਪਈ ਬੱਝੀ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਆਉਂਦੀ।

ਬਾਹਰ ਦੀ ਝੂਠੀ ਚਕਾਚੋਂਧ ਛੁੱਡ,
ਜੋ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ,
ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਤੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜਹੇ,
ਅੰਦਰਲਾ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ,
ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਓਹ ਸਦਾ ਜੱਗ ਉੱਤੇ,
ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਭਾਉਂਦੀ,
ਗੰਢ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਪਈ ਬੱਝੀ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਆਉਂਦੀ।

ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਜਦ ਭਗਤੀ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋਜੇ,
ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਅੰਦਰੋਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀ,
ਸਿੱਧੀ ਤਾਰ ਹੈ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ,
ਰੂਹ ਸੱਚਖੰਡ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ,
ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਤੁੱਛ ਜਾਪਣ,
ਭਗਤੀ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦੇ ਭੇਦ ਸਮਝਾਉਂਦੀ,
ਗੰਢ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਪਈ ਬੱਝੀ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਆਉਂਦੀ।

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀਰ

ਕੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ

ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਗੁੰਗੇ ਬੋਲੇ,
ਕਈ ਬਣ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਆਏ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੀ,
ਕਈਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਛੁੱਟ ਗਿਆਨ ਆਏ,
ਰਹਿ ਗਏ ਜੋ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਛੱਸ ਕੇ,
ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਈਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਜੀ,
ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਹੈ ਸਭ ਏਥੇ,
ਫਿਰ ਕੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਜੀ?

ਮਰਨਾ ਸੱਚ ਤੇ ਜਿਉਣਾ ਝੂਠ ਏ,
ਹਰ ਕੋਈ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣੇ,
ਮੰਨਿਆ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜਾਗਦੀ,
ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪਛਾਣੇ,
ਕੀ ਉਸਨੇ ਕਰਮ ਨੇ ਕਰਨੇ,
ਕਿੰਝ ਰੱਬ ਦਾ ਧਰਨਾ ਧਿਆਨ ਜੀ,
ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਹੈ ਸਭ ਏਥੇ,
ਫਿਰ ਕੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਜੀ?

ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਈ ਨਹੀਂ,
ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਈਏ,
ਇਹ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਤੋਂ ਆ ਮਨਾ,
ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹ ਲਈਏ,
ਕਿਸੇ ਸਿਰ ਛੱਤ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ,

ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤਾਜ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਜੀ,
ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਹੈ ਸਭ ਏਥੇ,
ਫਿਰ ਕੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਜੀ?

ਕੋਈ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ,
ਕਿਸੇ ਪੈਰ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ,
ਕਿਸੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਲੱਗਿਆ,
ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਇੱਕ ਵੀ ਕਰੀਬ ਨਹੀਂ,
ਇੱਥੇ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਲੱਖ ਵਖਰੇਂਦੇਂ,
ਕਿੰਝ ਕਹੀਏ ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵੱਸਦਾ ਜਹਾਨ ਜੀ,
ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਹੈ ਸਭ ਏਥੇ,
ਫਿਰ ਕੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਜੀ?

ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਚੰਗਾ,
ਇਹੋ ਮਨ ਭੜਕਾਵੇ,
ਬੰਦੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵੱਸ ਜੇ,
ਫਿਰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਹ ਪਾਵੇ,
ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਹੈਵਾਨ ਜਗਾ ਕੇ,
ਕਰਦੀ ਆਪਣੇ ਤੇ ਗੁਮਾਨ ਜੀ,
ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਹੈ ਸਭ ਏਥੇ,
ਫਿਰ ਕੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਜੀ?

ਅਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਸੰਘ

ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਉਸ ਬਿਨਾਂ ਜੋਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਿਸੇ ਨਾ,
ਓਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਖੋ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾ,
ਰੱਖੋ ਸਭ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਪਾਵੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾ,
ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਜਿਹਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰ 'ਚ ਧਿਆਨ ਹੈ,
ਕਹੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਜਦ ਸੁਣਦੇ ਐ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਜੀ,
ਅਭੇਦ ਹੋਵਦੇ ਨੇ ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਦ ਜੀ,
ਪਾ ਨਾ ਸਕੇ ਕੋਈ ਬੋਧ ਇਹ ਅਗਾਧ ਜੀ,
ਸੰਖ, ਤਾਲ, ਬਾਂਸੀ, ਬੀਣਾ ਰਿਦੈ ਨੂੰ ਸੁਹਾਣ ਹੈ,
ਕਹੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਜਲ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਉੱਠੇ ਜਲ ਤਰੰਗ ਹੈ,
ਫਿਰ ਉਸੇ 'ਚ ਸਮਾਏ ਕਿਸ ਢੰਗ ਹੈ,
ਬਣ ਕਾਦਰ ਤੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਹੈ,
ਚੱਲੇ ਹੁਕਮੀ ਸ੍ਰੂਸ਼ਟੀ ਜੋ ਕਹੇ ਜੁਬਾਨ ਹੈ,
ਕਹੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਸ਼ਰਨ ਜਿਸ ਦੀ ਐ ਕੱਟਦੀ ਚੁਰਾਸੀਆਂ,
ਨਿਗਾਹ ਮਿਹਰ ਦੀ ਮੁਕਾਂਵਦੀ ਉਦਾਸੀਆਂ,
ਫਿਰ ਗ੍ਰਹਣ ਨਾ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਛਾਂਸੀਆਂ,
ਉਚੇਰੀ ਸੁਰਤੀ ਤੇ ਰੱਖੋ ਮਨ ਦੀ ਨਿਵਾਣ ਹੈ,
ਕਹੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਨਾ ਅਮੀਰੀ ਨਾ ਗਰੀਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਂਵਦੀ,
ਜਿੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੋਝੀ ਆਂਵਦੀ ਹੈ ਨਾਮ ਦੀ,
ਸੁਰਤ ਖੰਡਲਾਂ ਤੇ ਮੰਡਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਵਦੀ,
ਰਹਿਤ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਾ ਮਨ 'ਚ ਗੁਮਾਨ ਹੈ,
ਕਹੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ

ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰੀਏ

ਪਰਮਾਰਥ ਕੀ ਹੈ ਵਿਗਿਆਨ ਨਈਂ ਜਾਣਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਜਾਣੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ।
ਫਿਰ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਅਦਿੱਖ ਹੁੰਦੀ, ਭਲਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਮੰਨਣ ਮਨਾਉਣ ਨੂੰ।
ਜਦ ਕਿਆਮਤ ਰੱਬ ਲਿਆਉਂਦਾ ਏ, ਕਿਉਂ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋੜ ਕੋਈ ਭੰਨ੍ਹ ਦੀ ਨਾ।
ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰੀਏ, ਵਿਗਿਆਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਮੰਨਦੀ ਨਾ।

ਨਿਰੰਕਾਰ, ਭੂਤ-ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਸੈਅ, ਕੋਈ ਨਾ ਸੋਝੀ ਇਹ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ।
ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਖ ਚੁਰਾਸੀ ਭੁਗਤ ਕੇ, ਫਿਰ ਮਿਲਦਾ ਜਨਮ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ।
ਕੀ ਸੱਚ ਤੇ ਕੀ ਝੂਠ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਵਿਗਿਆਨ ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਨਾ।
ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰੀਏ, ਵਿਗਿਆਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਮੰਨਦੀ ਨਾ।

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਏ, ਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਏ।
ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਹੱਲ ਕਦੋਂ ਕੱਢਿਆ ਏ, ਕਿਵੇਂ ਸਿੂਸਟੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਲਾਉਂਦੀ ਏ।
ਤਰੰਗ ਦਾ ਉਠਣਾ ਡਿੱਗਣਾ ਗੁਰੂਤਾਕਰਸ਼ਣ, ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੀ ਨਾ।
ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰੀਏ, ਵਿਗਿਆਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਮੰਨਦੀ ਨਾ।

ਬੰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਿਆ ਦਿੱਸਦਾ ਏ, ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਊ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਮਰਦਾ ਏ।
ਆਤਮਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਦਿਸਦੀ ਹੋਊ, ਬਿਨਾਂ ਸਰੀਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਦਾ ਏ।
ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਦਿਸਦੇ ਪਰ ਰੱਬ ਤੇ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ, ਗੱਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਚੰਨ ਦੀ ਨਾ।
ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰੀਏ, ਵਿਗਿਆਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਮੰਨਦੀ ਨਾ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਬੰਮਾਂ ਬਿਨ ਧਰਤ ਖੜੀ ਐ ਟਿਕ ਕੇ ਬੜਾ ਗੁੱਝਾ ਰਾਜ ਐ,
ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਪਵੇ ਨਾ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਾਜ ਐ,
ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਆਗਾਸ ਤੇ ਪਤਾਲ ਆਖਦੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇੱਕੋ ਹਾਣ ਦੇ,
ਇਹ ਕਥਨ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ।

ਗਰਭ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਬੱਚਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਜੇਰ ਬਣਦੀ,
ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਆਤਮਾ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਢੇਰ ਬਣਦੀ,
ਸਮਝ ਆਵੇ ਜਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਜੇ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੀ ਰੰਢ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਦੇ,
ਇਹ ਕਥਨ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ।

ਹਵਾ ਕਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ ਆ ਗਿਆ ਤਪਸ਼ ਛੂੰਘੇ ਥਾਂਵ ਹੈ,
ਬੇਲੇ ਅਤੇ ਜੂਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਕਿਵੇਂ ਠੰਡੀ ਛਾਂਵ ਹੈ,
ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗੂ ਰਾਜ ਜਹਾਨ ਦੇ,
ਇਹ ਕਥਨ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ।

ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਬੜੇ ਉਲੜੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਸ ਇੱਕੋ ਹੱਲ ਆ,
ਆਤਮਾ ਦਾ ਰੱਬ ਨਾਲ ਹੋਂਵਦਾ ਹੈ ਮੇਲ ਪੈਜੂ ਪੱਲੇ ਗੱਲ ਆ,
ਕਰੂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਹੱਲ ਪਹੁੰਚੀ ਦਸਮ ਤੱਕ ਗੱਲ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਦੇ,
ਇਹ ਕਥਨ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ।

ਸਹਿਬਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ

ਚੱਕਰ ਸੂਰਜ ਦੇ

ਧਰਤ ਕੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡ 'ਤੇ ਕਾਜ ਕੀਤਾ,
ਖੇਲ੍ਹ ਰੱਖਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੋ ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ,
ਹਰ ਚੀਜ਼ ਪਿੱਛੇ ਤੱਥ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਏ,
ਖੇਤ ਕਰ ਦੇਖਣ ਰੱਬੀ ਜੋ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ,
ਚੱਕਰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕੱਢ ਲਏ ਨੇ,
ਦੱਸੋ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਵਿਗਿਆਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ।

ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪ੍ਰਿਯਵੀ ਗ੍ਰਹਿ ਬਾਰੇ,
ਬ੍ਰਹਮੰਡ, ਚੰਨ, ਸੂਰਜ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਤਾਰੇ,
ਕਿਵੇਂ ਘੁੰਮੇ ਧਰਤੀ ਕੀ ਕਿਰਿਆ ਹੋਵੇ,
ਓ ਇੱਕ ਇੱਕ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਖਿਆਨ ਕਰਦੇ,
ਚੱਕਰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕੱਢ ਲਏ ਨੇ,
ਦੱਸੋ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਵਿਗਿਆਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ।

ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ,
ਕਿਵੇਂ ਪੜਕਦਾ ਦਿਲ ਕਿਵੇਂ ਖੂਨ ਚਲਾਇਆ,
ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ,
ਕਿਵੇਂ ਮਰਦ ਐਰਤ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਜਾਨ ਭਰਦੇ,
ਚੱਕਰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕੱਢ ਲਏ ਨੇ,
ਦੱਸੋ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਵਿਗਿਆਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ।

ਕੁਦਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਰਾਗ ਨੂੰ,
ਧੱਪ, ਛਾਂ, ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇ ਢਾਬ ਨੂੰ,

ਇਹ ਸਭ ਵਰਤਾਰਾ ਇੱਕ ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ ਹੁੰਦਾ,
ਲੱਖਾਂ ਜੰਤੂ ਜਿਉਂਦੇ ਲੱਖਾਂ ਜਿੰਦ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਦੇ,
ਚੱਕਰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕੱਢ ਲਏ ਨੇ,
ਦੱਸੋ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਵਿਗਿਆਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ।

ਨਾ ਆਤਮਾ ਨਾ ਰੱਬ ਸਭ ਵਹਿਮ ਦਿਲਾਂ ਦੇ,
ਜਿਉਣਾ ਮਰਨਾ ਅਚੇਤ ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਨੇ,
ਜਿਹੜੇ ਰੱਖਦੇ ਯਕੀਨ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਝੂਠ ਦੇ,
ਉਹ ਕਦੇ ਨਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਂ ਧਰਦੇ,
ਚੱਕਰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕੱਢ ਲਏ ਗਏ,
ਦੱਸੋ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਵਿਗਿਆਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ।

ਮਨਦੀਪ ਤੰਬੂਵਾਲਾ

ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ

ਜੁੜਿਆ ਜੋ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ,
ਕੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਰੂਪ ਅਕਾਰ ਲੱਭਿਆ ਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ,
ਕਿੰਨੀ ਹੈ ਜਿੰਦਗੀ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ, ਕਿਰਨ ਹੈ ਜਾਂ ਘੇਰਾ ਕੋਈ,
ਤਾਰੇ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਬਿਨ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਬਸੇਰਾ ਕੋਈ,
ਪੈ ਰਸਤੇ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਸਭ ਵਹਿਮ ਹੀ ਤੋੜ ਦੇਈਏ,
ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਪੂਰੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ,
ਦੱਸੋ ਕਿਵੇਂ ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਈਏ?

ਕਿੰਨੇ ਜੀਵ ਨੇ ਧਰਤ ਉੱਤੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਨੇ ਰੰਗ ਹੋਰਾਂ,
ਕਿੰਨੇ ਜੀਵਨ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ, ਕਿੰਨੇ ਬਦਲੇ ਢੰਗ ਹੋਰਾਂ,
ਹੋਰ ਵੀ ਜੀਵਨ ਹੈ ਹੋਰ ਰੂਪੀਂ, ਤੇ ਹੋਰ ਨੇ ਧਰਤ ਅਕਾਸ਼,
ਜੋ ਨਾ ਮਿਲੇ ਸਾਇੰਸ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਪਾਸ,
ਉਮਰ ਵਧੀਆਂ ਖੇਜਾਂ ਕਰਕੇ, ਕਿਧਰੇ ਇਹਨੂੰ ਮੌਜ ਦੇਈਏ,
ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਪੂਰੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ,
ਦੱਸੋ ਕਿਵੇਂ ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਈਏ?

ਰਕਤ ਨਾ ਬਣਿਆ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕਿੰਨੇ ਕਰਨ ਉਪਾਅ,
ਕੀ ਏ ਕਿੱਦਾਂ ਬਣਦਾ ਰੰਗ ਇਹ ਲਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਵਾਹ,
ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਕੀਤੇ ਅੰਗ ਵੀ ਜੋੜੇ, ਫੇਰ ਵੀ ਨਿਕਲੇ ਰਾਹ ਥੋੜੇ,
ਬੰਜਰ ਕੀਤੇ ਸਰੀਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਭਾਵੇਂ ਮੌਡੇ,
ਵਿਗਿਆਨ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕੀ ਕਿੱਦਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਛੋੜ ਦੇਈਏ,
ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਪੂਰੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ,
ਦੱਸੋ ਕਿਵੇਂ ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਈਏ?

ਘੜੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਪਰ ਵਕਤ ਨਾ ਰੁਕਿਆ ਵਿਗਿਆਨ ਕੋਲੋਂ,
 ਸਮਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਬਣਾ ਬੈਠੇ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਕੋਲੋਂ,
 ਕਦ ਹੈ ਘਟਦਾ, ਵਧਦਾ ਕਦ ਹੈ ਆਪਣੇ ਦੱਸਣ ਤਰੀਕੇ ਇਹੋ,
 ਬਸ ਕਿਤਾਬੀ ਲਿਖ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਜਿਉਣ ਦੇ ਦੱਸਣ ਸਲੀਕੇ ਇਹੋ,
 ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਰੱਬ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈਏ,
 ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਪੂਰੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ,
 ਦੱਸੋ ਕਿਵੇਂ ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਈਏ?

ਕੁਦਰਤ ਨਿਯਮ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਕੀਤੇ ਸਭ ਬਣ ਕੇ ਅਣਜਾਣ,
 ਜਿੰਦਗੀ ਮਾਰੀ ਕੁੱਖਾਂ ਵੱਡਕੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਰੇ ਨੁਕਸਾਨ,
 ਪਰਮਾਰਥ ਤਾਂ ਹੈ ਦੱਸਦਾ ਸੱਚ ਹੀ ਕਰਨ ਕਿਉਂ ਮਨ ਆਈਆਂ,
 ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹੱਥਲ ਲੋਕੀ ਰੀਝਾਂ ਬੜੀਆਂ ਢਾਹੀਆਂ,
 ਘੁਣ ਵਾਂਗ੍ਰੂ ਹੈ ਖਾ ਗਈ ਵਿਗਿਆਨ ਲੱਗ ਜੋ ਅੌੜ ਗਈ ਏ,
 ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਪੂਰੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ,
 ਦੱਸੋ ਕਿਵੇਂ ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਈਏ?

ਕੀ ਹੈ ਵਿਗਿਆਨੀ ਲੱਭ ਨਾ ਪਾਏ ਰੂਹਾਂ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ,
 ਮਰਨ ਜਨਮ ਦੇ ਗੋੜ ਹੈ ਕਿਹੜੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਖਿਲਦੀਆਂ ਨੇ,
 ਆਤਮ ਮੇਲ ਹੈ ਮੌਤ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਝੂਠ ਹੈ ਜਾਂ ਸੱਚ ਹੈ,
 ਮਰਨ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਆਤਮਾ ਕਿਸਦੇ ਵੱਸ ਹੈ,
 ਵਿਗਿਆਨ ਨਿਆਣੀ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾ ਕੋਈ ਪੌੜ ਦੇਈਏ,
 ਤੱਥ ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਪੂਰੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ,
 ਦੱਸੋ ਕਿਵੇਂ ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਈਏ?

ਚੀਪ ਗਗਨ

ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ

ਸਿ੍ਰਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੁਲ ਬਾਰੇ, ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਤੱਤ ਬਖਾਨੇ ਜੀ,
ਬੋੜਾ ਦਿਸਦਾ ਸੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤੇ ਲੱਗਣ ਬਹਾਨੇ ਜੀ,
ਇੱਕ ਹੋਇਆ ਵਿਸਫੇਟ ਸੀ ਭਾਰੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਲੱਗੇ ਆਪੇ ਟਿਕਾਣੇ ਜੀ,
ਇੱਕ ਬੋਲ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਨੇ, ਬੁਣ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਤਾਣੇ ਜੀ,
ਘਟਨਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ, ਕਹੇ ਰਿਸ਼ੀ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਯੰਤਰ ਹੈ,
ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਰਥ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ, ਜੀ ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਮਾਨਵ ਸਰੀਰ ਧੁਰ ਦਾ ਰਸਤਾ, ਜੱਪ ਲਉ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਜੀ,
ਪੰਜ ਪਦਾਰਥ ਰਹਿ ਜਾਣੇ ਇੱਥੇ, ਧੁਰ ਜੋਤ ਹੀ ਸਮਾਣੀ ਜੀ,
ਉਲਝਣਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੇ, ਇੱਕ ਸੈਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਹਾਣੀ ਜੀ,
ਹਰ ਅੰਗ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵੱਖਰੇ, ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਨਾ ਬਖਿਆਣੀ ਜੀ,
ਉੱਤਮ ਰਚਨਾ ਰੱਬ ਦੀ ਇਹ, ਸਾਇੰਸ ਦੱਸਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦਰ ਹੈ,
ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਰਥ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ, ਜੀ ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਲੱਖ ਚੁਰਾਸੀ ਸੀ ਭੋਗੀਆਂ ਜੂਨਾਂ, ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਦੱਸਵੇਂ ਦੁਆਰੇ ਜੀ,
ਬਹੁਤੇ ਜਨਮ ਵਿੱਛੜ ਕੇ ਕੱਟੇ, ਜਾਣਾ ਤਾਈਂ ਪਰਵਦਿਗਾਰੇ ਜੀ,
ਕਿਹੜਾ ਜਨਮ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਚੁਰਾਸੀ, ਕੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ ਉਸਾਰੇ ਜੀ,
ਐਸਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਲੱਭਦਾ, ਨਾ ਜੀਉ ਮਿੱਥਿਆ ਸਹਾਰੇ ਜੀ,
ਕਿਵੇਂ ਫਿਰ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਜਾਨਵਰ, ਵੱਖਰੀ ਸਭ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੈ,
ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਰਥ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ, ਜੀ ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਲੱਖਾਂ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨੇ ਵੱਸਦੇ, ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਖਿਲਾਰੇ ਜੀ,
ਸਵਰਗ, ਨਰਕ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰਪੁਰੀ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿਆਰੇ ਜੀ,

ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਸੰਭਵ ਨਾ ਜੀਵਨ, ਬਸ ਧਰਤੀ ਰਾਹ ਸਵਾਰੇ ਜੀ,
ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੇ ਐਸੀ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਲੱਗਣ ਕਿਨਾਰੇ ਜੀ,
ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਨੇ ਤੱਥ, ਨਾ ਲੱਭੇ ਵਿੱਚ ਪੰਚਤੰਤਰ ਹੈ,
ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਰਥ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ, ਜੀ ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਮਨੂੰ ਸ਼ਾਰਦਾ, ਕੁਝ ਵੇਦਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਨ ਜੀ,
ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਸਮਾਜ ਸਵਾਰਥੀ ਬਣਕੇ, ਇਹ ਕੈਸਾ ਕੀਤਾ ਅਹਿਸਾਨ ਜੀ,
ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਸੀ ਜੰਗਲੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਬੜਾ ਮਹਾਨ ਜੀ,
ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਇੱਕ ਭਟਕਦਾ ਜਾਨਵਰ, ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਨਸਾਨ ਜੀ,
ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਜੇ ਬੈਠ ਜਾਈਏ, ਲੱਗੇ ਗਹਿਰਾ ਕੋਈ ਛੜਿਅੰਤਰ ਹੈ,
ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਰਥ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ, ਜੀ ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਮਸਲੇ ਨੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ, ਬਿਆਨ ਦੋਵੇਂ ਨਾ ਪੂਰੇ ਜੀ,
ਹਾਂ ਬਥੇਰਾ ਨੇ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ, ਕੁਝ ਪਾਸਿਓਂ ਫੇਰ ਅਧੂਰੇ ਜੀ,
ਗਿਆਨ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੀ ਲਾਠੀ ਜਿਹਾ, ਧਰਮ ਰਾਹ ਹਨੇਰੇ ਗੂੜੇ ਜੀ,
ਅੰਤਰ ਦੋਵੇਂ ਜੇ ਜਾਣੇ ਨਾ, ਬਣੇ ਰਹਾਂਗੇ ਜਾਨਵਰ ਮੂੜੇ ਜੀ,
ਸਭ ਸੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦਾ ਮੰਤਰ ਹੈ,
ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਰਥ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ, ਜੀ ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਸੁਮਨ ਕਸ਼ਮੀਰ

ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ

ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਵੈ,
ਜਿਸ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜੱਗ ਸਾਰਾ,
ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਦੂਜਾ ਰਚਨਹਾਰਾ,
ਕੁਦਰਤ ਆਖ ਲੋ ਜਾਂ ਰੱਬ ਸਮਝ ਲਵੈ,
ਬਹੁ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਾਰਾ,
ਵਿਗਿਆਨੀ, ਸੂਝਵਾਨ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ,
ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਕਰਦੇ ਤਰਕ ਹੈ,
ਰੱਬ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ,
ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਆਵੈ ਜਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜੀਏ,
ਆਖੇ, “ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੁਧਕਾਰਾ”,
ਬਸ ਇੱਕ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸਭ ਹੋਇਆ ਪਸਾਰਾ,
ਪਾਇਬਾਗੋਰਸ ਵੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ,
ਹੈ ਧੁਨਾਂ ਅਧਾਰਿਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖਿਲਾਰਾ,
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਕੈਪਲਰ ਜਾਂ ਨਿਊਟਨ ਪੜ੍ਹ ਲੋ,
ਮਿਟ ਜਾਣਗੇ ਦਿਲ ਦੇ ਜੋ ਹਰਖ ਹੈ,
ਰੱਬ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ,
ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਜੇ ਤੱਥ ਦੇਖੀਏ,
ਕੈਰੋਲਸ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੀ ਖੰਡਿਆਈ,
ਕੁਖ, ਜਾਨਵਰ, ਆਦਿ ਮਨੁੱਖੋਂ ਥੱਲੇ ਕਰੀ ਭੰਡਿਆਈ,

ਕਹੇ ਗੁਰਬਾਣੀ “ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਸਬਾਈ॥”
 “ਮਾਣਸ ਕਉ ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਈ ਵਡਿਆਈ॥”,
 ਪਾਤਾਲ, ਆਕਾਸ਼ ਜਾਂ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰਾ ਦੇਖ ਲੋ,
 ਪਤਾ ਲੱਗਜੂ ਕਿੱਥੇ ਸਵਰਗ ਨਰਕ ਹੈ,
 ਰੱਬ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ,
 ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਆਵੋ ਜਗਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜੀਏ,
 “ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਕੀਨੀ॥”
 ਉਤਭੁਜ ਖਾਨਿ ਬਹੁਰਿ ਰਚਿ ਦੀਨੀ॥”
 ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਵੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਵੇ,
 ਸ਼ੁਰੂ ਜੀਵਨ ਹੋਇਆ ਵਿੱਚੋਂ ਸੈਲ ਮਹੀਨੀ,
 ਅਣੂ, ਪਰਮਾਣੂ ਤੇ ਜੀਵਾਣੂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਜੀਵਨ,
 ਬਿਨ ਇਹਨਾਂ ਸਿੂਸ਼ਟੀ ਗਰਕ ਹੈ,
 ਰੱਬ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ,
 ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਉਰਜਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ,
 ਨਾ ਵਧੇ-ਘਟੇ, ਨਾ ਮੁੱਕੇ, ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੌਤ ਹੈ,
 ਐਮਿਲੀ ਡੂ ਚੈਟਲ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਿਆ ਉਰਜਾ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਮੌਤ ਹੈ,
 ਕਹੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, “ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤਿ ਹੈ॥”,
 “ਨ ਘਾਟਿ ਹੈ ਨ ਬਾਢਿ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥”,
 ਘਾਹ ਖਾਵੇ ਗਾਂ, ਗਾਂ ਫਿਰ ਦੁੱਧ ਦੇਵੇ, ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਣੇ ਮਲਾਈ,
 ਮਲਾਈ ਤੋਂ ਘਿਉ ਬਣਜੇ, ਘਿਉ ਨਾਲ ਅੱਗ ਜਾਂਦੀ ਭੜਕ ਹੈ,
 ਰੱਬ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ,
 ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਜੇ ਕੱਢੀਏ,
 ਜੋ ਰੱਬ ਆਖੇ ਓਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਖੋਜ ਕਰੇ,

ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਵਕਤ ਲੱਗ੍ਹ ਪਰਮਾਰਥ ਜੋ ਰਾਹ ਘੜੇ,
ਕੀ ਰੱਬ ਹੈ ਕੀ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ,
ਸਮਝ ਵਾਲੇ ਸਮਝ ਜਾਣ ਬਾਕੀਆਂ ਬਸ ਵਹਿਮ ਹਰੇ,
ਓ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖੇ, ਬਹੁਤੇ ਚਤੁਰੇ ਤੇ ਸਿਆਣਪੀਓ,
ਜ਼ਰਾ ਪੜ੍ਹੋ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ ਵਰਕ ਹੈ,
ਰੱਬ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ,
ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ ਹੈ,
ਰੱਬ ਦੇ ਬਚਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ,
ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਖਾਸ ਨਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ

ਵਰਤਾਲਾਪ
ਜੁਆਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ 52 ਕਵੀ

ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ।
ਅਗਰ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਵੱਟਸਐਪ
ਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਆਰਡਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੇਰੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ
ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਦਿੱਤੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਵੱਟਸਐਪ ਕਰ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਤਾਕ ਰਾਹੀਂ ਕਿਤਾਬ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

+91 97793 24826

Instagram : @preetsinghbhaini

E-mail : preetsinghbhaini@gmail.com

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ **PUNJABI LIBRARY**

www.PunjabiLibrary.com

ਬਾਵਨ ਕਵੀ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਕੇ,
ਬਾਵਨ ਇਸ ਕਾਰਜ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ,
ਜੁਆਬ ਦੀਏ ਤੇ ਸਵਾਲ ਘੜ ਲੈਂਗੇ,
ਇਸ ਬਹਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਵਾਰਤਾਲਾਪ।

Yashpal Singh